

CONSCIENCE, HENDRIK,

Lakomec / dle...vzdělal F.K. Brno

Brno : Škola Božského srdce Páně ;
1871

EOD - milióny knih z katalogů knihoven více než 10 evropských zemí jsou nyní k dispozici jedním kliknutím myši.

Děkujeme, že jste si vybrali EOD!

V evropských knihovnách jsou uchovávány milióny historických i novověkých knih. Velká část těchto dokumentů může být nyní velmi jednoduše k dispozici v podobě elektronické knihy - eBook. Požadovaný titul si můžete kdykoli objednat prostřednictvím online katalogů knihoven zapojených do projektu EOD (eBooks on Demand – elektronické knihy na požádání). Tištěnou knihu převedeme do digitální podoby a zpřístupníme v elektronické podobě.

Co Vám můžeme nabídnout. (a proč využívat službu EOD)

- Získáte téměř identický dojem, jako kdybyste si prohlíželi originál.
- K prohlížení elektronické knihy stačí běžný software, samozřejmostí je možnost zvětšení stran nebo jednoduchá navigace.
- Můžete si vytisknout jednotlivé strany nebo celou knihu.
- K dispozici máte vyhledávání jednotlivých slov z plného textu knihy.*
- Jednoduše zkopírujete obrázek nebo část textu a přenesete je do jiných aplikací, např. textového editoru.*

* Nelze poskytnout u každé knihy.

Podmínky služby

Objednáním služby EOD přijímáte podmínky stanovené knihovnou, která vlastní knihu. EOD poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům výhradně pro osobní potřebu, komerční využití není dovoleno bez svolení vlastníka dokumentu.

- Všeobecné podmínky - česky: <http://books2ebooks.eu/odm/html/vkol/cz/agb.html>
- Terms and Conditions in English: <http://books2ebooks.eu/odm/html/vkol/en/agb.html>
- Terms and Conditions in German: <http://books2ebooks.eu/odm/html/vkol/de/agb.html>

Více o projektu

Službu EOD nabízí již 18 knihoven z více než 10 evropských zemí. Podrobné informace o projektu získáte na <http://books2ebooks.eu>

Státní vědecká knihovna Olomouc

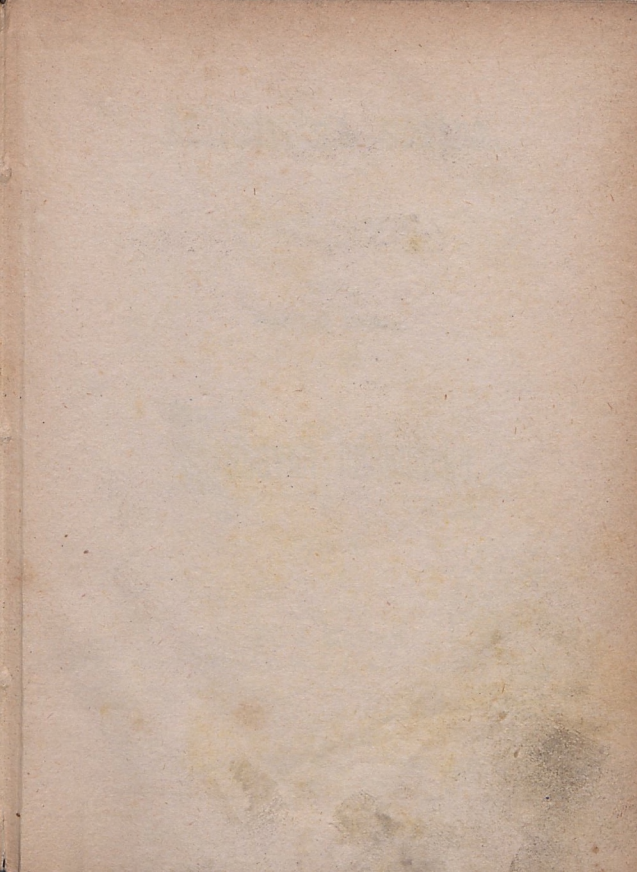
54171

1871 č. 10-12

(48708.)

Mähr. Drucke

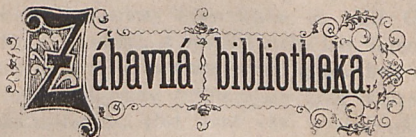
I. 403.

Lakomec.

Dle **Jindřicha Conscience**

vzdělal F. K.

Dílo XII.

Vydavatel

Pl. J. Mathon,

kněz ř. sv. Benedikta v Rajhradě.

V Brně 1871.

Nákladem časopisu „Škola B. S. P.“ v Rajhradě.

I.

Bylo to roku 185*, zimní dobou; sněh pokrýval krajinu vyšin českomoravských jako roucho umrlčí a jen stromy kolem silnice, do vnitř Čech z Moravy vedoucí, a vroubíci vrchy lesy bororé i smrkové se svými temnozelenými jedlemi byly oku cestujícího dojemem příjemnějším proti velikému lesku sněhovému, před nímž oko, vyblednuvší z temna lesního, se zavíralo.

Byl právě krásný, jasný, zimní den, okrasa to mrtvé doby, slunce na modrojasném blankytu se skvoucí dodávalo poutníku naděje, že i tento mrtvý život opět se vzkřísí. Ano bedlivý pozorovatel bylby našel krásu snad nevidanou, neboť kráčeje cestou poskopce patřil jako jezero bílých a zase ohnivých perlí, jež rovinu a pohraničné vršiny v mořskou kolébkou proměnily. Jaké to udivení, všude mrtvo, všude prázdno a předce hejna kvícal hladově zobajících zbylé jeřabiny štěbetala a plachostí svou dávala na jevo, že nechce se jim býti lahůdkou číhajícího střelce.

Za tímto rozjímání předmětem rozprostíraly se před zrakoma poutníka divně sestaveného mádrky sněhu, tu větší, tam menší, tam nižší, zde vyšší,

až toužebně žádající oko odpočinku patří, že to dobře srovnalá vesnička, v jejímž středu věž chrámová panovala nad ostatními budovami, jako starostlivý pastýř nad stádem svým. Byla to vesnička K . . . Kokrhání kohoutů, hukot odrážejících se o prkené mlaty cepů bylo již znamením, že život tu nepřestal.

Ano při přiblížení se k předním stavením bylo možno rozeznati jednotlivá zaměstnání obyvatelů. Tu obuvník, tu tkadlec způsobem svého řemesla vyrušoval okolní ticho, sem, tam vrzal mrazem ztuhlý sníh pod nohama přecházejících občanů; k tomu mísil se zpěv mladé čeledě jdoucí po své práci.

Jedno však stavení, několik honů v pravo na pahorku od vesnice, zdálo se býti něčím jiným, než ostatní, zdálo se býti hrobem živých. Byly to zbytky prastarého hradu, zbylá část jeho obehnána zdí; protož nazýváno to vůbec tvrzí.

Marně by však hledal kdo stopy pevné tvrže, několik těch na pahorku vyčnívajících zdí nebylo lze zdaleka za stavení míti, neboť pustota největší panovala jak na zdích, tak ve zdích.

Omítky nepoznaly, co snad tvrz pobořena jest, ano okna stará, gothická, zatarasená rozličnými kameny a sesouvající se pilíře venkovní dosti svědectví dávaly, že to stará zbořenina.

Oko každého silnicí jdoucího muselo chtě nechtě stanouti na stavení tom a zachvěl se každý

hrůzou buď velebnou buď strašnou, jsa přesvědčen, že v místě tam života není. Něco málo ale kroků před vstoupením do vesnice značila ušlapaná stezka směr k onomu stavení, šlápoty mužské nohy dospělé byly patrný, mezi nimiž možno bylo poznati i nohu ženštiny, která skromností svou na osobu mladou souditi dala.

Uvnitř domu toho u velikých kamen seděly dvě osoby tiše, ano němě bez pohnutí, nohy majíce položené na staré, dle venkovskéhe obyčeje kamna objímající lavici, by nohy sobě zahřály; seděly se sklopenýma hlavama, jakby zima veškerý život z nich byla vypudila. Jeden z nich byl stařec, šedinami maje hlavu pokrytou, oči vpadlé, tváře bledlé a vyhublé; záda jeho byla sehnutá a ruce chvěly ano třásly se, kdykoliv jimi pohnul. — Druhý byl muž asi čtyřycetiletý, pln síly. Obličej jeho divými obdařen byl tahy, jež každého nepřitelem mu činily; pohled jeho vzbuzoval cosi nepřijemného, nedůvěru i odpor. Oči jeho hnědé, zahloubené pod vystávajícím čelem zakryty byly hustým obočím a svit jejich podobal se světlu svatojanské mušky; nos jeho byl na konci široký a pohyboval se každým vydechnutím, ústa byla široká až do polu téměř tváří dosahující, co zatím tlustými pysky odporný úsměv pohrával, což o jeho žádostivosti a jiných sprostých občejších svědčilo.

Obličej muže tohoto prozrazoval hoření svou částí zlomyslnost a ouiskok, snad i rozum, dolení pak

část nejhrubší žádosti. A z těchto částí povstal pak celek, smíšenina špatných nákloností, což již sprostým tvarem svým se ošklivělo, tím více pak do-
dával tomu nemravný výraz celku.

Vše, co kolem obou mlčících mužů ve svět-
nici se nalezalo, zdálo se, že povaze jejich úplně vy-
hovuje, ano s ní souhlasí. Byla to vysoká, klenutá
jízba, napolo osvětlená jedním oknem, jež hustými,
železnými mřížemi opatřeno bylo a nejsouc dobře
zasklené, všemu větru i dešti volného přístupu do
světnice dopřávalo.

Významná nečistota byla přední ozdobou této
jízby — možnoli tak říci? — podlaha byla vrstvou
země hustě pokryta, po stěnách a se stropu visely
pavučiny té nejrozmanitější velikosti a délky, ve
tmavých koutech odpočívalo množství starého, ne-
potřebného náčiní, v kterých to hromadách bylo
možno vyspytovat velmi podivně potřebovanou obuv.
Však byl-li na stěně neb podle zdi kus domácího
nábytku, svědčily houfy prachu o jeho řídké po-
třebě a tím o větší nedbanlivosti, jež zde v čistotě
panovala.

Ačkoliv oba mužové, byť i špinavými a zá-
platovanými, ač jinak teplými šaty oděni byli, předece
tísnila je zima krutá; byloť to podívání, které oba
choulili se co nejvíce ke kamnům, aby jim ani je-
diný výdech tepla neušel, a jak nohy si hleděli
zahřáti při jediném plápolajícím polinku.

Starý muž pohlížel nepohnutě nezamazanými štěrbinami do ohně, co zatím druhý, ač málo se pohyboval, zrakem svým na jevo dával, že zabývá se duchu jeho věcmi opravdovými. Zdálo se, že s netrpělivou nedočkavostí probuzení se starcovo očekává, skoumaje každé i sebe nepatrnější hnutí ducha jeho zrakem ostrým.

Po nějaké době zdvihnul se, aby pařízek obrátil by lepšího ohně vydal, než starý muž pozoruje úmysl jeho, zachytil jej, řka hlasem se třesoucím:

„Co chceš dělati, Vlku? nech toho! Bez toho to dříví tak brzy zhořelo a ještě k tomu pomáhati! Což jest ti zima?“

„Nikoliv, naopak“, pravil Vlk, „ale uhodilo na věži osm, jest čas, abysme posnídali!“

„A co?“

„Myslím, že dobré, teplé jídlo vám poslouží, strýče Jene!“

„Teplé jídlo oslabuje žaludek“, zabručel starý muž. „A pak jest dříví tak nesmírně drahé!“

Zatím však postavil Vlk hrnec na stůl a dal strýci lžici do ruky. Tento míchaje foukal do hrnka, jakoby se obával, že se spálí. Však, ač se zdálo, že strýc Jan s velkou chutí a s toužebným úsměvem příjemnou vůni jídla takřka lapá, předce nevypadalo ono v skutečnosti tak lákavě, neb nebylo to jiného, než trochu vlažné vody, v které několik kousků černého chleba plavalo.

Při první lžici, kterou do úst dával, obrátil se káravým zrakem na svého společníka, řka:

„Ale, Vlku, Vlku, já nepochopuji, jak můžeš rád tak slané jídlo?“

„Jen pět zrněk, strýče Jene!“

„A co to zase? Mastné? Máslo v polívce! Já mám bohužel za to, že mne na má stará kolena chcete ožebračiti a to by od Vás nebylo dobře!“

„Vy se mýlíte a činíte mi bezpráví“, odpověděl druhý; „Marie ohřívala si včera v tom hrnku zeměčata a rozhřívala v něm velký kus másla.“

„Veliký kus!“

„Měl jsem ten hrnek vymýti a vytrítí?“

„Ne, ne, to nemuselo býti!“

„Já to také neudělal, neboť nyní máme aspoň něco z toho mastného, které by jinak bylo přišlo nazmar.“

„Činím ti křivdu, Vlku; ty jsi správný člověk a jestli po mém odchodu něco zbyde, i ty budeš za tvou péči a přichylnost odměněn, buď ubezpečen.“

V okamžiku tom slabě zaklepano na dvéře a bylo slyšeti smutný hlas modlící se Otčenáš.

„Totě jest žena po zedníkovi“, bručel Vlk s patrnou známkou netrpělivosti. „Neobdržela zde ještě ničeho a předce denně přichází. Jaká jest to nestydatá drzost? Zdá se, že jest podplacena, aby mne zlobila.“

„Už zase?“ zvolal strýc Jan, „dávati a pořád dávati! Jdi Vlku a vyžeň tu línou tulačku!“

V tom otevřely se pozvolna dvěře a na prahu objevila se chudá, vyzáblá žena držící za rukou malé, zimou zkřehlé děvčátko. Nepromluvila, pokračovala jen v modlitbě své.

Vlk zjevem tím ještě více podrážděn, vyskočil od stolu a jal se krutými slovy odbývati prosící ženu:

„Jděte pryč, zde není čeho k rozdávání! Co se opovažujete přijíti do domu, abyste viděla, kde jest co k ukradení! Jděte ráději pracovati! Pryč odtud, rychle!“

Chudá ta žena měla se k opuštění nevlídného i nehostinského příbytku; než, buď byla to zlomyslná zloba Vlkova, neb neodcházela žebračka dosti hbitě, Vlk tak prudce ji i děvče udeřil do zád, že ubohé to dítě po hlavě do síně upadlo a do nářku se dalo. Uražený cit mateřský roznítil ač chudou ženu tak, že oči jí svítily jako lvíci, nemohoucí se pomstiti a s pozdviženou rukou ze sebe vypravila: „Za to vás Bůh potrestá, bezbožníku!“

Ale Vlk, nedbaje hrozby uražené matky, mrštil s divou silou dveřmi a s uštěpačným úsměchem vrátil se ke stolu. Když byli nějakou dobu proklínáním žebravých lenochů sobě odlehčili, pokračovali v jídle.

„Jak se ti zdá ta polívka, Vlku?“ tázal se strýc Jan.

„O jest velmi chutná! A ta ubohá zbloudilá Marie nazývá to pokrmem pro psy!“ Při slovech těch bylo lze z obličejů jeho čísti, že slovo Marie se zvláštním úmyslem vyslovil.

„Ale Vlku, což nevidíš, že Marie čím dále tím více od pravé cesty se odchyluje?“ pravil tázavě strýc. „Začíná býti vybíravá, pyšná v obleku, marnotratná . . .“

„Jestli to vidím? Já jen málo o tom mluvím, protože Marie zde jest miláčkem; ona může dělati, co se jí líbí: máslo jísti, pěkné šaty nositi, oheň si rozdělati, kdy se jí líbí, i peníze rozhazovati! Já vás lituji, strýče Jene, a jsem o vás pln obavy, abyste snad za slepou vaši náklonnost ještě špatně nepochodil; než já mám ještě více outrpnosti s naší ubohou Marií, která svedená na dráhu hříchu zakročila.“

„Mnoholi pak ještě zbylo toho másla, co se předešlý týden koupilo?“ tázal se strýc, zahlouben v myšlenky.

„Z té půl libry nezbylo ničeho,“ odvětil Vlk krátce.

„Nic!“ — Zase bude jeden desítník stříbra vydán na její rozhazování! O Bože, Bože!“

„Teprvé zítra, strýče Jene!“ zněla upokojující odpověď Vlkova, který s patrným zalíbením patřil na starce z rozmrzelosti hlavu rukama podepřevšího, jak jím nepokojně to škube, a zdálo se úplně

sloužití záměrům jeho. Proto objasnila se tvář jeho úsměvem divným, an jal se takto mluvit:

„Milý strýče Jene, vy to často ani nechcete věřiti, ale pravím vám svatou pravdu, neboť Marie se u té vdovy Anežky celá pokazí, oni ji učí mlsným jídlům, dělají oheň jakoby stavení chtěli vypáliti a při tom mají z nás posměch a oušklebek, jen aby srdce její od nás odvrátili. Že Marie stále domova se vzdaluje a tak jedná, jakobyste peníze na cestě nacházel; toho všeho jest ta vdova příčinou; ty pobožňstkáři vědí, jak peníze od ní vymámiti a pro budoucí časy ji na sebe upoutati.“

„Máš dobře Vlku! Žena ta jest chudá a nemohla ani pohřební útraty za muže svého sehnati, ale předce musela býti dubová truhla a dala čtyry mše čísti. Ale o tom rozhazování a promrhávání peněz, cos povídal, tomu nerozumím!“

„Vizte tedy, strýče Jene,“ jal se oslovený smutným hlasem a se smutně vážným pohledem vyprávěti; „nutí mne svědomí a nemohu, abych pro lásku, jakou k mému dobrodinci v srdci svém chovám, vše nevyjevil . . .“

„Co to má znamenati! já tomu nerozumím! co to bude, já se celý třesu?“

„A máte také podstatnou příčinu! Však já vám povím vše; ale prosím vás pro všechno, buďte jen mírným, abyste se nerozjitřil a nerozstonal, neboť bych si to vždy za hřích pokládal.“

„Ale, co to jen jest?“

„Vy víte, že má vdova Anežka syna, není-li pravda strýče Jene?“

„Ano to vím, toho zbůjníka Josefa, který nám kradl jablka, pokud ještě nebyl dvůr zdí docela obehnán. Jestli ten ujde šibenici, bude to zázrak.“

„Což to jest pár let, to já zde ještě nebyl, nyní ale stal se z něho teprve lotr, jehožto kousky nejsou ani o mák lepší, než byly dříve. Každou neděli i svátek, ba i ve všední dny chodí do hospody, tam pije, hoduje, bouří, jako by mu zdejší panství náleželo, tančí, zpívá a jest všude, kde se nějaká pišťala neb flašinet ozve!“

„Ovšem, ovšem, to jest skutečně hanba! A co tomu říká jeko matka?“

„Ta jest jako on, a on jako ona, pyšní se se svým synem, jakoby ve světě nad něho nebylo. Víte-li pak ale, proč všechny ty lahůdky naší Marii podávají a proč ji tam neustále lákají?“

„Nuže proč pak?“

„Ona má úmysl mezi Marií a svým synem něco splést, to jest, ona chce, aby se za sebe vzali. Jestli pak již chápete?“

Stařec kroutil šedinami, patrno, že nechtělo mu to do hlavy, proto pravil:

„Proč pak bych se toho bál, co na tom, vždyť já nemohu Marii žádného věna dáti!“

„Milý strýče Jene,“ zvolal útrpně Vlk, „vidím, že nepoznáváte ani velikost, ani hloubku podvodu a klamu, který se vám strojí, proto musím mluvit

jasněji: vdova Anežka jest chudá, její syn nemá ničeho, vy ale jste bohatý . . .“

„Oh, Oh!“ zvolal z hůzou stařec, jakoby snad samému Bohu se spílalo. „Já bohatý? já bohatý? Kdo ti tu bohaprázdnou myšlenku vložil do úst?“

„Nebudte tak nakvašený, strýče Jene, vždyť snad vím, že žijeme jen tak od roku k roku, co bysme vyšli; ale vdova Anežka smýšlí jinak, proto nechte i mne nyní tak smýšleti, abych vám to mohl vysvětliti! Ona jest chudá, vy jste bohatý; Marie bude vaší dědičkou a to jedinou, ký div tedy, že se starají, aby vaše bohatství skrze Marii obdrželi! Nyní snad již chápete!“

Stařec zahlídal se výjevně a se strachem před budoucností na Vlka, který vida účinek práce své pokračoval:

„Vidíte, ti podvodníci čekají na vaši smrt, a myslí, že se toho brzky dočkají. Až ten starý lakomec — tak říkají vám — zemře, pak má všecka bída ustoupiti a nastane blahobyť, zavítá k nim vejskal; Josef bude choditi o překot do hospod, vše propije, prohrá, doma zase projedí a v prostopášnosti promarní, co vy jste musel tak bídne a pilně sháněti i ten uspořenéý groš! — Nejhorší ale při tom jest to, že může Marie ještě jedenkrát přijíti do bídy, a pak teprvé bude pykati přenáhlené své slepoty celý svůj život! Jen kdyby se Pán Bůh nad námi ustrnul a nás od toho zachránil!“

V tom zachvátil starce silný, namahavý kašel, který trval po nějakou dobu, které Vlk použil, aby lásku svou na jevo dávaje, starce získal. Přiskočil k němu, držel mu hlavu, mluvil tiše a outrpně, hladil starou tvář i šediny starcovy, ano zdálo by se, že jest mu láskou neskončenou oddán, neb se přičinil o ulevení kašle starcova, jak ani nejupřímnější láska synovská otcí nemohla by činiti. Konečně ustal kašel, a stařec uchopiv třesoucí se rukou ruku Vlkovu, pravil se slzami díků:

„Děkuji ti, příteli! Ty jediný máš se mnou útrpnost, ti ostatní chtějí mou smrt, i Marie, kterou jsem co dítě vlastní miloval, jest mi nevděčnou! — a těch několik grošů, které jsem si utrhováním od úst uspořil, ty chtějí po mé smrti prohejřiti? . . . Bože s tímto vědomím umřítí, to by bylo hrozné! . . . A oni mne jmenují boháčem, Vlku?“

„Nazívají vás bohatou držgrešlí!“

„Snad nemyslejí, že mám tisíce?“

„Na padesát tisíc čítá vdova.“

„Jaká to hanebnost, já ubohý! Tak cení chudobu a cňost! — Ty ale, Vlku, předce víš, že ničeho nemám, vždyť se mnou děláš všecku nouzi a znáš, kterak jsem chudý?“

„Toť jest vám známo, kterak bych mohl jinak souditi, než jak pravda jest, vždyť mne se nejedná o jiného, než abych nešťastnou Marii z toho nebezpečí vytrhl.“

„Ano, ano, moje Marie, ale moje peníze? Kdybych byl mladší, promarnil bych vše, užíval bych světa . . . ale ne, mohl bych pak zemřít hladem.“

Slova to v polo smutném, v polo opravdivém hlasu pronešená, sprovázena byla dlouhou přestávkou, kterou konečně přetrhl Vlk těmito slovy: „

„Upokojte se, strýče Jene, posud není vše ztraceno, jsou to jen zlé huby, které vám pokoje nedají, a Marie, té možno pomoci, ona nezná tájně úmysly zlých těch lidí. Dobrá vůle a pevný úmysl přemůže veškeré nebezpečství, které ji na pokraj propasti uyrhlo.“

Strýc pohlédl přátelským okem, jakoby čekal spásu v úzkosti své a pravil:

„O rad, pomoz! můj rozum jest na to slabý, abych prostředku se domyslíl a patřičně se ho uchopil!“

„Není na světě snad snadnějšího nad to! Chcete-li tomu zabrániti, aby po vaší smrti žádný marnotratník vaše jmění nerozházel, vyhledejte před časem pro Marii muže spořivého, který by ji šťastnou učinil.“

„Ovšem, ovšem, spořivý muž, toť nejlepší prostředek,“ pravil zamýšlený stařec, načech starostlivě v budoucnost pohlížeje jal se mluvit: „Ale možno-li nalézt takového muže? Všecko, co zde ve vsi znám, žije v přepychu a radovánkách, jak jen to učiniti?“

„Snad předce by se našel, kdybyste jen bedlivěji hledal a přemýšlel!“

„Kdybich hlavu si ukroutil samým přemýšlením, nejsem s to někoho nalézt, rad!“

„Nuže snad!“ pravil Vlk s příjemnou přetvářkou na sebe ukazuje.

„Ach! máš pravdu, ve své starosti jakobych ani paměti neměl, na tebe jsem nevzpoměl; kde bych našel lepšího hospodáře nad tebe, vždyť tě znám dobře, ano já tě volím!“

„Nepůjde to ale tak snadno, jak si myslíte, bude v tom velká překážka.“

„Pozoruji,“ dodal stařec smutně, obávaje se o nově zbudovanou a již se bourající budoucnost, „pozoruji, že ji sotva budeš chtít za manželku, nebo tys ji snad nikdy nemiloval!“

„Kdybich byl bohatým, vše bych nasadil, abych ji šťastnou učinil.“

„I totě jest patrné, že ji upřímně, ano otcovsky máš rád, však bohužel ona se tě bojí, ona tě nemá ráda. Má sice ráda, ale jest to nějaká nemoc, myšlenka . . .“

„Vím, že mne nenávidí, že bych s ní byl nešťasten, předce bych ku kroku tomu se odhodlal.“

„A chtěl by si ji tedy pojmouti za manželku?“

„Outřpnost, kterou s ní mám, ta byla by mi vůdcem i rádcem. Chci býti po celý život svůj andělem strážným, abych ji od podobného nebezpečení ochránil, a rád z lásky k vám se obětuji,

abyste měl pokoj v stáří svém. Budu ji chovati co dítě své a snad najde se laskavým jednáním někdy i náklonnost.“

Těmi slovy tak vážným a opravdivým hlasem pronesenými byl starý Jan celý unešen nad upřímností přítele svého, jak Vlka nazýval, a uchopiv ruku jeho, pravil v rozechvění: „O děkuji ti za lásku tvou ke mně! Ty tedy chceš Marii pojmouti za manželku! Bdi tedy nad ní, abych za svého života do bídy neupadl, aby po smrti mé někdy těch pár uhospořaných grošů rozházeno nebylo a Bůh požehnej ti za to! Tvůj úmysl přijímám, jako by si mi největší dobrodiní byl prokázal!“

„Jest váš úmysl, strýče Jene, pevný?“

„Tak pevný, jako láska tvá ke mně, dobrý Vlku!“

„Což ale, nebudeli Marie chtít?“

Stařec zamyslel se, znaje dobře veliký odpor mezi těmato dvěma osobama, rozpaky jeho zmohly se a proto vyhýbaje určité odpovědi řekl žertovně:

„Vždy ten samý! Ona mne snadno přemluví, proto popřej mi času, abych jí zjevil vůli svou! Buď k ní jen přívětivý, nehádej se s ní, vyhov jí dle možnosti, dobře s ní zacházej a nehašteř se o kousek másla ani o nějaké polénko, když přijde domů . . .“

„Co jste vy za slabocha, strýče Jene, myslíte, že kouskem másla se předělá zakořeněná necnost?“

„No, no, nebudiž zle“, durdil se stařec, „nepůjdeli to po dobrém, ... inu, pak se podíváme, půjdeli to jinak ...“

Po slovech těch vstal, odebíral se ku dvěřím a kašlaje pravil: „Já jdu nahoru, opoledne nedávej mnoho soli do řepy!“

„Ona jest zmrzlá“, byla krátká odpověď.

„Tedy bude tím křehčejší, a vem zase ten samý hrnec, on jest již vymaštěn.“

Po slovech těch bylo za krátko slyšeti kroky jeho po schodech.

Vlk zůstal několik okamžení seděti. Pojednou zdvíhl se a stal se z něho jiný člověk, zkroucená záda se opět zpřímila a obličej jeho jevil známky vítězství, kterého dobyl, byť ne i poctivým způsobem. Na to po prstech přikradl se k jedné skříni, otevřel, vyndal bílý chléb, který na prst máslem namazal, a jal se se zvláštní hltavostí jej pojídati. Poněvadž pohodlí vidělo se mu příjemnějším, přidal dříví do pece, rozdělal oheň a hověl sobě u teplých kamen, při tom mnul si radostí ruce, že lov se tak podařil.

„Ha, ha! ty zpozdilý lakomče; dal by si pro trojník koleno vrtati a máli krejcar vydati, desetkrátě jej obrátí, jako by se s vlastní duší loučil. Ubožák, jest chudý, chudý! Bloude! či snad nevím, proč se na čtvero zámků zavíráš? A půjdeli tak dále, možná, že i ty staré skřápy zde budeme vařit, nebo před časy také byly masným mazávány.

Než co škodí, čím více zanechá, tím líp a já se o svůj podíl již postarám . . .“

Zamyslel se; za chvíli ale pokračoval:

„Divná věc, ten lakomý hříšník chce věděti, co se s jeho penězi po jeho smrti stane! Snad nebude strašiti? Ale jest to také největší hloupostí na světě, býti tak lakomým. Jakou radost to má, míti zlato a dívati se na ně, radovati se, že pěkně cinká, toť se může ve skleněných třepěch hrabati, ty také cinkají. Peníze jsou jako ten dábel doktora Fausta, těmi možno vše dostati. V tomhle smyslu mám já peníze také rád a snad radši, nez strýc Jan. Blázen, ať přijde se po smrti podívati, jestli se po chlebě a vodě oblíznu? Jen ať umře, z této špinavé díry dá se snadno pěkný byt zříditi a pěkným nábytkem opatřiti; dobře zásobená kuchyň, pivo ve sklepe a budeli toho více snad i víno a zvěřinu možno míti! Pěkné hospodářství, koně, pánem býti, míti svého čeledína . . . a při tom předce opatrně žíti, mohlo by hodně dlouho vydržeti?! Marie musí míti polovičku a budeli se kdo hlásiti, musím míti druhou. Na to bych se podíval! Když jsem sem přišel a otrokem všech strýcových přání a podivinství se stal, čítal jsem mu tak čtyry, pět let a nyní tomu již deset a já jsem starý chlap; ne polovička mi nestačí, musím míti vše . . . Ovšem tu jest Marie, toť hlavní překážka! Eh! musím k ní býti přívětivým. Což, kdybych ji opravdu miloval? Ano, já pro ni něco cítím, a předce nejsem tak

šeredný chlap, abych toho zkusiti nemohl; snad se to podaří? Ostatně jsou ještě pádnější prostředky než tyto.“

V tom zakabonil se obličej jeho, jakoby nepřekročitelné moře viděl a nemožnost na druhou stranu se dostat: „Což kdyby opravdu tomu nechtěla, kdybych ničeho s ní nesvedl?“ Hrůzný zjev na tváři jeho byl základem dalších úmyslů: „Jaké strachy, vždyť se ještě nezkusilo. Až nepůjdeli to po dobrém, pak . . . půjde to jinak! Musím však pro strýce Jana nějakou řípu vyhledati a snad podá myšlenka něco pěkného pro Marii.“ Vítězně se směje, vyšel jedněmi dvěřmi.

II.

Něco přes sto kroků od bludiště neukojitelné lakoty a utajované marnosti stál v pravou stranu k vesnici dřevěný domek, přiměřený pro jednu rodinu. Byl to domek pachtovaný s něco mírami pole a nazýván od lidu: dvorcem. Zevnějšek dobře hlinou ve šterbinách vymazaný a patřičně obílený dělal na pozorovatele dobrý dojem, neboť spořádanost zevnější v té planině sněhové, bělost stěny a sněhu mísily pojmy divokosti s příjemností. Ačkoliv o samotě, předce nebyl pust života, ano byl tu život čilý, jež mírný z veselých ale srdcí pocházející zpěv prozrazoval.

Hlas jemnější značil pracující dívku, která jsouc zaměstnána opatrováním dobytka, vážila okovem vodu ze studně, ze starého někdy dvoru snad zbylé. Štíhlá postava i obratnost při práci svědčily, že neštítí se ani zimy, potřebali toho káže, neboť bez rozpaků vyhrnuté ruce ve vodě máchala. Růžové tváře a usmívající se jasné, modré oko jevily jednoho ze šťastných pozemčanů.

Nedaleko děvy té stál selský jinoch, tváří svou dívce podoben. Oko jeho upnuté na práci, značilo dobrosrdečnost venkovana a obezřetnost zkušeného muže, jakož i dobrotu, s čímž shodoval se světský

sice, ale vážný zpěv. Ruka sekerou obratně zacházející pyšnila se, že umí i v zimní době mnohý zlatý sobě vydělati, na důkaz, že čas jest drahý i vzácný a lepší nad každého lékaře. Štípalt polena z lesa přivezená, aby mohl vystruhovati šindel a pak v blízkém tržním městě něco zlatých utržiti.

Jako doplněk rozmanitosti života venkovského rozmnožoval společnost dvou těch chudých pracovníků domácí huňáč, který ohřívaje se na slunci, obskakoval kolem pána svého, pokud tento spěvu svému nohou přitakoval. Pojednou utichl zpěv obou mladých lidí, jakoby měli odebrati se od práce své. Mladík zaraziv sekeru do špalku vyhodil čepici do výšky a zpustil svou obyčejnou píseň na důkaz vnitřní radosti: „O zlaté posvícení, o zlatá neděle, máme maso a zas maso, k tomu kousek pečeně!“

„Ale, Josefe, Josefe, ty máš dnes naladěno!“

„Dobře máš, jen mne pamatuj, Aničko, sice se zfanfrním, neboť dnes mám tak hrozitánskou radost, jako bych měl více peněz, než strýc Marie!“

„A proč pak, půjdeš v pondělí na trh?“

„Ano, na trh jest třeba jíti, abysme nějakou míru pšenice koupili, již jest sverchovaný čas... Ale to není to. Již s tím dlouho mlčím a ty bys to také ráda zvěděla; pojd sem, já ti to povím...“

Přitom pojal sestru za ruku a veda ji stranou dával znameními na jevo, že tajemství nějaké chová, což Annu tím více znepokojovalo.

„Co to má být?“ tázala se nedočkavě.

„Tíše!“ pravil Josef poloutlu meným hlasem a šeptal jí do ucha :

„Nyní máme leden, neníli pravda?“

„Ano.“

„Dobře tedy, pozejtří jest jednadvacátého ledna a pamatuješ se, jakého svatého připadá na ten den?“

„Jak pak bych to věděla?“

„I svaté Anežky!“ zvolal mladík s nevýslovnou radostí.

„Ach! totě svátek naší matky!“ odvětila dívka, zvědavě zírajíc bratrovi do očí.

„Já se zblázním“; pravil Josef, „ale kdybych na to nepamatoval, ty bys na to zapoměla.“

„To ale není příčina k bláznění, ačkoliv jest to veselé; vždyť musíme péci koláče a maso, — ale víno také musíme mít!“

„To není to, proč jsem vesel; ale nevyzvoníš to? nepovíš nic matce?“

„Nikoliv, ani muk!“

„Dobrá, tedy slyš: Já jsem vlastním přičiněním již pár grošů ušetřil, to víš. Při odrážce po zaplacení nájmu také něco zbyde a zase mám na vůz hotového šindele, o čemž matka neví. Za to strážím zase nějaký zlatý a něco z toho podržím, aniž to matka pozná.“

„Fi! Josefe, to jest hanebné, že to povím matce!“

„Jen ne tak zhurta s tou flintou!“ pravil Josef. „Musím ti vše říci, abys mne neměla za špat-

ného. Nevíš, že má matka již tak špatný šátek, že se stydím, když v něm musí do kostela?“

„To máš pravdu, Josefe, já jsem o tom již také přemýšlela.“

Tím byl jinoch upokojen, neboť pravil ve se se dále :

„Víš tedy co, já koupím naši matce pěkný šátek, jako má naše mlynářka, červený, zelený, žlutý aby byl hned od kostela k poznání.“

Po slovech těch hladila sestra bratra po tvářích, řkouc radostně:

„Ale ty jsi hodný! to bude mítí matka radost.“

„Já jsem celý u vytržení, když si matku v tom šátku představuji, a což kdybych tak teď v zimě mohl jí dáti čerstvou kytici do ruky?“

„Co ti napadá, teď v zimě čerstvé květiny?“

„Ale Aničko“, pravil Josef žertovným pohledem, „neznáš nějakého rusovlasého mladíka s velikýma očima, jmenuje se František a jest ve službě u zámeckého zahradníka?“

Při slovech těch začervenala se Anna a sklopila oči. Josef vida, že sáhl do živého, chlácholil ji:

„No, no, nemusí býti tak zle, František jest hodný chasník, rozumí své práci a také zná býti přiměřeně vesel, a myslím, že mně, tvému bratrovi, dá čerstvých kytek.“

V tom bylo slyšeti ze vnitř domku hlas:

„Josefe, Aničko, pojdte k oběd u!“

Byl to hlas matky. Příležitosti té použila Anna, aby bratru uklozla; Josef ale šeptal jí od zadu do ucha:

„Marii to můžeš říci, ale matce ne!“

Zatím byla matka ve světnici zaměstnána s vysypáváním kaše na velkou mísu.

U kamen seděla dívka, která, ač podobné Anně měla šaty, předce rozeznávala se městským rázem. Bledý obličej, jemné údy prozrazovaly, že není sedlkou. Oči její zářily dobrotou a celá její postava jevila cos čarovného a zase zamýšleného a vážného, co svědčilo o síle ducha a jemnosti citu. Zabývala se šitím ženského oděvu.

Matka obrátila se k ní a pravila přátelsky: „Marie, pojdte, budeme jísti!“

V tom vstoupil do světnice Josef se zpěvem: „O zlaté posvícení, o zlatá neděle“ atd. Sotva že zhlédl mírný a vážný pohled Marie, ustal ve zpěvu, jakoby z úcty před dívkou. Na to všickni vykonavše tichou modlitbu, přisedli ku stolu a chutnali sobě na upravené kaši, po kteréž pak matka předložila omaštěnou polívku ze zemčat.

Tito lidé byli při skromném obědu tak šťastni, z tváří jejich zářilo zdraví a spokojenost i vděčnost; při tom prováděl Josef své žerty, stavě se při požívání soust, jako by kaše vřelá byla a zase dělal rozličné posuňky na pondělní slavnost, tak že všickni smíchy se zdržeti nemohli. — Kdyby byl mnohý milionář při tomto stolování býval, zajisté byl by jim záviděl.

Právě počínali druhé a poslední jídlo, an někdo zlehka na dvěře zaklepal, jakoby se strachem.

„To bude vdova po zedníkovi“, řekla matka, „co před několika měsíci zemřel. Viděla jsem ji v neděli v kostele a řekla jsem jí, aby si každou sobotu přišla pro almužnu. Anna, uřízni jí kousek chleba!“ A obrátivši se ku dvěřím pravila: „Pojďte sem!“

Po slovech těch vstoupila dosti ještě mladá ženština s vyhublými tvářemi a chatrným šatem, tak že každého, kdo ji uzřel, mráz projel. Tvář její zračila cosi opravdivého, vznešeného i odhodlaného, patrně, že pro ni nebyla žebrácká mošna. Za ruku vedla malé děvčátko, které zimou zuby jektalo.

Anižby promluvila, pokračovala se sklopenýma zrakoma v „Otčenáši“, který přede dveřmi započala. Anna podávajíc jí skývu chleba pravila:

„Ubohá Kačenko! Byla bych si nikdy nepomyslila, že budete museti ještě prosit! Vy předce, tak rozumná a pracovitá; jest mi vás srdečně líto!“

„Zima jest dlouhá, milá Aničko!“ pravila vdova, „nyní není pro mne práce a hlad mne vyhání z domova. Až Pán Bůh dá v létě práci, zase mi bude lépe!“

Mezi řečí tou zahloubilo dítě zraky své hladově na stůl a již, již jevila ústa všecku touhu po teplém jídle.

Marie patřila na to s outrpností. V tom však jako by myšlenka nějaká projela jí hlavou, upřela významné oko své na Josefa, který buďto že porozuměl, neb tutéž myšlenku měl, vzchopil se a pojav vdovu za ruku posadil ji na lavici, kde byl sám seděl.

„Sedněte si, Kačenko, a jezte s námi. Při čtyřech se dva uživí a ostatní Pán Bůh požehná.“

Rovněž tak rychle posadila Marie dítě na své místo. I přinesli ostatní stolice a jedli společně. — Když byla žena se najedla, popatřila se zvláštní mateřskou útlocitností na své dítě, které chutě pojídalo omaštěnou polévku, a dala se do pláče.

Všickni patřili s podivením na ni, jakoby žádali vysvětlení toho zármutku a jen Marie otázala se jí:

„Máte ještě více dětí?“

„O! milá panenko“, odvětila vdova, „ještě dvě. Toto jest nejstarší. — A ta ubožátka sedí doma bez tepla . . . a po osm dní nejedla nic jiného, než kousek chleba.“

„Ale proč pláčete tak najednou?“ tázala se opět Anna.

Žena sklopila hlavu a ani oči nepozdvihnouc, pravila:

„Matka, . . . to sobě nemůžete ani představití! Bóli mne to, že vidím to děvče jísti, kdežto ostatní ubozí sirotci tak velký hlad mají.“

Josef utřel sobě ústa a pravil: „Tomu dobře rozumím!“ A na to pravil k matce:

„Matko, já budu každý den o dvě hodiny déle pracovati, v neděli nepůjdu do hospody . . . Za to ale dovolíte, aby sem mohla vdova každý den s jedním dítětem k obědu přijiti, jak dlouho to svým přičiněním a šetrností dovedu.“

Matka obrátila radostí zářící oko na Josefa a se slzou v oku pravila:

„Josefe můj, vždy jsem tě měla ráda, ale nyní jsi mi daleko milejší!“

Tvář žebračky se vyjasnil radostnou nadějí; uchopila Josefa za ruku řkouc:

„Spravedlivý Bůh odplatí vám za to, že mi pot svůj i přátelství své podáváte; ano vy budete šťasten.“

A při slovech těch obrátila zraky své na Marii, jakoby mu chtěla naznačiti, že skrze ni toho dojde.

Oči Marie spočívaly od nějaké chvíle s jemnocitnou vděčností na Josefovi, který tímto a slovy vdovy opojen, vztýčil samolibě hlavu, jakoby mu ten dojem outrpnosti byl obtížným a pravil se smíchem:

„Přestaňte, přestaňte, sice přijdu o rozum! Já šťasten! Ano, ano! nyní ale sedněte ku kamnům na lavici a ohřejte se dobře, a ty Anna přines nějaké roždí!“

Zatím seděla již Marie s děvčátkem na druhé a šeptala s ním snad něco andělského neb aspoň

lásky plného, neb dítko objalo oběma ručkama přítelkyni kolem krku a líbalo ji v tvář.

Chudá vdova obrátíc se, se zalíbením patřila na výjev ten a nebeským úsměvem rozjařená byla její tvář. V tutéž dobu postavila Marie děvčátko na zem a šeptala vdově něco do ucha, nepochybně, aby dvorec opustila. Anna to spozorovala a pravila s udivením Josefovi:

„Co pak chce Marie s Kačenkou začít? snad ji nepovede k strýcovi?“

„Ovšem, což to nepozoruješ? chce jí dáti nějaké peníze!“

„Ach, ano těch sedm desítníků, co dostala od hospodské za šití dětského prádla. Ta Marie vše rozdá, co vydělá; kdyby to tak strýc její věděl!“

„Proč ty se, Anna, o takové věci staráš, po tom nám nic není!“

„Máš dobře, Josefe, ale předce to stojí za promluvení!“

Zatím měla se vdova zedníkova, aby matce Anežce poděkovala. Marie obrátila ještě Josefovi usmívavý obličej a přála všem „s Bohem.“ Vzala dítě za ruku a opustila i s vdovou chalupu.

Když as na čtyřicet kroků poodešly, zastavila se Marie, zatáhla vdovu za houštinu, hlídala pátravým okem na vše strany, aby prozrazena nebyla a pravila polohlasitě:

„Vy se jmenujete Kateřina Poctivá, nenlí pravda?“

„Ano, panenko“, byla odpověď, „můj nebožtík muž zůstal ve svém mládí u vašeho otce.“

„To vím, Kačenko. A nevypravoval vám, co se u nás toho času stalo?“

„O ohni, panenko? I ano, od toho měl na levé ruce prsty chromé.“

Marie zůstala několik okamžení zticha, na zem zíraje, státi, jako velkým smutkem zaujatá. Malé děvčátko outrpně na ni patřilo, a sáhlo jí po ruce, jako by ji chtělo ze zármutku vytrhnouti. Vdova byla udivená a patřila tiše na děvče.

Na to Marie pojala ruku ženy a pravila :

„Víte, že mne váš muž s velikým nebezpečstvím života z ohně vysvobodil? Ano, ano bez jeho obětavosti byla bych v ohni zahynula.“

„Ale, panenko, toť by byl každý udělal; nebuďte o to starostliva!“

„Ne, proto ne, Kačenko, ale já bych ráda vaše děti před bídou ochránila, ale bohužel jest mi to nyní nemožné!“

„Vaše dobré srdce jest mi nejkrásnější almužnou.“

„Víte, co matka? — ale nikdo nesmí o tom zvědět! Vidíte, zde mám sedm desetníků . . . a jestli zítra do dvorce přijdete, budu vám snad moci více dáti — a vašim dětem udělám šaty z těch, co mám po mé nebožce matce, teplé a pěkné šaty. Možná, že najdu, co by se pro vás hodilo. — O!

kdyby mi byl Bůh nápomocen, pak by vaše bída brzy přestala!“

Slovy těmi byla vdova tak dojata, že dala se do pláče a z kropila několika slzami ruku Marie, až konečně pravila:

„Ach, panenka, byla jsem tak nešťastna, že jsem někdy až rozum tratila; ano byla bych snad dávno již zemřela, kdyby to bylo možná, — ale kdo by se staral o mé ubohé sirotky? Ale nyní vaše srdečná dobrota, vaše přátelství a ještě více vaše pomoc, usnadňují mi snášení mé bídy. O! já se budu k Bohu za vás modliti a na kolenou s dítkami svými vám žehnati!“

„O kdybych byla bohatá, kdybych byla bohatá!“ pravila roztržitě dívka.

„Bohatá?“ tázala se žena, „vy budete bohatá, ano velmi bohatá!“

„Vy se mýlíte, Kačenko! Lidé to sice také myslí, ale velmi se mýlí!“

„Což nebudete po strýcovi děditi?“

„Můj strýc jest chudý, milá ženo; vše co má, jest to staré stavení a ten nějaký nájem!“

„Ne, ne panenka, on má mnoho peněz ležeti. Můj muž byl zedník a pracoval dlouho na tvrzi pro vašeho strýce. Jest snad jen jediný člověk, co všecko zná, a to jsem já!“

Marie patřila na ni udiveně.

„Není snad nějaká zpupnost, milá panenka, že to pravím“, pokračovala vdova, „ale mohu vás

směle sestřenicí nazývati; neboť nebožka paní vašeho strýce byla sestra matky mého muže. Tak se to stává, jeden má štěstí, druhý neštěstí, přátelé se rozejdou po světě, aby si hledali výživu a pak se již neznají.“

„Tak, to já jsem tetou Bětušky?“ tázala se Marie s pravou radostí, hladíc hlavu dítěte.

„Jest to předce jen daleké přátelství“, odpovíděla vdova; „ale kdyby to šlo spravedlivou cestou, také bych částku obdržeti musela, ale Vlk, ten lícoměrný podvodník, to již zařídí, aby z naší strany nikdo ničeho nedostal.“

„Můj strýc jest spravedliv“, pravila Marie, „ale, ačkoliv jest jinak podivín, má předce dobré srdce.“

„Já vím, panenko, ale znáte Vlka?“

Dívka s podivením patřila na ženu.

„Já jej znám. Delší čas bydlel v mém rodišti. Vlk jest člověk, který dříve majetek po svých rodičích promarnil a svého starého otce hořem do hrobu připravil. Poněvadž ale byl dost učeným, stal se prodáváčem duší a překrucovatelem práva, a aby chybu napravil, šel do tvrze. Tu viděl brzy příležitost k podvodu. Marnotratník, žrác stal se skromným a pečlivým . . . Víte proč, panenko? Aby nás o podíl, který nám chudým z našeho přátelstva náleží, připravil. A snad . . . ale ne, váš strýc vás ještě příliš miluje.“

Marie sklopila hlavu a přemýšlela o odkrytých jí tajemstvích. A vdova pokračovala:

„Ale nebojte se, panno Marinko, člověk má mnohdy více kuráže a rozumu pro jiné než pro sebe. Vlček ví dobře, že mu chudá Kateřina ještě jednou cestu zastoupiti může. A k tomu jste vy jediná z vašeho rodu, nejpřednější dědička, neboť váš otec byl vlastní a jediný bratr strýce Jana. — Někdy jindy o tom více promluvíme, chci vás jen varovati před tím falešným... Již dlouho prokazujete v této zemi lásku svou chudé vdově! Ráda bych své ubohé sirotky radostnou správou potěšila a s nimi za vás se pomodlila.“

Marie uchopila ruku žebračky a s pozdvíženou hlavou pravila:

„Kačenko, chcete pro mne něco učiniti? Ale musíte býti bedlivá!“

„S radostí panenka!“

„Nuže tedy, nemodlete se za mne — ale za mého strýce! Nezapomenete na to?“

„Učiním jak si žádáte!“

„Tedy až zítra!“ —

S nejsrdečnějšími díky vracela se vdova. Několikrát se ještě obrátila po Marii, která spěchala k domovu. Ubohá vdova pravila s pohnutím k děvčeti: „Vidíš, Bětuško, tobě se zdálo dnes v noci o andělovi; to jest ten anděl! — Pojď milá Bětuško, pospěšme si dítě!“

III.

Marie otevřela dvěře a vstoupila do příbytku. Nikoho nebylo v dolní světnici. Tato mrtvá samota se zimou zde panující divně účinkovala na dívku, ač jinak tomu byla zvykla. Dlouhým pohledem změřilo světnici. Buďto cit odporu, nebo útrpnosti se jí zmocnil, neboť zůstala uprostřed zamýšleně státi. Nepochybně porovnávala tu přívětivost, spokojenost a lásku v chaloupce vdovy Anežky s tímto zde panujícím ouzkostlivým tichem, které ji obkličovala. Na to přisedla ke kamnům a zírala okem svým do země. Sotva několik okamžení seděla, objevil se za ní uprostřed dveří vedlejší snětnice Vlk. Jak spatřil dívku, přeletěl zvláštní výraz tvář jeho; šedé oči blýštily se radostí a pod hustým obočím zírala zlomyslná úskočnost, kdežto ústa jeho, stahující se k hloupému úsměvu, převládající žádosti jeho prozrazovala. Mžikem postoupil nazpět a navrátil se s několika polínky a něco roždím do světnice, při tom vypadal tak libě usmívavě, tak dobrosrdečně, jak vůbec u tohoto odporného člověka možno to bylo.

„Dobrý den Marie,“ pravil přívětivě; „jest zde zima, není-li pravda? Posadte se na druhou stranu, já vám pěkně zatopím!“

Dívka patřila udiveně. Tento způsob mluvení byl jí nevidaným a nápadným, a ten nenucený úsměv ještě nikdy na něm neviděla. Ač řeč žebravé vdovy dobře v mysli chovala, předce počala pochybovati.

Vlk naložil vše najednou do pece a právě v tu stranu kde Marie seděla.

„Co pak děláte Vlku,“ tázala se tato, „vždyť proniká plamen štěrbínami?“

„To abyste se dobře zahřála, Marie,“ odvětil a jal se ještě více rozněcovati plamen.

„Tak,“ pravil pak dále „tak to musí býti. Ne pro mne, ale když vy z toho máte radost, bude mne to těšiti, kdybych i já z toho nic neměl.“

„Ale Vlku,“ zvolala dívka, „já vás nechápu, nebo jest to jen žert? Vždyť jste zcela jiný člověk!“

„Marie,“ pravil Vlk smutným hlasem, prosebně jí do očí hledě, „vy mne nenávidíte. O, vy mne neznáte.“

„Nenáviděti? fi! tak ošklivé slovo! Já se vás opravdu bojím; vy jste vždy tak nepřívětivý, a tak zhurta na mne mluvíte. Vy předce víte, že chci, aby se semnou přívětivě a srdečně jednalo, neboť jest to mou povahou!“

„Vy mi nebudete věřiti, Marie, ale já jsem také takový a byl jsem vždy.“

„Vy?“ tázala se dívka nedůvěřivě.

„Ach, Marie,“ pravil on, „bolí mne to, že vám musím tajemství všeho jednání svého vyjevití. Já miluji strýce Jana nevýslovně; jediná tedy snaha mého života jest, abych poslední dny života mému dobrodinci osladil a všecky nepříjemnosti dle možnosti od něj odvrátil. Vy, jakožto prostá ženština, nechápete, jak možno býti zlým, aby velké dobro prosadil. A to jest právě, co jsem stále činil. Strýc Jan jest lakomý, jeho peníze jsou mu jeho duší. Já jej tím nechci obviňovati, jest to slabost jeho stáří. V tomto mu odporovati neb jej chtěti přejinačiti, bylo by jako mu život ztrpčovati a krátiti. Nuže, co jsem z lásky k němu neudělal? Já jsem se k vůli němu stal lakomcem a dělal takového; živil jsem se špatnou stravou, hlad a zimu snášel a trávil dny v hrobovém smutku. Ano, ano, srdce mé krvácelo nad člověkem, a já jej vypudil ze dveří; — toužil jsem po společnosti a trávil jsem nejkrásnější věk v smrtonosné samotě; miloval jsem vás jako nejkrásnější výkvět etnosti, prahl jsem po vaší sesterské náklonnosti a předce jsem vás časem s trpkostí a prudkostí napomínal. Proč to všecko ale? Chápete již Marie? Či nebylo to, abych se strýci Janovi zalíbil a v stáří jeho jej potěšil?

Dívka zdála se patrně důkazem Vlkovým býti dojatou, neb dívala se v němém udivení na něho.

„O, já jsem mnoho zkusil!“ zvolal jako v zoufalosti. „Vždy se přetvořovati a býti opovrhovánu

za obětování se a vše tiše snášeti; — jest to, jako-by jeden ani duši ani srdce neměl.“

Zakryl tvář svou rukou, pozoroval ale obličej dívky udivené.

„Ubohý Vlku,“ pravila tato, „proč jste to již dříve neřekl? Byla bych zajisté k vám tak nespravedlivá nebývala.“

„A nyní, nyní to již víte Marie,“ pravil Vlk, odkryl tvář svou a bera na se prosebné tahy řekl:

„Budete mne ještě nenáviděti?“

„Já jsem vás nikdy nenáviděla,“ odpověděla Marie; „proč bych se ale radovala z vaší přívětivosti? Musím zde s vámi bydleti, jakobyste byl mým bratrem, proto chci vás jako bratra [náviděti a milovati.“

„Tedy se nebudete již přede mnou lekati?“

„Nač by to bylo dobré, když máte takové srdce?“

Tichá přestávka následovala. Bylo patrné, že Vlk o něčem přemýšlí, neboť zrak jeho byl nejistý a nepokojný. Pojednou zpřímil hlavu a pravil chladně:

„Marie, mám vám něco nového říci, buďte ale bez starosti, posud jsou to jen slova.“

„Pak to nebude tak zlé,“ odvětila dívka s úsměvem. „Co pak je to?“

„Strýc Ján chce, abyste se stala mojí manželkou.“

„Tak? Co že pravíte?“ tázala se ona, třesouc se strachem a podivením.

„Já jsem se sice vymlouval,“ pravil Vlk.

„Bože, jaká jest to myšlenka!“ zvolala udivená dívka.

„Já se sice vymlouval,“ pravil opět Vlk pozoruje skoumavě dívku.

„A strýc se vzdal svého úmyslu, není-li pravda Vlků?“ zněl prosební hlas Marie.

„Nikoliv,“ odpověděl on; „ačkoliv jsem se všemožně přičinil, mu to vymluviti, zůstal při tom a chce, aby se tak stalo.“

„Totě hrozné, hrozné!“ vyrazila ze sebe dívka a zakryla plačící tvář zástěrou.

Vlk se usmíval jako ďábel sám a patřil na dívku; tato vstala z lavice a tázala se úzkostlivě:

„Kde jest strýc?“

„Vždyť víte, nahoře! Jestli jej zavoláte neb vytrhnete, bude celý den zlý.“

Smutná posadila se opět na lavici a prosila šťkajíc:

„O Vlků, milý Vlků, vyvraťte mu tu myšlenku!“

„Mluvme, Marie, s rozvážnou myslí o té věci; snad naskytnou se nám prostředky, abychom ještě všickni spokojeni byli.“

„Ach, ano!“ pravila dívka, „pomozte mi Vlků, já vám budu za to celý život svůj vděčnou.“

„Vidíte Marie, dříve než se zarmoutíte a strýce z něčeho obviníte, jest potřebí, abyste poznala ty příčiny, které jej k tomu přiměly. Snad se u vás nějaký pocit uznalosti předce probudí?! Náš strýc má za to, že již nebude dlouho živ a myslím, že se nemýlí. Jeho největším trápením jest, že bude museti dříve svět opustiti, než vás ještě zaopatří. Váš sňatek může ho jen upokojiti.“

„Ale Vlku, já se nechci ještě vdávati, vždyť jsem ještě mladá,“ pravila dívka ouzkostlivě.

„Já jsem také tak myslel, a právě proto jsem se z počátku zdráhal,“ odpověděl chytře Vlk.

„O nebesa!“ zvolala dívka, „což jste se první myšlenky vzdal?“

„Já to sám nevím,“ odvětil on; ale od toho okamžiku vzmohl se ve mně cit povinnosti a jsem v pochybnosti o tom, co šlechtnost a zdravý rozum ode mne žádají. Uvažte především, že myšlenku tu strýc již měsíce chová v sobě a že u něho kořeny zapustila. Vždyť jej znáte, že co si předevezme, byť z toho onemocněl, nebo smrt měl, od toho neopustí. Chcete snad býti příčinou jeho smrti, Marie?“

„O Bože! o Bože!“ vzdychala dívka oči k nebi pozdvihujíc.

„Chcete býti příčinou jeho smrti, Marie?“ opakoval Vlk.

„O ne, ne!“ naříkala dívka, oči rukama zakrývajíc a znovu dala se do pláče.

„Tedy se stanete mojí manželkou, abyste ži-
vot jeho nezkrátila?“

„Ale Vlku,“ zvolala, „vždyť jste se předce
zpečoval!“

„Já se zpečoval, v pravdě,“ pravil na to, „ale
když strýc Jan na kolenou za to, co poslední do-
brodiní žádal, když pravil, žeby hořem zahynul,
jestli mu to odepřu, tu z outřpnosti a lásky k němu
jsem zvolil.“

„Ale vy jste předce nepřisvědčil?“

„Já nechci nésti vinu jeho smrti . . . A vy
Marie?“

„Ach, já také ne,“ zvolala lkající dívka. „Já
mému strýcovi tu strašnou myšlenku vyvrátím. On
nebude moci mým slzám a prosbám odolati.“

„Nemyslete tak Marie! kdy pak jste se
dočkala, že předsevzetí své změnil? Jak tedy, když
to bude žádati? Když vám sám řekne, že by z toho
mohl míti smrt?“

„Ach, já bych poslechla!“ vzlykala dívka, do-
provázejíc štkání své prameny slzy.

Sklonila hlavu, zakryla tvář zástěrou a
štkala opět.

Obličej Vlkův zářil radostí. Očekával daleko
větší odpor a myslil, že největší obtíž jest stranou.
Co se mu před tím zdálo nemožným, stalo se
skutkem. Slze dívky, ač svědčili tak jasně proti
němu, nezarazily jej ve vítězoslavném myšlení. Ano
tak mnoho lichotilo mu to přemožení, že bezstarost-

nost a opravdivost v jeho tváři i srdci se ozvala. Mělf to snad za zbytečné, déle pod škrabouškou se skrývati, nebo chtěl vše využítkovati. Ačkoliv se dívka na něho neřívála, pravil jí s horlivostí:

„Váš zármutek jest bez potřeby. My budeme nejšťastnější lidé, jak jen vůbec možno. Vy budete míti krásné šaty, budem v zámku zůstávati, v kočáře jezdití, v kostele na prvním místě seděti a budete ťode všech vážena a pozdravována. Veškeré lahůdky budou na našem stole, budete obsluhována a nebudeme na jiného mysletí, než na vybrané jídla a pití . . . Vy mi nevěříte, strýc Jan je bohatý, velmi bohatý. On lakotou a skrblictvím a Bůh ví ještě jakým způsobem tisíce tisíců nashromáždil. Proto zavírá, když jde na horu a pak se prohrabává v penězích! . . .“

Zvláštní zachvění čivů otráslo dívkou, ledový mráz ji obešel.

„Pozorují na vás, co chcete říci Marie,“ pokračoval Vlk. „Máte mi to za zlé, že jsem pro vás a pro sebe hospodařil! Tím více zbyde pro nás! — Mohla byste říci, že nejsem oprávněn dědití a že také nic nedostanu. Zdá se tak, ale jest tomu jinak. Strýc Jan odporučil my polovici jmění a druhá případne vám. — Vidíte Marie, celý majetek strýcův případne takto nám a budeme moci jen po zábavách choditi a pány dělati.“

Mlčení dívky měl za souhlas, neboť pravil v plném přepychu:

„Nebudeme dlouho čekati. Pozorujte, jak strýc čím dále, tím více kašle, jeho plíce jsou tytam. Musí udělati poslední vůli, v níž by nám vše doporučil. Všecko půjde pohodlně. — A jakmile zemře — my za to nebudeme moci — nechť Bůh dělá s jeho duší co se mu líbí: budeme míti předce peníze — a pak uvidíme, zda-li budeme uměti žíti!“

Při tomto pošklebném vyjádření chvěla se dívka ještě více. Vlk byl chvíli tiše a zdál se očekávati odpověd. Když ale patřil její mlčení, jak sehnutá jest k zemi, tázal se :

„Nuže, Marie, pláčete ještě?“

Dívka vstala zdlouhavě z lavice, odstoupila několik kroků, vztýčila pyšně hlavu, pohlédla opovrživě na Vlka, tak že tento uleknut vyskočil ze svého místa. Nevěděl, co jest mu mysliti, zda smí doufati či nic, neboť tvář Marie značila spíše radost než zármutek.

„Nuže, co tomu říkáte?“ tázal se proto s podivením.

„Podvodníku!“ odpověděla s opovržením dívka.

„Co že? co jest to?“ rozkřikl se Vlk udiven.

„Já vaší manželkou býti?“ pravila dívka v panenské pýše své; „vám pomáhati, abyste po smrti mého strýce jemu se vysmíval, — aby vdovy a siroteci o své podíly okradeny byly? Kdybych za živa měla pohřbena býti, ještě na kraji hrobu vyřknu: Nikoliv!“

Vlk patřil jako vyjevený a němě na pýchu dívky, která mu mravní převahu svou tak mocně dala cítiti, že musel očí svých sklopiti.

„Myslíte snad, že jsem, zakrytá zástěrou, plakala?“ pravila opět. „Mýlíte se. Prohlédla jsem vaše srdce, — modlila, děkovala jsem Bohu, že vás tak upřímným učinil. Nyní vás znám!“

Zaleknutí podvodníkově trvalo jen malou dobu, neboť jak poznal neodolatelný úmysl dívky, zaka-bonila se tvář jeho v pomstychtivý úsměv a pravil:

„Ah, tak to myslíte! Uvidíme, co ještě bude, dovedu vás přinutiti. Pravíte, že mne znáte. Velmi se mýlíte. Já jsem ještě daleko horší než se vám zdá. Musíte mne na kolenou za odpuštění prositi!“

„To neudělám, Vlku!“ odpověděla chladně dívka.

„Že neuděláte? Já se vám musím smáti. Což nemám veškeré vaše bohatství v rukou! Já sám je vezmu!“

„Vemte si!“ zněla odpověď.

„Nechám vás odtud vyhnati!“

„Vyžeňte si!“

„Váš strýc vás bude na smrtné posteli proklínati!“

Touto vyhrůžkou přemožena, zklopila dívka tíše hlavu.

„Už jest po kuráži? Kde pak jest ta hrdost?“ posmíval se Vlk. „Zkusíte ještě více. Myslíte, že nevím, proč mnou pohrdáte? Jest to jiný muž, kte-

rého byste beze všeho pláče za manžela pojala, není-li pravda? Vdova ze dvorce má syna, hlupáka, ochlastu, toho byste ráda, co? Dobře, dostane se vám ho a pak budete moci spolu choditi žebrat. Ještě musíte mnoho vytrpěti a zkusiti, než na mne dozrajete. Vím to dobře; vaše tichost a přívětivost zakrývají svéhlavost; než na vás se nebudu mstíti. Ale příčinu vašeho odporu zasáhne moje pomsta. Josefa i s matkou budu pronásledovati; připravím je o všecko a neupustím, až budou se žebráckou mošnou choditi. A kdo bude příčina jejich neštěstí? Vy, vy sama!“

Marie byla úplně zničena, sklesla na lavici a položivši hlavu na roh kamen, zdála se v hluboký zármutek pohroužená.

Divoká radost ozářila hanebnou Vlkovu tvář. Bylo v očích jeho cosi nešlechtného, tak zlomyslného, jakobychom hada viděli, který uchvácený lup svůj jedovatým zrakem omamuje a tisíckráté jej vraždí, než jej spolkne.

„Za čtvrt hodiny přijde strýc Jan dolů, Marie,“ pravil pak, „rozmyslete si to dobře. Chcete býti bohatou a šťastnou nebo děvečkou? Čtvrt hodiny brzy uteče!“

Dívka pozdvihla hlavu a pravila s pláčem:

„Vše povím mému strýcovi, aby naučil se znáti vaši faleš. On má dobré srdce, ale vaše zlo myslnost jej zalekne . . .“

„Ano, ano,“ pravil Vlk s potupným smíchem, „jen mu povídejte o mé falši, jak to nazýváte; vypravujte mu třeba od slova k slovu, co jsem vám pravil, on vám to neuvěří. On má dobré srdce, není-li pravda? Proto udělá to, co já chci. Jen mne obžalujte, čím více, tím lépe . . .“

Vlk pronášel poslední slova vždy tižším hlasem, tak že Marie, která hlavu svou opět opřela, jen napolo je zaslechla. Zatím ale podvodník se tiše přiblížil ku dveřím a vyšed zavřel je taktéž tiše z venku.

Za krátkou dobu slyšela Marie hlas Vlkův:

„Strýče Jene! strýče Jene!“

Dívka třesouc se na celém těle vstala, ohlížela se s hrůzou po světlici a pravila:

„Nebesa! on jde k strýcovi, aby jej napřed přemluvil!“

V zoufalém tom postavení běžela ku dvěřím; tu teprve seznala, že Vlk z venku zamkl.

„Ach! On mi nebude věřiti! Má celá nádej je tatam. Co počít? Bože buď mi nápomocen!“

Vrhla se na nejbližší stolicí, pohlížela zmateně kolem sebe a pokaždé otřásla sebou při ozvěně kroků strýce a Vlka. Tak seděla nějakou chvíli, až dvěře se otevřely a strýc s Vlkem vešli.

Vrásky starce obkličovala starost a smutek; za to Vlk přetvařoval se, jak se mu to nyní zdálo potřebným. Šel zvolna a jako lhostejně posadil se na

lavici ke kamnům. Strýc vzal stolicí, posadil se nedaleko plačící dívky a pravil bolestným hlasem :

„Marie! nemyslil jsem nikdy, že bys mohla býti tak nevděčnou, já to ještě nechci věriti. Co chceš činiti jest k tvému dobrému, z lásky k tobě vzniklo ve mne přání, abych tě zasnoubil s mužem, jehožto šetrnost mi dává jistotu, že tě bída po mé smrti stihnouti nemůže. — A ty to nechceš učiniti?“

Dívka plakala tím více, aniž by byla odpověděla. Strýc pak pokračoval mírným hlasem dále :

„Dítě mé, Marie, nehodě se dá odpomoci. Víím, že z náklonnosti k tvému starému, chudému, nemocnému strýci svolíš. A co jsi Vlkovi povídala, jsou jen planá slova, není-li pravda? Slova, která jsi z přenáhlení, ale ne ze srdce mluvila. Protož Marie, prosím důtklivě: dej své svolení, buď manželkou našeho dobrého Vlka, on tě učiní šťastnou!“

Dívka se vzpřímila, tvář její byla ouzkostí símale bledá, ústa se křečovitě stahovala a jako bez sebe zvolala :

„Tohoto za manžela? Tuto jedovatou zmiji?“

„Bože, co pak jsem udělal?“ pravil smutně Vlk. „Vidíte sám strýče Jene, že nemohu od ní žádnou lásku očekávati. Nechte ji, nechci býti příčinou jejího neštěstí.“

„Lícoměrný podvodníku!“ zašeptala dívka temně a opovržlivě naň pohlédla.

Mezi tím patřil stařec v udivení z jednoho na druhého, jakoby neslýchaný mu div se byl stal. A vskutku, dívka, kterou jen co trpělivého beránka znal, stála před ním s plamenýma zraky a hlas její prozrazoval mu tvrdošinou vůli. Tato špatně působila na starce, dvě slzy řinuly mu po vyhublých tvářích.

„Bohužel, jest tedy všecko klam a mam“, pravil. „Vše, ano i srdce Marie! Dítě, dítě, ty jsi tedy tak dlouho se přetvařovala? Ach zkrátí můj věk!“

Dívka ztratila veškerou sílu při nemilosrdném tom kárání; padla na kolena před strýcem a roníc slze na ruce jeho, pravila :

„O vy, jehož jako otce miluji, nevěřte mu, on jest dábel plný podvodu! On mne nemiluje, on se vám posmívá, on se přetvařuje. Vaše peníze chce mít; žádá si vaši smrt. Před malou chvílí mluvil o vás taková slova, že jsem se zhrozila. Pro Bůh vás prosím, nevěřte mu; on jest váš nepřítel.“

„Udivení starcova přibývalo, neboť slova dívky vzbudila v něm opačný účinek. Pozdvíhl dívku ze země a rukou ji odstrčil stranou. Kroutě hlavou, patřil uděšeně na Vlka, jakoby se ho chtěl tázati.

„Nermuňte se příliš, strýče Jene“, pravil podvodník. „Vy jste byl také mlád, také jste snad někdy miloval. Můžete si tedy představit, jak daleko slepá lá ska člověka může přivést, když závistiví rádeové nepřá-

telství rozdmychují! Ale nechte, ona jest svedená, spíše ji politujte!“

Pohanění toto a křivda od strýce přivedly nešťastnou Marii opět k sobě.

„O tof příliš!“ zvolala s opovržením. „Vaší outrpnosti nežádám, poškvřnila by mne! Jak že? což jste se před tím netěšil, že náš strýc již nebude dlouho živ?“

„Já jsem pravil“, dí Vlk, „abyste ještě poslední doby života, které mu Bůh popřeje, vašim odporem neztrpčovala.“

„Totě ošemetnost, nic než ošemetnost!“ zvolala dívka. „Což jste se neposmíval mému strýcovi nazývaje jej lakomcem? Což jste mne nechtěl přiměti k spolčení se s vámi, abych vám pomáhala jmění trýce po smrti jeho v radovánkách a prostopášnostech strávití? A nepovídal jste, byste mne jistěji svedl, že můj strýc tisíce tisíců nashromáždil?“

„Jak? Co jsou to za strašné věci? To ti dábel nakukal nešťastné dítě“, zvolal strýc sprásknuv ruce nad hlavou. „Já nemám nic! dočista nic!“

„Přec pak, Marie, slova má tak překrucujete?“ tázal se Vlk žalostným hlasem. Jest to marné, abyste tak ošklivé hříchy páchala. Strýc Jan vám neuvěří! Já jsem vám pravil, že vdova ze dvorce takovým řečem vás učí. Připisujete myšlenky jiných mně!“

Strýc počal kašlati, byla to známka zemdlenosti. Jeho obličej prozrazoval zlost; a poněvadž oči jeho zlostí nového ohně nabyly, vztahl k němu Vlk prosebně ruce, jako by jej zdržeti chtěl, a pravil:

„Pojďte strýče Jene, nechte to býti; Marie zdá se že tomu nechce, ač vy si to přejete. Nechť si tedy vezme Josefa, bude pak sama při tom nejvíce trpěti!“

„Mlč!“ rozkřikl se zlostně strýc; „i ty zdáš se k zlému kloniti . . . Marie, ty nemáš zdravého rozumu, proto musím za tebe rozhodnouti. Poslouchej! tážu se tě naposledy: chceš si vzíti Vlka čili nic? . . . Slze nejsou žádná odpověď, já chci, abys odpovídala.“

„Ach, drahý strýče!“ pravila dívka s pozdvíženými rukama; „ach, kdybyste věděl, co děláte!“

„Odpověz, chcešli býti manželkou Vlkovou?“

„O!“ zvolala Marie, „kdybyste mne násilím vedli do kostela, zažádala bych si ústa i nos na tak dlouho, až bych se zadusila.“

„Fi! Jaká to slova mluvíš! Vlk jest předce člověk, jako každý jiný“, pravil strýc nevrle.

„Člověk? Tento že jest člověk?“ zvolala rozhněvaná panna. „Dábel jest to, plný ošemetnosti a lakotnosti.“

„Nešťastné děvče! Já vám to odpouštím“, vzdychal Vlk. „Nechť vám to Bůh také odpustí.“

„Nu tedy“, pravil strýc dále, „nechceš jej za manžela?“

„Nikdy!“ odpověděla dívka. „Chci vše trpěti, i kdybych hrůznou smrtí měla zemřít, kdybych měla hanbu celého světa snášeti, nikdy, nikdy!“

Strýc vstal a pravil určitě:

„Dobře, budiž; já tvou nevděčnost potrestám. V pondělí odpoledne půjdeš do dvorce, co tam máš si odneseš. Smíš tam býti jen tři minuty . . . a kdybys s někým z těch zlých lidí mluvila, je pozdravila neb se na ně podívala . . . , pak . . .“

Kašel zarazil další slova, byloť patrné, že nerád rozsudek ten vynáší.

Vlk patřil na dívku, která opětně na stoličce sklesla a plakala, s ousměšnými posuňky. Strýc pak, jak se zotavil, pokračoval:

„Pak tě . . . Ach! nemohu to vysloviti! Dítě, dítě, jaký zármutek jsi mi to připravila!“

Tento žalostný zvuk starcových slov působil tak mocně na Marii, že po kolenou k němu se dotáhla a uchopivši ruce jeho, zlíbala je a zvolala:

„O! já vás miluji stejně, jako dříve! Dala bych celý svůj život za to, abych váš prodloužila, když by to Bůh připustil! Ach, mějte se mnou outrpnost! Řeklali jsem, co vás rmoutí, o pro Bůh odpusťte mi!“

Přívětivý úsměv rozjařil tvář starcovu. Myslíl nepochybně na změněný úmysl, proto pravil jemným hlasem:

„Vše ti odpouštím, Marie! Vždyť jsem věděl, že srdce tvé nemůže býti tak pojednou zkažené. Za-

pomeňme vše, mé dítě; ten nejlepší člověk někdy chybí. Bohu budiž chvála, že jsem mou dobrou Marii zase našel!“

Při slovech těch pozdvíhl ji ze země a zdálo se, že jí chce dáti políbení smíření, než dívka na něho tak tázavě patřila, že byl pochybnosti a se tázal: „Nuže jakž? já myslil, že s tím souhlasíš?“

„Třešouc se jako křečmi uchvácená vztýčila nazpět hlavu, lomila rukama, běhala po světlici a volala:

„On jest očarován! Bože, Bože! snad jsi mne opustil!“

Vlk vstal a přiblížil se k strýcovi. Uchopil jej zvolna za ruku a pravil:

„Pojďte pryč, strýče Jene, ještě se rozstůnete. Není zde co dělati. Odpočiňte si trochu, a Marie až přijde k sobě, snad se lépe podá než si myslíte.“

S těmito slovy zavedl kašlajícího starce do vedlejší světlice a zavřel dvéře. Marie měla hlavu položenou na zdi, nehýbala se, jen nádra se vlnila tak velkým zármutkem a pláčem zúžená.

IV.

Uplynula sobota, uplynula neděle, aniž se poměry na obou nám známých místech proměnily. Příroda dodělávala již třetí den. Byl pondělek. Slunce svými červenými výběžky na obloze zimní dávalo jedné části koule zemské „sBohem“. Krása dne zimního ztrácela svou zajímavost, sníh byl temný, matný; za šerem blížila se tma, život zimní ustál úplně.

Ve dvorci nebylo ničeho slyšeti, ani hlasu lidského, ani hřmotu při práci. Kdyby časem z chléva nebylo se ozvalo bučení dobytka, byl by každý soudil, že jest to pusté stavení.

Anna seděla u kamen při přeslici. Nezdálo se ale, že dnes to zaměstnání jí leží na srdci, ale cos jiného; nebo brzy přetrhla se jí niť, brzy pohybovala nohou mimo šlapadlo, takže, aniž se kolo s cívkou otáčelo, rukama dále předla.

Oko její bylo obráceno na hodiny visící na stěně; pozorovala každý téměř pohyb kývadla, jakoby právě dnes ručičky hodinové z místa se neohotěly hnouti, aby netrpělivost její draždily, ač právě dnes si přála, aby čas rychleji ubíhal než obyčejně.

V tom vytrhl ji sikot překypělé vody z hrnce v troubě postaveného, v němž se řepa a zemčata pro krávy vařily.

„Co pak děláš, Anna?“ volala matka příběhši na šumot ten z chléva; „ty necháš si vařící vodu na záda téci, aniž bysi se ohlédla. Děvče, děvče, od posledního posvícení jsi tak zamyšlená, že to ani nemohu pochopiti.“

Dívka byla uleknuta a zaražena.

„Pojďte, pojďte, maminko,“ odpověděla rychle, „vyneseme hrnec do chléva . . . — A pak musím Marii do vsi pro zelené tkanice; ona mne za to prosila.“

„Když to jest pro Marii, tak jdi, ale pspěš si dítě, bude již pozdě.“

Odnesly hrnec do chléva, Anna se vrátila pro šat do světnice, pohlédla ještě na hodiny a s radostným výkřikem vyrazila ze dveří. Když kus již odběhla, obrátila se na domek a mluvila s hlasitým smíchem sama k sobě:

„Ach, to se bude matka divit! Pak teprve pozná, proč jsem nechala hrnec překypěti.“ Vyskočila a utíkala po ztuhlém sněhu, že jen se prášilo.

Ještě nedoběhla k vesnici, an zaslechla koňů dupot.

„Už jsou tady, naše ryzka pspíchá domů!“ A brzy na to viděla již bratra silnicí přijížděti; a ačkoliv ji nemohl nijak slyšeti, předce volala ze vší síly:

„Josefe, Josefe! vezeš ho? Máš plachetku?“

Mladík snad pochopil myšlenky sestřiny, nebo postaviv se ve saních vyhodil čepici do výšky, tak že několik kroků ze silnice odletěla a on nucen byl zastaviti. Zatím již přiběhla sestra:

„Nu, Josefe, máš šátek?“

„Aničko, Aničko!“ pravil tento s nevýslovnou radostí; „já měl dnes štěstí! Považ! Ten pán, co mu šindele prodávám, jest boháč, a když mne vyplácel tázal se mne, proč jsem tak vesel?“

„Ano Josefe!“ tázala se dívka netrpělivě přeshlapujíc, „máš tu plachetku?“

„Inu mám; ale jen poslechni jak jsem pochodil. Já jsem tomu pánovi vypravoval, že má matka dnes svátek a co chce udělati.“

„Ukaž předce, jak vypadá, ach Josefe, já se podívám.“

„A ten pán, co myslíš Anna, že udělal? On pravil, že matce také pošle vázaného!“

„Tak? Ale Bože, to jest od něho krásné!“

„Ano! a on mi dal tuto zimu pěkných pár zlatých vydělati.“

„A ta jest ten dar pro matku?“

„Ne, Aničko, on mně vtiskl do ruky šest dvacetníků, abych mohl lepší šátek koupiti.“

„Šest dvacetníků? a co stojí ta plachetka?“

„Čtyry zlaté padesát krejcarů, Aničko! čtyry zlaté padesát krejcarů!“

„Pán Bůh s námi! Josefe, toby jsme mohli být kolik dní živi. Ale ukaž pak předce, jak vypadá?“

„Tak pojd' sem, ryzce začíná býti zima, já ti šátek hned okážu. Ale dej pozor, abys ho nezamazala! . . . Utři si napřed ruce!“

„Ale vždyť jsem se před chvíli omyla.“

Josef sáhl do saní a vyndal šátek, řka:

„Vidíš, to není nic jen tak všedního! Čtyry zlaté padesát krejcarů.“ Mezi řečí tou rozdělával zvolna baliček, jak když největší tajemství tam by měl ukryté. Anna patřila nedočkavě do balíku, radostný úsměv hrál jí kolem úst. Konečně uzřela šátek, na který jako oněmělá se zhlídala.

„No, Anna, co tomu říkáš?“ tázal se Josef.

Dívka neodpovídala. Najednou spráskla ruce, skákala radostí. . . Josef ji následoval, a tak skákaly velké děti v nevinné radosti z lásky k matce.

„Ach, to jest krása! Bože to jest krása!“ volala Anna. „Ach to bude mít maminka radost. Tak krásně červený, zelený a žlutý, mohl by jeden oslepnout!“

Josef zpustil svou zamilovanou, až se to o pahorky odráželo: „O zlaté posvícení atd.“

„Ach, Aničko, Aničko!“

„Ach, Josefe, Josefe!“

„Pojd', sedni na saně!“ pravil Josef.

„Tak, a nech ryzku trochu běžeti.“

„Ne, musíme se umluvití, jak bychom to vyvedli.“ — Ryzka brala se drobným krokem k domovu.

„Máš také květiny?“ tázala se dívka hledajíc v saních.

„Jsou zde u mne, v tom velkém koši s tou flaší vína. Skoro bych byl zapoměl, že mám pro tebe vzkázání od Františka.“

„Pro mne? od Františka?“ tázala se dívka studem až po uši červená.

Josef rozdělal koš a vyndal něco droboučkových květiněk.

„Tuhle, vidíš“ pravil; „František mi nařídil, abych ti je odevzdal.“

„Co s tím máme dělati?“ tázala dívka snivě.

„Ano! Víš také jak se ty květiny jmenují? — Já to také nevěděl, ale František mi to pověděl. A jest to krásné jméno.“

„Jak pak se tedy jmenují?“

„Jmenují se: poměnky!“

Dívka odvrátila se od Josefa, aby rozpaky své zakryla. Josef smál se chvíli po tichu a pak zase pravil:

„Aničko, jest Marie u nás?“

„Ona u nás, jak víš, včera a dnes také nebyla,“ ovpověděla dívka. „Já jsem šla ku tvrzi, abych se dozvěděla, co jí zchází, ale ten hrubián Vlk mne odbyl, jako bych byla nějaký zloděj!“

„A což nepřijde dnes?“

„Ona přijde, přijede večer,“ pravil Vlk, ale s takovým úsměvem, jako když pes chce kousnouti.“

„No to jest to nejmenší, jenž když může přijíti . . . a pak, kdyby se déle zdržela, může ji matka vyprovoditi. A ty sedni si ke mně, abysme přece věděli, jak to navléci.“

O tom bavili se tak živě a tak dětinsky, že kdoby je byl slyšel i pozoroval, srdečně by se byl zasmál.

Když přijeli před domek, vyskočila Anna a Josef vypráhal koně. S největší opatrností zanesl koš do stáje.

„Dej Pán Bůh dobrý večer matko!“ zvolal hned při svém příchodu. „Podejte mi ruku, mám pro vás zase pár zlatých.“

Co dával matce peníze rozhlídl se po světnici, jeho tvář se zamračila a hluboká starost pronikla duši jeho.

„Ty jistě myslíš, že ti nedám spropitného, aby vdova zedníkova každý den sem mohla s dítětem choditi? Ne, synu můj, jen si vypí každou neděli svou holbičku dle tvého obyčeje: ty jsi velmi hodný.“

Josef přijal lhostejně několik šestácků; a jakmile matka na horu do komůrky odešla, přiskočil k sestře s otázkou:

„Marie tu ještě není?“

„Ona dnes již sotva přijde, za půl hodiny bude tma. Budeme jí to moci zítra říci. Ale jdi jen na horu a zdrž tam nějak matku, jak jsme si to umluvili.“

„Nepočkáme ještě trochu?“ tázal se opět Josef.

„Počkáme! a pak nedostaneme matku ze světnice!“

„Dobře tedy“, pravil mladík, „já bych byl rád viděl, aby byla Marie přítomna . . . Tak si ale pospěš, Anna, a až budeš hotova, tluč hodně kleštěma o plechovou poklici.“

Anna se spěchem odběhla, vrátila se s košem, přinesla talíř na housky, položila vedle toho napolo rozdělený šátek, obvázála květiny kolem láhve s vínem, a přinesla místo viných sklenic tři šálky.

Jsouc hotova, způsobila silný hřmot, tak že matka zhůry volala:

„No, no, nedělej žádné komedie!“

Josef přeběhl schody výskaje, za ním pak brala se matka.

Byl to k nevypsání krásný okamžik; matka patřila v udivení na stůl a zase na děti, kteří usmívajíce se stáli u ni, aby dali odpověď, co všechny ty věci znamenají.

„Ať žije dlouho naše matka Anežka, ať žije dlouho!“ zvolal Josef radostí unešen se sestrou a padli matce okolo krku, líbajíce ji v tvář.

Mladík vyvinul se z objetí matčina nejdříve, vzal nový šátek, zavěsil ho matce na ramena, skočil ku zdi, přinesl zrcadlo a zvolal: „Hle! maminko, to jest vaše vázané! Už nesmíte chodit v té ošumělé plachetce do kostela!“

Nyní teprvé pochopila, co znamená radost jejích dětí. Byla tak mocně dojata, že nemohla ani

promluviti, jen němě prohlížela šátek. Konečně vyronila se jí slza, objala dítky a líbala jejich věrné tváře.

„Oh! jak dobrotivý jest Bůh!“ pravila duševným hlasem.

Co ještě dceru svou v náručí držela, přiskočil Josef ku stolu, naplnil tři šálky a pravil s dětinskou jemnocitností:

„Drahá matko, toto na vaše zdraví! Abysme dlouho mohli společně žítí v lásce a cnosti; abych byl zdrav a mohl pracovati pro mou matku, aby nám Pán Bůh požehnal zde i tam na věčnosti. Ať žije Anežka!“

Právě chtěl šátek k ústům přiložiti, když jej mu vytrhla sestra běžící se křikem ku dvěřím:

„Zde vzádu jest Marie! zde jest Marie!“

„Hurrah! Hurrah!“ volal Josef běže také ven.

Vdova osamotněla, až se dítky její s Marií na prahu objevily. Ale, nebesa, jaká to proměna! Jejich tváře byly zármutkem naplněny, šly se sklopenýma hlavama a patřily se strachem na Marii. Tato bez mluvení přistoupila ku stolu, posadila se na stoličku a vzlíkala. Proudý horkých slzí řinuly jí po tváři, tak že ostatní třesouce se na ni hleděli. Matka nejdříve se přiblížila, pojala ji za ruku a tázala se:

„Ach Bože, co se stalo? snad nějaké neštěstí?“

Nedostala odpovědi. Josef postavil se k dívce a zvolal bolestnými slzami přemožen:

„Marie! Marie!“

Toto volání hluboce zarmouceného srdce do-
jalo dívku, pozdvihla hlavu a pravila slabým hlasem :

„O přátelé, drazí přátelé, já nemohu ouzkostí
mluviti, nechte mne se vyplakati . . .“

„Ach, Marie, snad nechte umřiti?“ volal
Josef celý bez sebe. „Co se stalo? Pro Bůh mluvte!“

„Pomyslete si, jak jsem nešťastná,“ pravila
dívka ; „jest to naposledy co mne vidíte.“

Řada bolestných vykřiků následovala na tuto
neočekávanou správu.

„Nesmím sem více přijiti“, opakovala Marie
v proudu slzí ; „nikdo z vás nesmí se mnou více
mluviti. A bohužel musím, musím poslechnouti!“

„Vy nesmíte s námi více mluviti?“ tázala se
vdova udivená a nevěřící. „Pročpak? vždyť jsme
nikoho neurazili?“

„Ach, neptejte se mne, já nemohu mluviti!“

Josef se rozlítil, zaskřípal zuby, sbalil pěstě
a pravil :

„O! já jsem si to myslil! To udělal zase ten
had Vlč! Vidíte, já jsem velký dobrák, ani kuřeti
jsem ještě neublížil, . . . ale dostanuli jednou toho
mučitele lidského do ruky, — tak mu jeho závisti-
vou hlavu utrhnu, nebo . . .“

Stará matka položila mu ruku na ústa a za-
mezila mstivá slova.

„Josefe“, pravila Marie prosebně, „jestli cho-
váte ke mně jen trochu přátelství, vypuďte takové

myšlenky z hlavy. Strýc sám tak nařídil. Již se nedá nic změnit: jest to můj osud!“

„Bože, já vás nemám více viděti?“ zvolal mladík, položil hlavu na stůl a plakal hořce.

„Sem nesmím vícekrát přijíti; ale když budu sama opuštěná celé dny na tvrzi trávit, budu na vás stále zpomínati. Nyní teprvé poznávám, jak vás mám všecky ráda.“

Poslední tato slova vyvolala ještě větší zármutek. Všickni plakali se srdcem zkormouceným.

V tom pohlídla Marie oknem; nepochybně něco spozorovala, co jí strachu nahánělo; třesouc se vstala, sebrala něco šatů, které na římse visely.

„Nebesa!“ pravila. „Já jsem skoro zapoměla. Přišla jsem, abych svou podušku k šití odnesla. Buďte s Bohem! Buďte s Bohem! já musím jíti.“

Josef obrátil se při těchto ouzkostlivě pronesených slovech. Patřil ven. Oheň zlosti plápolal z tváře jeho.

„Vidíte, tam dole na cestě stojí ten zlý ďábel!“ zařval mladík.

Chtěl dveřmi vyběhnouti, ale matka objala jej okolo krku a držela vši silou nazpět, ačkoliv se křikem hrozným se jí chtěl vytrhnouti. Mezi tím vyndala Marie z ňader svých rychle zlatý křížek a dala jej Anně se slovy:

„Slíbila jsem vdově zedníkově pomoc. Nyní nemohu. Zde jest křížek po mé matce. Ať jej prodá, aby dítky vyživila. Matko Anežko, Josefe, Aničko,

dobří přátelé, buďte s Bohem, pamatujte na mne ;—
proste, proste Boha, aby mne ochraňoval. Já za-
hynu ouzkostí, nebo . . .“

Hlas ji selhal; běžela s pláčem ze dveří, za-
krývajíce oči rukama. Po chvíli seděli obyvatelé
dvorce plačíc. Šátek ležel zapomenut na stoličce.
Hustá tma rozprostřela se již dávno nad zemí, než
který z nich z této bolestné úzkosti se zpamatoval.

V.

Jako když anděl pokoje opustí nás, tak zmizela ze dvorce s odchodem Marie veškerá veselost, veškerá radost. Josef, jindy veselý, zmužilý, byl k nepoznání. Celý den, aniž by slova promluvil, byl zamýšlen; hlava jakoby obtížena velkým břemenem, klesala mu stále na prsa a bedra jeho jako shrbeného vypadala starce; na bledé, mrtvé tváři byl zármutek duše a zoufalství vytisknuto.

Zpěv jeho utichl úplně; práce šla mu mdle a nejistě, pohyby jeho byly zdoluhavé bez života, živá to mrtvola. Sotva že na otázky a domluvy matky odpověděti dovedl.

Ve dvou měsících bylo ve dvorci právě tak ticho, pusto a smutno, jako na tvrzi, kde hrozný duch lakomství se usídlil. Rozloučení se Marie netrápilo tak Josefa, jako nejistota, co se s ní as děje neb dítě bude. Věděl dobře, že od lidí, s jakými jí nyní žiti bylo, nelze nikdy co dobrého očekávati; proto viděl ji trpěti nátisky, slyšel ji lkáti a naříkati. Takými duševními preludy sužována byla duše jeho jak za dne, tak ve snách, čímž vždy více a více zděšení na tváři jeho přibývalo; mohlť to každý pozorovati, stopoval-li jej tak bedlivě jako matka

jeho, chvíli se třásl, za chvíli zafal pěstě, až mu z očí sršelo. Vědomí, že nemá moci volně jednati, hlodalo stále na srdci jeho a předce viděl z očí Marie, že mírnost mu odporučovala, dávajíc na jevo, že tajná a hrozná moc ji opanovala. Snad by sám se byl stal nešťastným, kdyby za příčinou všech těch bolestí byl mohl pomstu vykonati. Toto upamatování zdrželo jej ode všeho proti Vlkovi, ač krev mnohdy valem do hlavy se mu hrnula, jakoby nutila jej ku pomstě cnosti.

Po celý týden nebyla Marie k spatření, neokázala se ani na prahu svého temného žaláře, až v neděli ubírala se se strýcem a Vlkem do kostela. Po tři neděle čekal Josef u cesty, kudy Marii bylo se bráti. Kdykoliv ho spatřila, sklopila oči a s hlavou skloněnou kráčela kolem něho, aniž by na pozdravení jeho odpověděla. Nejen že Marie na něho ani napohledla, ale strýc okem svým zdál se mu nějaký zločin předhazovati. Vlk pak pohlížeje na něho uštěpačně přes rameno, pojal Marii za ruku a skloniv se k ní, hovořil s ní tak, jakoby mimo přátelství ještě jiný cit toto jednání dovoloval. Patření na taký výjev ranilo jinocha k nevypsání. Bledost dívky a ty slze, které domníval se na jejích tvářích patřiti, byly s dostatek, aby muky mu připravily nové; tím ukrutněji dotýkalo se ho Vlkovo jednání.

Tříkráte stál u cesty a tříkráte musel se odebrati do houštiny, aby ukryl slzi, které z očí jeho

se proudily. Od oné pak doby zjevem tím tak byl zaleknut, že jen zdaleka odvážil se návrat dívky stopovati. — Jediná vdova poctivá byla s to, aby do srdce jeho časem nějaký paprsek útěchy vstúpila. Nemýlila se totiž, co znamená tichý jeho zármutek, a proto dovedla se tak opatrně nejtajnějších strun srdce jeho dotknouti, že jiskra nádeje v něm předece rozbřeskla. S přímou určitostí vyslovovala před ním slovo láska a přinutila jej k vyznání příčiny jeho bolesti. To dodalo jí práva nelíčenými slovy jej těšiti, o Marii s ním mluviti a dávat mu nádeji, že vzdálená od něho přítelkyně taktéž smýšlí.

Od onoho smutného okamžiku rozvinula zebračka zvláštní činnost. Od časného rána až do pozdního večera byla s dítkem svým na nohou. Byl-li Josef na poli v práci, byla u něho, aby jej potěšila a nových nádejí na šťastné shledání vstúpila, a zase byla pryč, aby jej opět potěšila. Šel-li mladík kolem tvrze, seděla na rohu jako na stráží u bytu lakomce. Šel-li skrze vesnici, ať bylo sucho nebo přšelo, viděl vdovu; pozoroval-li zdaleka návrat Marie z kostela, viděl vdovu prositi ji za almužnu, ač Vlk hrozivým pohledem ji odbýval. Snad to byl pocit vděčnosti k oboum mladým lidem, který ji k tomuto jednání pobádal; snad to byla také nenávisť, jakou chovala k Vlkovi.

Kde a kdykoliv pronásledovatele Marie, nepřítel Josefa spatřila, pohlídla mu tak ostře a důtklivě do očí a zdála se tak srdnatě patřiti mu.

do srdce, že Vlk, když stále se to opakovalo, před zrakem jejím se strachoval a měl za to, že vdova, kterou tak často hrubě odbyl, o úmyslech jeho s dědictvím strýcovým plnou známost má. Nevěděl sice, čeho se od ní obávati, však tím byla mu strašnější. — Bylo spolu známo, že vdova ze strany svého muže, ač na malou část, předce na dědictví to nějakého práva má: a právě to bylo příčinou obzvláštní jeho k ní hrubosti.

Tato starost a stálé chřadnutí starcovo přiměla jej k tomu, by Marii s velikou netrpělivostí a všemi prostředky k zasnoubení se s ním donutil. Jednou zkusil to všemožným lichocením, vše krásné a dobré slibuje; podruhé zase byl zlý a nepřívětivý k dívce, nakládal s ní zle, ano strachem a ouzkokostí o její život hleděl ji svému úmyslu získati. Než všecko jeho namahání a všecko jeho hanebné utrhaní, aby tak strýce proti dívce popudil, nezmohlo ničeho; dívka zůstávala na svém a mlčela, což strýc za tvrdošijnost měl.

Jednoho rána seděla Marie u kamen a látka, na které počala šítí, ležela na jejím klíně. Nepracovala, ruce její spočívaly v klíně; upnutým zrakem patřila před sebe. Jmeno Josefa a strýce vypustila několikráte s povzdechem z úst. Obličej její se neměnil jako obličej sochy mramorové. Šustot kroků probudil ji a smrtelnou bledostí obklíči trásla se strachem jako před hrozným zjevem.

Byl to Vlk, který, otevřev dvěře, vešel. Zlomyslný úsměv rozprostřel se po tváři jeho, tak že strach dívky byl opodstatněn. Přiblížil se k ní beze slova, děláje jakoby v troubě něco hledal. Při tom šlápl dívce tak na nohu, že bolestný pocit tělem jí projel. Nepromluvila. Na to lotkem nehorázně udeřil ji do obličeje, aniž by slova vydala. Neopak shoulila se tak, jako kdo umí utrpení snášeti s málomocnou poddaností je snáší. Po vícero takých hrubostech zvolal Vlk prudkým hlasem :

„Sedíte zde, jako kus dřeva ! Jděte mi z cesty !“

A v tom tak do ramena ji udeřil, že hlavou do kamen vrazila. Odsedši byla beze zase slova. Zlomyslný mučitel odstoupil as tři kroky od dívky, složil ruce křížem, postavil se před ni a pravil s úšklebkem :

„Řekl jsem vám včera, že dnes k tomu poslední den. Rozmyslete se dobře ! Všecko nejhorší máte k očekávání, do západu-li slunce vaše svolení neobdržím.“

A poněvadž dívka ani nepromluvila, ani sebou nepohnula, rozvzteklila se jeho prehlivost.

Ah ! vy mlčíte !“ zvolal. To ještě poslední známka síly, která vám zbývá. Znáám prostředky, abych sám jazyk rozvázal. Mluvte !“

Přiskočil k dívce, uchopil ji za obě ramena a trásl jí tak mocně, že jí hlava na všechny strany se klátila. Při tom patřil jí tak jedovatě do očí,

že ona strachem se otrásla, jakoby vraždy nějaké se obávala.

„Mluvte“, řval, „mluvte, nebo vás rozdrtím!“
Temný výkřik vyšel z prsou dívky, která padla na kolena a sepejtýma rukama prosila :

„O! Vlku, co pak jsem vám zlého udělala? Mám-li nmřiti, tedy mne aspoň zvolna neusmrcujte!“

Ukrutník patřil zrakem chlípným na obět svou, která před ním třesoucí se klečela.

„Vždyť jsem vám to předpověděl“, vysmíval se, „že budete přede mnou klečeti. Vy jste myslila, že by to nebylo možné! A ejhle!“

„Odpuštění, milost!“ štkala Marie. „Chci vše učiniti, co žádáte; chci býti otrokyní vašeho nejmenšího přání, na každý pohled poslechnouti, chci vaší děvečkou býti . . .“

„To není, co já chci!“

„Chci vám můj podíl odstoupiti, chci strýce prositi, aby vám jej dal; jeli potřeba zavolám svědky, kteří by podepsali postup pro vás. — Ale, pro Boha, nechte mne na pokoji, nechte mne s pokojem . . . sice se pomínu rozumem . . . já zahynu . . . já se bojím . . . já se zblázním . . .“

Sklonila hluboko hlavu, ale zůstala klečeti.

„To není nic“, odpověděl Vlk. „Na světě jest jen jedno, abych se stal pořádným člověkem. Vy to znáte. Dnes ještě můžete se rozhodnouti, zítra jest pozdě. Jestli se vám nelíbí, pak dejte slunci s Bohem; moje nenávisť vás zničí a nechá vás

zvolna v ouzkosti zahynouti; musíte tak zhynouti, jako zvolna sníh se ztrácí. Ah! již poznáte, že mne ještě neznáte! Odpovězte mi: budete mou manželkou nebe ne?“

Dívka vstala, nejsou slova mocna; posadila se opět a zakryla tvář rukama.

„Marie!“ pravil Vlk chladně, posadiv se k ní; „dříve než k horšímu sáhnou, chci vám dobře poraditi. Já vás opravdu nepochopuji. Jest to každé dívce určeno, aby se jedenkrát vdala, buďto dříve, nebo později. Co tedy na tom záleží, jak se muž jmenuje, jen když může manželku svou dobře živiti a příjemné živobytí jí připraviti? A že já to mohu, o tom jistě nepochybujete. Pravda, pokud jsme mladí, myslíme, že láska, přátelství v tomto světě mnoho ceny mají. To jsou sny, samé sny, které s bláznivým mládím přecházejí! Jen jedno jest, co může vždy vyhověti a studní jest nevyčerpatelnou. A to jsou peníze! A těch bude hojnost; proč tedy býti smutnou? Snad proto, že by při našem sňatku láska, náklonost, přátelství scházely? Co jest vědro vody pro toho, kdo může stále z pramene nabírat? . . . Vy neodpovídáte? Já vím, není to, že byste ke mně lásky neměla; ale jest to nenávist, kterou ke mně chováte. Ale co jest nenávist? Sen! Jest to pocit jako láska, který s příčinou svou povstává a zachází. Vy mne nenávidíte, že vám dělám zle? Vezměte si mne, a já k vám budu přívětivý; vaše nenávist zajde s příčinou,

kteřá tuto vášem ve vašeh srdci udržovala. Co myslíte? . . . Mám se zlobit a slova vám z úst vydírati?“

Při této otázce, kteřá s temným a hrozebným hlasem pronešena byla, zatřásla se dívka opět. Prosebným pak hlasem pravila :

„Odpustte mi, nemohu lháti! Vidíte, Vlku, když tak zde celý den mám seděti, mysliti, sníti a trpěti zahlobám se vám v duchu do těch poměrů, vidím, že bych zkoušku neobstála. Víte-li pak, co jest manželství?“

„Jest to spojení se dvou osob, aby tím více získaly“, pravil Vlk; „asi jako dva kupei, kteří dávají své peníze dohromady, aby větší obchod vésti mohli!“

„Dejž Bůh, aby to tak bylo!“ pravila Marie. „Pak bych mohla snad vašemu přání se poddati.“

„Vždyť to není jináče, věřte mi!“ skočil jí Vlk do řeči.

„Ne, ne! jest to zničení ženy“, odpověděla panna se zvláštním důrazem; „zničení božským zákonem, citem povinnosti, neuprositelnou nutností. Nyní svobodná, mám plnou volnost, mám vlastní vůli, mohu vám odporovati, aniž bych proti Bohu a svému svědomí se prohřešila. Zemřeli následkem vašeho pronásledování ouzkoští, najdu za to snad odplaty v nebi. S vámi oddána, jako vaše manželka-musela bych vaši nejmenší žádost vyplniti, vaši vůli ve všem se poddati, vám jako otrokyně nále-

žeti! . . . Te jest, čeho se hrozím, když pomyslím, co ode mne žádáte.“

Vlk byl tímto vyjádřením zaražen: ne tak proto co obsahovalo, jako tím vážným a chladným hlasem, kterým bylo proneseno. Probudilo to v něm poznovu divokou zlost, že našel ještě tolik síly a vytrvalosti, kdežto myslel že uvidí úplné zmalátnění. Obírav se chvíli tímto dojmem, odpověděl se smíchem:

„Pochopuji, vy hluboko vidíte! Vy byste chtěla svoliti a políbení zasnubující odepřítí! Totě dětinské!“

Na to se vzpřímil, pozoroval dívku s trpkým úsměchem a tázal se:

„Vy byste tedy chtěla jinou smrtí umřítí, zvolna, jako upícháním jehlou?“

Neobdržel odpovědi. Drahný čas zůstal pohroužen v myšlenkách. Konečně pravil obyčejným hlasem:

„Dobře tedy, nemám více naděje, abyste přišla k rozumu. Musím tedy jiným způsobem cíle svého dojíti. — Budu, myslím, museti vás nechatí cítiti, zdali jsou mé prsty z masa neb ze železa. Ale toho není více potřeba; uspořím svých sil na odpoledne. Rozvažujte zatím, co jest manželství; může vám to snad na onom světě přispěti!“

Při těch slovech zůstal na prahu zevnějších dveří státi a pravil k sobě, patře na vše strany: „Ta ošklivá žena zde není, rychle tedy!“

Na to obrátil se do světnice a pravil Marii s výhrůžným pohledem:

„Musím na chvíli odejíti. Zavřete zevnitř. Nepochybně přijde Matěj Drnohlávek s nájmem. Ať na mne posečká. Jest-li ale se opovázíte někomu otevřítí . . .“

Pozdvíhl ruku, zbalil ji v pěst a čině, jakoby ji za krk uchvátiti chtěl, pravil s vražednickou nenávistí: „Však mi rozumíte!“

Po výhrůžce té opustil třesoucí se dívku a šel k vesnici. — Sotva že odešel, vstala Marie, zavřela dvěře; poklekla v postraním koutě, aby prosila Boha za jeho mocnou ochranu. Teskná tichost rozhostila se kolem ní; v samotě pak uvolnilo se srdci jejímu a plakala bolestným štkáním modlitbu přerušujíc. Chvilami zahučel v kamnech vítr, neb praskal starý nábytek. Na to patřila s hrůzou na dvěře, zbledla — a zase pokračovala s hojným pláčem v modlitbě.

Znáhla zaslechla slabé klepání na dvěře, tak tajuplné a opatrné, že sotva bylo je slyšeti. Předce však stala a šla ku dveřím. Klepání se opakovalo.

„Kdo jest to?“ tázala se Marie tiše.

„Marie, jste sama?“ znělo to klíčovou dírou.

„Ach, mila Kačenko, to jste vy“, odpověděla dívka, poznávajíc hlas žebračky; „pro Boha vás prosím jděte pryč! Jděte od našich dveří!“

„Jste sama? Pusťte mne! Pusťte mne!“ prosila vdova.

„Já nemohu. O, jděte pryč, já se obávám, kdyby vás vyděl!“

Nastala chvílku přestávka. Hlas zvenčí opakoval vždy prosebně:

„O, Marie, má uhohá Bětuška leží zde na prahu zemdená, hladem umírající; sousto chléba může ji vysvoboditi. A vy, Marie, vy byste mi ten kousek chleba odepřela?“

Dívka bez dalšího rozmýšlení, zda žádost jest jen vymyšlená, počala se třásti, patřila neodvratně na dvěře, co zatím rukou pohnula, aby otevřela avšak s takou ouzkostí, jak by klíč ze žhavého byl železa.

„Rychle, rychle,“ pravil hlas, „ona umírá!“

Se zimniční rychlostí otočila Marie zámkem a otevřela dvěře do polu; ale žebračka, která na to právě čekala, vtlačila se skoro násilím. Když viděla, že Marie na ni tázavě patří a snad své podivení výkřikem by prozradila, položila ji ruku na ústa a pravila tajemně:

„Ticho mé dítě! ve dvorci jest vše zdrávo a pokojao. Já jsem vás ošidila, ale musím s vámi mluvit. Kde jest váš strýc? tiše tedy, aby nás neslyšel!“

„O, jděte pryč, vzdalte se; Vlk přijde hned!“ prosila třesoucí se dívka.

Žena šla k jedné polici, vyndala chléb, jakoby zde známa byla a uřízla malý kousek. Zavřela polici a jdouc zase k Marii pravila:

„To jest ta almužna, co jste mi dala! A neříkejte mu nic více. Viděla jsem ho, jde k obecnímu písaři. — Nežádejte, abych odešla. Jest to již tři měsíce, co na takový okamžik čekám; abych se ho dočkala, po tři měsíce od rána do večera hlídám tvrz. Musím zvědět, co se zde děje. To není náhodou, že jde Vlk k písařovi: musí se jednati o důležité věci. Tak brzy se nevrátí. . . . To se dozvím. . . . Vy jste bledá a hubená jako mrtvola. Co se tu děje, že tak vypadáte?“

„Kačenko, milá Kačenko, já nemohu mluvit!“ odpověděla dívka.

„Nemůžete mluvit? pravila žena s trpkým posměchem. Čeho se bojíte? Smrt jest ve vaších očích. Ach, on vám zapověděl mluvit? On se vás chce zbýti; jemu jest to jedno, jak se vás zbaví, jen když váš podíl zůstane jemu. A vy byste dlouhým trápením zničená měla jej nechat se radovati pro vaši bojácnost? Pomyslete, že Bůh se proto na vás nebude hněvati, když zlomyslnost jeho na se popudíte! . . . Odpovíte mi, že jste pánem nad svým životem. Možná! Ale jestli vaše smrt také někoho jiného zavraždí? Někoho, kdo z lásky k vám hyne. . . .“

„Bože, Bože!“ zvolala dívka žalostně, „jest Josef nemocen?“

„Jak? na to můžete se tázati?“ odpověděla vdova. „Vy jste tedy na něho nemyslila? Nebyla jste proto smutná, že jej nevidíte?“

Dívka sklesla na stolicí a plakala.

„Kačenko“, vzlíkala, „nečiním dobře, že vás v srdci svém čísti nechám. O, já jsem více zkusila než on; on předce vidí slunce, pole, světlo, on slyší hlas přátelský; má matku . . . a já neslyším nic než proklínání a zlořečení — a jeho zlořečení, a jeho jméno, když v srdci se ozývá . . . nevidím nic, než čtyry holé zdi mého žaláře — a jeho obraz, který se mi před zaslzenýma očima kmitá.“

Radostný úsměv přelítl tvář ženy; pojala dívku za ruku a tázala se:

„Vy jej tedy milujete, Marie?“

Dívka sklopila hlavu, aby zakryla zardění své.

„Ach, řekněte mi to, Marie, řekněte mi to, že ho milujete!„

„Nemohu, Kačenko, vy byste tajemství srdce mého prozradila.“

„Ale Marie, když bych tím život někoho zachovati mohla?“

„Nuže tedy, nechť ví, co jsem sama si netroufala vyznati. Rozdělení od něho jest mou největší úzkostí; . . . a kdybych měla umřítí, vezme duše moje památku jeho s sebou k Bohu.“

Kačenka otevřela dvéře, podívala se do polí. Vrátila se a pravila:

„Nevidím ještě Vlka přicházeti. Však Marie buďte zmužilá, opřete se mu, on jest zlosyn!“

„Ale, Kačenko, jest to pravda“, pravila dívka, „jest Josef nemocen?“

„Nemocen není,“ odvětila žena, „ale bledý a vyzáblý, jako vy jste. Jest dosti blízko hrobu, jest li nic potěšitelnějšího se mu nedostane. Ale nyní mám hojící balsám pro srdce jeho . . . Slyšte, milá Marie, rychle, co se stalo za ty tři nešťastné měsíce?“

„Vězte tedy, Kačenko, ale nikomu to nepovíte, není-li pravda? — Avšak vy jste pravila, co jest horšího nad smrt. Vlk chce mne přinutiti, abych si ho vzala . . .“

„Já jsem si to myslila,“ zabručela žena.

„Můj strýc mi to denně poroučí. Já chci ráději tisíckrát umřít! . . . Není již žádné utrpení na světě, které bych nebyla snášela. Tupí mne, nadává mi, hlad jsem trpěla, ouzkostí a strachem div jsem nezahynula . . . Ale pro Bůh, Josefovi neříkejte ničeho . . . byla jsem postrkovaná, kopaná, bitá, jako nějaké zvíře.“

„Nebesa! co se to děje? co pak jste mezi vrahy? Bůh mne zachovej, abych Josefovi o tom něčeho řekla, on by se ubohý vraždy dopustil . . . A váš strýc, což ztratil rozum?“

„Ubohý strýc! jest ošálen, jest podveden. Vše, co mu povídám, má za lež, za podvod; on jest očarován, Kačenko. Jen kdybych s ním mohla sama mluvit, ale celé dny jest na hoře zavřen a i Vlkovi nepřístupný. Přejde-li dolu jísti, jest Vlk stále u něho a umí každé mé slovo tak zkroučiti, že zlost strýcovu proti mne popuzuje, tak jako bych samu

lež a podvod mluvila. Již sama jsem byla v pochybnosti, zda-li jsem něco zlého nemluvila, nebo rozumu nepozbyla. — Již jsem se do osudu svého vpravila; já mlčím, trpím a sklopím hlavu v důvěře, že doba smrti od Boha jest určena . . .“

„Totě hrozné“, děšila se žena. „Proč neutečete z této peleše dábelské!“

„Ach, milá Kačenko, nejednou, když nepochopitelný strach před horším mne svíral, otevřela jsem dvěře, ale . . .“

„Ale slabost, bojácnost“, zvolala vdova trpce.

„Ale můj strýc? Mám ho zde samotného tomu hanebnému a nemilosrdnému Vlkovi nechati? A ta hanba! Dcera utekla z domu.“ Dívka se zamlčela, neb Kateřina vstala se podívat ku dveřím.

„Tam dole přichází“, pravila se vracejíc; jest-li mne uvidí, řekněte, že jste mi dala ten kousek chleba. Jen neztrácejte mysle, já vám pomohu. A kdyby se to brzy státi nemohlo, utečte z tohoto domu, na němž kletba Boží lpí!“

Strach zmocnil se dívky opět. Návrat Vlkův přivedl ji k vzpamatování-se. Stála celá ustrašená, se sepjatýma rukama prosila žebračku, aby se vzdálila:

„O, prosím vás, jděte, jděte, sice vám něco udělá!“

„Já se ho nebojím“, odpověděla Kateřina, „buďte dobré mysle, milá Marie, zase se uvidíme!“

Žena upustila volným krokem stavení ale pozorovala u dveří, že ji Vlk vidí a také rychlým krokem domů spěchá. Vzdálila se tedy na něco kroků a zůstala státi, právě sama k sobě:

„Možná, že bude teď s Marií špatně jednat; počkám, poslechnu, co se bude dít!“

Brzy poznala, že Vlk pěšinu opustil a v pravo zabočil, aby se přímo k ní dostal. Čekala na něho beze strachu. Když se Vlk k ní blížil, dával všelikými hrozbami zlost svou na jevo, ale Kateřina přijala jej s kousavým smíchem a tak povržlivě do tváře mu pohlédla, že zůstal státi.

„Kdo vám otevřel dvěře?“ volal vztekem se zajíkaje. „Co máte na tvrzi co dělati?“

„Samé hrozné přestupky“, dí ona pohrdlivě. „Přes půl hodiny jsem prosila o kousek chleba a Marie mi ho konečně dala. Každý není tak nemilosrdný, jako vy!“

„Ukažte ten chléb!“ pravil hlasem poručí-kujícím, nechtě věriti slovům žebračky.

Ta mu jej podala. Tříkráte ho obrátil a podal jí opět, řka:

„To jest stejné; podruhé neopovažte se sem přijít, sice toho budete pykati!“

„Já se vám musím smáti“, pravila Kateřina neohroženě. „Vždyť vy mi nemůžete ničeho udělati. Ale já chudá žebračka vám posvítím.“

„Vy? zvolal Vlk a zdvihl ruku, jako by ji chtěl udeřiti. „Ani slova více, nebo vám krk zakroutím!“

Kateřina okázala na pole, kde tři rolníci pracovali.

„Vidíte je tam na poli? pravila; a tito lidé mne mají rádi, ale vás nenávidí. Jen se mne dotkněte, dám se do křiku, že mne chcete zabít. Všickni mi budou svědčiti, že jste ještě horšího schopen. Jest-li nerád četníky vidíte, dejte ruce do kapsy.“

Vlk třásl se zlostí, předce zůstal státi a patřil s udivením, zaleknut na žebračku, která jej poputným smíchem dráždila. Na to pokračovala:

„Vy myslíte, že jen sám jste zlomyslný? To se mýlíte! Či se snad neví, co se ve tvrzi děje? Má strýc Jan podepsat poslední vůli dnes nebo zítra, he?“

„Cože? kdo to povídal? zvolal Vlk překvapen. „To není pravda!“

„Že to není pravda? Vždyť tu stojíte jako školák, který má dostati výprask! Ale dejte si pozor; každý dostane svůj díl, a zavírejte si dvéře u tvrze, jak chcete, však on je zákon dovede otevřítí!

„Zákon? zákon? jakou příčinu by měl k tomu, co vy pravíte?“

„Slyšíte, Vlku, vy to víte tak dobře jako já, že kde příčiny nejsou, nějaké se najdou . . . A nyní Bohu poručeno, na shledanou!“

Opustila udiveného Vlka a šla se smíchem svou cestou. On pak díval se u vytržení chvíli za ní a vrátil se zamyšlen do tvrze. Cestou se ještě několikrát zastavil, položil ruku na čelo, dupal nohou a byl tak v myšlenky pohroužen, že šel první světnicí, kde Marie byla, aniž by ji byl pozoroval. Vešel do druhých dveří a zašel do zadní části stavení.

VI.

Druhého dne byl krásný jarní den, slunce třpítilo se na blankytu bezmračném. Bylo to v polovici května; před tím bylo málo krásných dnů, tak že sotva kdo pozoroval, jak stromy i tráva začínají se zelenatí. Zatím se vítr půlnoční v jižní stočil a dýchal ze středu horkých krajín teplý dech jako hojící balsám na zemi. Byltě den tak krásný jako ověňčená panna krácející k oltáři. Na stromech a v křovinách ozývali se doposud ukrytí zpěváci; skřivan třepotal se ve výši, tisíce zvířátek všech druhů a barev bzučeli v zelení, neb sem tam se prohánějíce poletovali po lučinách . . . Země sama byla oživená.

Také do dvorce zasvítlo slunce, ptactvo propěvovalo plno života o lásce; ale uprostřed tohoto radostného života stálo stavení osamotnělé, tiché, jakoby jediné v zimní spánek bylo pohrouženo. Matka Anežka seděla u kamen a připravovala zemičata k snídání. Málo dbala na svou práci: oči její tékaly často nejistě semo tam, jako v těžkých myšlenkách pohrouženého; a skutečně vyznačoval obličej její velikou starost, ano málomyslnost. — Co takto matka práci se zabývala, přišel Josef s rýčem do

světnice. Musel býti těžkou prací unaven, neboť šel se shrbenými zády zvolna a lenivě po světnici, beze všeho pozdravení, jakoby ani matky byl neviděl. Ta ale pozorovala syna pátravým zrakem a byla zapomenutostí mladíka velmi dojata. Právě vyšel opět dveřmi, matka sklonila hlavu k práci a ronila slze.

Po chvíli přišla Anna do světnice s hrncem mléka. Postavila jej a chtěla sundati poklici z hrnce, v němž se pro krávy vařilo, avšak ustala, jakmile slze na tváři matčině spatřila. Netrpělivost zmocnila se jí. Přistoupila k matce, uchopila ji za ruku, potřásla jí mírně a pravila:

„Zase již! Pořáde jest to stejné! Konečně se oba roznemůžete a necháte se mne o vše starati! Kdybych já neměla mysl pohromadě, nevím jak by to dopadlo?“

Když nedostávala odpovědi a matka ještě hojněji slzela, pravila prosebně:

„Maminko! nechte toho, vždyť to není k vydržení, celé dny jen samý zármutek! Josef nemluví ani slova, přijde a odejde jako stín; vy zase, jak jste sama, dáte se do pláče. Jen to řekněte, to není dobře . . . nebo snad v tom něco vězí? Žádný mi nic neřekne, a já jsem zde jako opuštěná . . .“

Zarmoucená matka ujala ruku dívky a tiskla ji, na důkaz, že ji stejně vřele miluje. Pak pravila mírným hlasem: „Což nevidíš milé dítě, jak tvůj ubohý bratr celý jest utrápený? Nevidíš, jak mu

oči stojí v sloup, jak jest bledý a vyzáblý? „A když se na něho podíváš, nelekáš se ještě horšího?“

„Ale Bože, maminko!“ zvolala dívka ouzkostlivě a utřela sobě slzu z oka. „Co se to děje? Josef jest smutný, jest vyzáblý, ale já vím proč. Od takové žalosti může sice někdo zeslábnouti, ale poznenáhla předce to přejde. Proč pak se do ní tak zahlídal? Ona předce není s ním stejná . . . my jsme jen chudí lidé, musíme těžko pracovati, aby sme si chléb vydělali a ona jest, nebo aspoň bude bohatá. — Proč pak ho nevyplísnete, aby tu hloupost již z hlavy vypudil? Ale ne, vy jen pláčete a necháte ho býti. Já bych měla býti jeho matkou!“ —

„Dítě, dítě!“ pravila matka, „kdybysi věděla, co jsem vše již podnikla, abych mu to z hlavy vyrvala! Já jsem ho peskovala, prosila, plakala, všecko nadarmo. On se přizná k své chybě, má dobrou vůli, dává mi za pravdu, prosí mne na kolenou za odpuštění!“

„Ano, a vy mu také hned odpustíte, není-li pravda?“

„A já, milá Anna, já jeho matka, nejlépe vidím, jak mu v srdci jest, — nemám tolik srdnatosti, abych jej mučila; ty to nemůžeš ani pochopiti, Anna, není jeden člověk jako druhý. Já bych také to nevěděla, kdybych to byla nezkusila, co může láska, musí-li býti potlačena. Josef jest statný, jako jeho otec, a ty budeš sotva věřiti, že tvůj nebožtík otec, když byl mladý muž, na smrtelné po-

steli ležel, ano svátostmi zaopatřen byl, poněvadž naši rodičové nás rozdělili a on mne více viděti neměl?“

„Bože!“ zvolala udivená Anna, — než hned se vzpamatovala a pravila: „Ale on se zase pozdravil, vidte maminko?“

„Ovšem, dítě, ale jak? Naši rodičové byli v rozepři pro polní mez a tak se na se rozhněvali, že se nemohli vystáti. Já jsem nesměla tvého nebožtíka otce viděti a on, který mne více miloval, než jsem sama věděla, tak chřadl, až upadl na smrtelné lůžko. Ale Bohu díky, nebožtík pan farář, z útrpnosti k ubohému hochu smířil naše rodiče a já jsem směla svého umírajícího přítele navštívit. Když na ten den vzpomenu, musím se dáti do pláče . . . já nechci o tom mluvit, . . . ale dva měsíce na to mohl předce se mnou jíti do kostela, abysme byli oddáni.“

Anna patřila trpčícíma očima na matku.

„Vidíš, Anna,“ pokračovala matka, „byl chudé dítě, jako vy jste, ale předce mohu určitě říci, že v něm vězelo něco jiného než v mnohých jiných a tak to bude i s naším Josefem.“

Dívka potřásla zamyšleně hlavou a patřila snivě před sebe. Po chvíli zdvihla hlavu a pravila:

„To jest velmi podivné, že z náklonosti k někomu byloby možno zemřít, když jsme dosti statní! Já tomu ani nemohu věřit. Ale náš nebožtík otec byl téhož stavu jako vy; to ještě jde. S Josefem

ale a Marií jest to něco z cela jiného, to nemůže míti dobrý konec. Proto musí ty hloupé myšlenky vypuditi.“

Zatím se matka pohroužila do hlubokých myšlenek, aniž pozorovala, co Anna praví, a patřila zoufale před sebe. Po krátké době mluvila k sobě :

„On trpí jako mučeník. Kateřina mu včera něco pravila, při čemž mu oči radostí jiskřily, a zase něco jiného, nad čímž zlostí zuby skřípěl. Dnes v noci mluvil ze spaní, plakal, křičel . . . Ráno byl zase slabší a bledší než včera; oči jeho bloudí semo tam . . . Ach, ach, můj ubohý, můj nešťastný Josef!“

Při slovech těch vstoupil Josef do světnice maje v ruce hrábě. Užasnut hlasem matčiným, zůstal státi, patřil chvíli do plačících jí očí. Pak přiblížil se k ní zvolna, položil ústa svá na její čelo, dvě horkých slzí skropilo je, a on pravil jemným sotva slyšitelným hlasem :

„Ach, milá, drahá matko, odpusťte mi, nemohu si pomoci!“

S tím odešel opět se sklopenou hlavou, rukou oči zakrýváje. Vzдор krásnému, slunečnímu světlu uprostřed všeobecné přírodní radosti, jež jej obkličovala, nepozdvihl Josef hlavy. Bez citu, se shrbenými zády, jako stařec lety stížený, vlékl se pěšinou dále. Zdálo se, jako by v trávě něco hledal. Časem se zastavil, promluvil něco k sobě, utrl list ze křoví, roztrhl jej a šel bručeje dále . . .

nebo pozoroval pohrávající si zvířátka . . . trhal listy květin nebo naslouchal štěbotání ptáků. Co vše to mu pravilo, ani snad sám nevěděl; ale předce tak jej dojímal, že do snivých padl myšlenek, až se probral a dále kráčel. Jakoby mocná myšlenka hlavou mu projela, zarazil se, patřil na cestu a bručel v rozčílení:

„Od věřejška vím, Marie, co trpíš! Jak jsi trápena, bita, strkána. Ty hyneš bolestí a předce mne miluješ! O! jakého dělá bolest slabocha. Všecka kuráž, všecka síla tatam! Já jsem pomaten, bojím se, nevím, co mám dělati, bloudím sem tam, myšlenky se rozbíhají, . . . já jsem nemocen“ . . .

Strašný úsměv zohavil jeho tvář.

„Nemocen? nemocen?“ zvolal. „Ano jen skrývej tak svou zbabělost! Ale kdybych i měl kuráž, co udělám? Ji nechati umřítí, — ji, která mne miluje? Oh! to by byl zločin! Ale . . . co tedy? Jej zavraždit? . . .“

Odskočil nazpět, jakoby jedovatého hada byl uviděl. Děsný výkřik strachu a hrůzy unikl jeho hrdlu a pak pravil:

„Oh! . . . Bože na nebi! . . . mé spasení . . . má matka! Ne! ne! ráději se poddati, v slabosti zahynouti; kříž snášeti, snášeti až do smrti! . . .“

Šel dále, oběma rukama drže hlavu, jako by se mu rozskočiti měla.

Co trpící mladík pěšinou kráčet plný zoufalosti a k tvrzi se blížil, stala se v obydlí lakomce ukrutnost, jakou by mladík nikdy byl tušil. — Dvěře dvorní se otevřely, na prah vystoupila bledá, vyzáblá dívka s těžkým uzlem pod jedním pažím a druhou rukou zakrývala obličej. Muž s ošklivým smíchem strkal ji do zad, až tři neb čtyry kroky od prahu se vzdálila. Chvilí stála dívka, jakoby místo to opustiti nemohla. Na vyhrůžku muže kráčela pak zvolna do polí, až se od tvrze vzdálila. Hlavu měla sklopenou a rukou posud zakrývala slze, které se jí řinuly po tvářích. Když ale sluneční teplo i světlo, jež ji obkličovalo, jakož veselé zpěvy ptactva se jí dotkly, zůstala státi a spustila ruku. — V udivení a jako překvapená patřila blankyt nebeský se zvláštní touhou. Poznenáhla rozhostila se v obličejí jejím zvláštní přívětivost; nádra se vzdmula, oči jískřily jí nadšeností, — pozdvihla ruce a pravila pokojným ale dojímavým hlasem:

„Na svobodě! na svobodě!“

Při tom mávala ve vzduchu rukama, jakoby něco polapiti chtěla. Za tím nabývala přesvědčení o svém smutném postavení. Hlava jí klesla na prsa, veselý úsměv se ztratil, nastoupil zármutek; zahlíдалa se k zemi a přemýšlela o bídném osudu.

Po chvíli opustila místo a kráčela v myšlenkách cestou dále, až na konci dubového křoviska vydral se jí z úst výkřik podivení:

„Josefe!“ zvolala.

Mladík třesoucí se stál před ní. Toto neočekávané setkání-se vynutilo na obličej obou nebeský úsměv; zároveň patřili na sebe s ouzkokostí a strachem a dali se do usedavého pláče. Mladík první pozdvíhl oči a pravil žalostně: „Ach, ubohá Marie, jak jste tobledá a vyzáblá!“

„A vy, Josefe, já vás sotva poznávám,“ vzlíkala ona, aniž by hlavy pozvěděla.

„Já?“ pravil mladík. „Což na tom! Ale vy, vy, Marie, samá dobrota, anděl v lidské podstatě, tolik jste musela trpěti, a měla jste jako beránek rukou padoušskou zemřítí. Oh! já si vlasy vytrhám. Bože buď mi nápocen, nebo ještě dnes roztríšším hlavu toho ještěra . . . Ale Marie, co ten uzlík? Kam pak jdete?“

„Já jsem vyhnána,“ pravila dívka s pláčem.

„Vyhnána!“ zvolal Josef s nevolí a vztekem. Brzy ale tento pocit zmizel. „Vyhnána na vždy?“ tázal se.

„Na vždy“. dotvrdila dívka truchlivým hlasem.

„Marie, vy pláčete?“ zvolal mladík. „Jak? Tolik měsíců byla jste v tmavém žaláři zavřena, tak dlouho jste truchlila, kat vás bil, až k smrti skoro utýral! A když jsme zoufali, když nás nic nemohlo vysvoboditi než hřbitov — hle! tu daruje vám Bůh opět svobodu! Vy na svobodě, na svobodě a pláčete? O vizte, vizte, co dělám!“

Při slovech těch poklekl na zemi, pozdvíhl ruce k nebi a zvolal nadšeně:

„Bože ty jsi ji vysvobodil! O díky, díky za tvé milosrdenství!“

Hlas jeho umlkl; zůstal ale klečeti, říkáje tichou, vřelou modlitbu.

Dívka patřila na něho udiveně a s obdivou. Byl tak krásný, když se modlil; duše jeho zrcadlila se v obličejí, oči jeho obráceny byly k nebesům. Tak vroucí byla jeho modlitba, že Marie zapomenuvši na krušnou opuštěnost, nepochopitelnou radost v srdci svém pocítila.

Když mladík po skončené modlitbě zvolna povstal, spatřil v tváři dívky ten výraz nevyslovitelné blaženosti a duševního pokoje. Uchopil dívku za ruku a pravil:

„O pojdte, pojdte! matka bude míti neko-nečnou radost! O, pojdte, u nás jest tak dobře! — Vaše stolice posud stojí na svém místě, nikdo neodvážil se na ni posaditi. Všickni pro vás truchlíme . . . jen již pojdte!“ Marie odporovala a nechtěla to vyzvání přijmouti.

„Co pak se stalo?“ tázal se Josef uleknut. „Proč pak nechce k vám jíti?“

„Já půjdu do města,“ zněla odpověď; „mám tam sestřenici; jest švadlena, ona mne zaopatří nějakou práci, abych si na chléb vydělala.“

„Chléb? práci? co to má znamenati?“ zvolal Josef. „Nyní, když jsem vás opět uviděl, když

patřím do vašeho modrého oka, když slyším váš hlas — budu mítí tím více síly . . . a budu od nynějška tolik pracovati, až budeme mítí všeho hojnost. O pojďte, pojďte!“

„Pro Bůh Josefe jen mne tak nenuffte, není to možná!“ pravila dívka.

Mladík s ustrnutím a zármutkem na ni se zahleděl.

„Věřte mi, Josefe“, opětovala dívka, „nemůže to býti.“

Jakoby veliký převrat se byl stal s jinochem, svěsil hlavu a mluvil s pokojnou trpělivostí:

„Má nemocná duše byla celá omámena radostí; na vše jsem zapoměl! . . . Dobře máte, Marie, já jsem jen chudý, selský synek, vy budete jednou bohatá slečna . . . Nezbyvá mi než umřítí!“

Poslední slova pronesl tak dojímavým hlasem, že se Marie zachvěla a panenskou zdrženlivost přemohla. Uchopila ruku mladíka, tiskla ji něžně a pravila:

„Ale Josefe, příteli, vy jste na omylu; není tomu tak. Můj strýc mne vydědil; dnes udělal poslední vůli, v které Vlkovi vše odporučuje; já nemám nikdy více ničeho obdržeti.“

Mladík pozdvíhl očí a s jakousi nevěrou na ni hleděl, úsměv přeletěl ústa jeho.

„Ano, ano, Josefe“, dodala dívka, „já jsem nyní tak chudou, jako vy!“

„Chudou jako já?“ tázal se mladík s rozpuštěnou radostí. „Chudá jako moje matka, jako moje sestra? Bože, jaké to štěstí! Tak nechte tedy tomu zločinci peníze; já vám dám nové bohatství, Marie: poklady přátelství, náklonosti a lásky! Pojdte, pojdte!“

Uchopil dívku za ruku a chtěl ji poznovu vésti; ale ona pravila smutným hlasem:

„Ne, Josefe, přece to nemůže býti!“

„Ale Bože, proč pak ne?“

Růměnec panenské stydlivosti pokrýl tvář dívky; se sklopenýma očima pravila:

„Což vám vdova Kateřina včera odpoledne nic neřekla?“

„Ach“, zvolal Josef, „tedy mluvila pravdu? Netroufal jsem si to ani věřit.“

„Co by o nás řekli lidé, Josefe? Nyní již chápete, že to jest nemožné?“

„Tedy, Marie“, pravil jinoch v hlubokém zármutku, „vy chcete jíti do města a nás opustiti? Snad abyste na novo musela trpěti, snad aby vás zase vyhnali? Vy mne necháte zemřít, mou matku onemocněti, abyste lidem vyhověla?“

Očekával odpovědi, než dívka mlčela, majíc hlavu sklopenou. Mladík pokračoval důtklivým hlasem:

„Ach, Marie vy můžete býti stále u mé matky, s ní spát; já budu k vám laskavě a uctivě se chovati, jako byste byla mým andělem strážným

Já budu pracovati od Božího rána do tmavého večera. Budete zase zdravá a budete dobře vypadati; přinesete našemu domu zase požehnání. O pojdte, pojdte! buďte sestrou mé sestry, dcerou mé matky! . . .“

Se sepjatýma rukama očekával odpověď. Dívka byla na rozpacích.

„O Marie“, zvolal Josef, „mluvte; považte, že nad námi jest Bůh, který všecko dobré i hanebné vidí!“

Přívětivý úsměv ozářil tvář Marie, oddychovala těžce, jako když máme k něčemu velmi důležitému se rozhodnouti.

„Nuže?“ tázal se Josef, radostnou nedočkatostí se třesa.

„Budiž!“ odpověděla dívka. „Ano, vaše matka bude mi matkou! Budu s ní bydleti, jako bych její dítě byla.“

Výkřik radosti vydral se jinochovi z prsou; zakryl oběma rukama obličej; bohaté proudy slzí hrnuly se mu po tvářích, až ruce celé mu polily. Dívka nepochopila dobře toto mocné rozčlivení a těšila jej.

„Ach!“ zvolal, směje se ještě uslzen; „radost jest také břemenem! Ona tísní srdce, člověk se může zblázniti . . . Ale již jest po všem.“

„Pojď přítelkyně, pojd!“

Zabočili na jinou pěšinu. Josef byl přeměněn. Šel hlavu maje vzhůru a pyšně se na vše strany

ohlížel; oči jiskřily mu blaženou nadšeností; hbitě pohyboval rukama i nohama, jakoby jich za dlouhou dobu poprvé byl užíval.

„Bože, Bože, jak krásný jest ten svět!“ zvolal. „Jen se podívejte, Marie, já budu pracovat na poli nebo dělati šindele; vy budete pro lidi šítí, matka bude s vámi doma vařití . . . A když jeden něco vydělá, uloží se to do pokladničky. Koupíme si ještě jednu krávu, najmeme si více polí . . . A kdo ví, co budeme ještě všecko mítí? Vezmeme si děvečku! — Dvorec bude tak krásný a požehnaní Boží bude na něm tak lpítí, že na tvrz úplně zapomenete.“

„Ale Josefe, jak vy umíte krásně těšití!“ šeptala udivená dívka. „Toť by bylo nebe na zemi!“

„To také musí býti“, pokračoval v radostném nadšení mladík. „Nasázím do naší zahrádky krásných květin, nadělám pěšinek, nadělám klecí pro ptáky a rozvěsím je po celém domě, aby to všude zpívalo. — Budu tančití, skákati, Bohu denně děkovatí, že vás k nám zase přivedl. Nebesa, to bude živobytí, milá Marie, a jaké živobytí! — Vidíte tamhle vzadu, tam stojí matka s Annou u studně.“

Po slovech těch zanechal dívku a střelhbitě utíkal k domovu. Proto však měl předce tolik síly, aby mohl zdaleka již křičeti:

„Matko! Anna!“

Matka na volání to se obrátila, udivená patřila, jak k ní plným skokem běží. Jeho podivné posušky, jeho nesrozumitelné volání pomátlo Annu tak, že s otevřenýma ústama patřila z matky na Josefa, jakoby rozluštění této hádanky žádala. Ale matka neměla sama času, aby své podivení vyslovila, neboť již přiběhl Josef téměř bez ducha na dvůr volaje:

„Maminko, drahá maminko, Anno, sestro, já jsem zdrav! Smějte se, zpívejte, radujte se. Tu jest Marie! Ona přichází, jest vyhnaná, jest chudá jako my, jest vyděděná, zůstane u nás, bude vaše dítě, maminko! . . . Vidíte, vidíte, tu jest! — Již se na vás usmívá, ta dobrota. O nyní nesmíte více plakati, já jsem tak silný, tak zdravý, tak veselý!“
A zpíval:

„O zlaté posvícení, o zlatá neděle,
máme maso
a zas maso
k tomu kousek pečeně!“

Matka zadívala se s nevýslovnou radostí na syna. Napřed se obávala, že se rozumem pomínul; ale hlas jeho nepřipouštěl žádné pochybnosti, ana i Marie urychleným krokem ku dvorci se blížila. Pohnutá matka i Marie stejně dojatá rozepjaly po sobě ruce. Dívka šla přímo k ní a objala ji kolem krku. Políbení, které matka své nové deeři vtiskla, bylo tak ohnivě, jako jiskra svaté lásky v srdci rozžehnutá. Josef stál bez pohnutí a patřil

s blažeností na tento dojmavý výjev. Slze kanuly mu po tváři, i obrátil očí svých prosebně k nebi. — Anna skákala a tleskala radostně vykřikujíc rukama:

„O Bože, Bože! to jest dobře, to jest krásné!“

Josef přiblížil se k matce a tlačil ji, jako i Marii a Annu do stavení, ukazuje rukou na dvěře.

„Tam, tam!“ volal.

Učinily dle jeho přání. Josef chtěl právě dvěře zavřítí, an viděl, že žebračka s dítětem pěšinou k nim spěchá. Vystrčil dveřmi hlavu a dával znamení nedočkavosti k urychlení její chůze. Když sešla na dvůr volal:

„Jen čerstvě, čerstvě. To bude radosti, Marie jest zde; jen čerstvě!“

Nedbaje ničeho, vstrčil ji do dveří a zavřel pevně.

VII.

Od té doby, co Marie ve dvorci zůstávala, dožil se tento skutečné proměny, bylo zde krásně, bylo příjemně, jak byl Josef ve své radosti předpověděl. Vše bylo šťastné a spokojené. Josef pracoval celý den a prozpěvoval neustále; bujná mladost opět se navrátila; s vrátivším se zdravím navrátil se i přívětivý úsměv; každé jeho slovo bylo živé a plno ducha, on byl sám sobě radostí. Co nejvíce jej těšilo, bylo, že Marie nelitovala kroku svého, který do dvorce učinila. Nedá se zapříti, že časem v tichý zármutek upadla, pomýšlejíc na starého strýce a na to, co snad jest mu v úkrytu tvrze trpěti; než tento smutek nevyrovnal se nikdy té něžné náklonnosti, jakou u Josefa a jeho matky požívala, ani té nekonečné radosti života, která ji obklopovala. Poznenáhla začervenala se opět tvář její růžemi panskými a ačkoliv byla velmi tichá a zpět se držela, předce usmívala se časem vesele, jak pokojný duch toho dáti může.

Šila šaty pro selky a poněvadž znala se v tom nad jiné, získala pěkných pár zlatých. Tento zisk těšil ji velmi, neboť oživoval myšlenku u ní i u Josefa na rozšíření malého dvorce. Ač do spořitel-

ničký týdně se něco uložilo, někdy nic, někdy nějaký zlatý, předece v ní přibývalo, tak že, když někdy Josef do matčiny komůrky přišel a pokladničkou otrásal, v které daň lásky a práce se uschovávala, znělo to v ní vesele a zdálo se, že hodně již nashromážděno.

Mladík nešetřil ničeho, čím by obydlí matčino okrášlil a tu, již vroucně miloval, potěšil. V zahrádce za dvorcem nadělal chodníčků, políček, která krásným zimostrazem ovroubil. Vzadu u plotu vzdělal besídku, kterou planým chmelem úpravně nechal zarůstí; uvnitř udělal dvě lavice, pro matku a Marii, druhou pro sestru a sebe. Když v neděl přicházivali z požehnání, usadili se tam, vypravovali rozličné a těšili se sladkému životu pokoji a dobrotvosti božské.

V zahradě byly nasázeny všelikeré voňavé i barevné květiny z domácnosti, některé i od jinud přinešené. František, pomocník zámeckého zahradníka, byl dodávatelem poslednějších. Na domě visely klece, v kterých stále štěbetaví ptáčekové se ozývali; holubi, kteří Marii z ruky zobali, byli usazení pod střechou a procházeli se s nafouklými volaty po chodničkách.

Anna brala živý podíl na těchto radostech a těšila se jako dítě štěstí druhého. — Stará matka byla milována a ctěna; viděla z každého pohledu dítek svých zářiti radost života a byla by štěstí

své milostivé kněžně nikdy nepostoupila. V pravdě ve dvorci byl pozemský ráj.

Tak ale nebylo tomu v temné tvrzi. Po odchodu Marie byl dům ten tak tichý a osamotněn, že se opravdu zdálo, že kletba Boží na něm lpí. Rolníci, kteří kolem na polích pracovali, neviděli mnohdy ani za dva dny dveří otevřených. Tajemné to stavení s opršelymi zděmi, rozbitými okny naplňovalo každého strachem a ouzkostí. Jen nejzmužilejší lidé odvážili se kolem jíti. Strýc Jan nebyl již po dvě neděle v kostele a každému, kdo se po něm ptal, odpovídal Vlk, že leží a trpí na píchnání. Ačkoliv známo bylo, že strýc Jan častěji tak stonával, přece nikdo Vlkovi neuvěřil. Že ale každý strýce Jana pro jeho lakomost nenáviděl, nestaral se o něho dále nikdo mimo Marii, která při správě o jeho onemocnění do pláče se dala.

Bylo to časně zrána uprostřed téhodne. Vlk seděl u kamen, v nichž veselý plamen praskal. V troubě pekl kus masa, které máslem zaléval a za tím stál hrnc kamený. z něhož se kouřilo. Když bylo maso dosti upečeno, vzal je Vlk na stůl a snědl se zvláštním výrazem žravosti. Na to zavřel talíř a chléb do skříně, utřel si pečlivě ústa a šel zpět ke kamnům.

Na to vytáhl vařečkou z vařícího hrnce něco zeleniny a zase ji tam pustil, při čemž mluvil

sám k sobě: „To jídlo strýce Jana vypadá náramně chutně. Myslí, že slouží ku zdraví. Jak kdyby šel žaludek touto bez užitečnou špinou nechal ošiditi! Který as hlupák sepsal tu knihu, v níž taková jídla se předpisují? Dal jsem něco lžičníku a to jest dobré pro kurděj. Na smrtelné posteli a ještě lakomý! Ale co mi do toho! Vždyť tu nejsem proto, abych mu v tom překážel. Chceli se odnaučiti jísti, čím dříve se tomu naučí, tím lépe. Myslíl jsem z počátku, že to dlouho nevydrží, ale má tak pevné živobyetí, jako kočka . . .“

Zůstal ještě chvíli seděti, zakoukal se zamýšlen do kamen. Jeho obličej byl stále vážnější, pak mluvil tajemně k sobě: „Ano, má tuhý život jako kočka. Kdo ví, jak dlouho to ještě bude trvati? Já tu sedím na posměch, jako blázen a prodávám dříve kůži, než jsem lišku chytil . . . Dnes ráno pravil mi pachtýř Klenka, že se jej představený a farář při sezení výboru na strýce Jana ptali . . . Ta ošklivá žebračka, co všude chodí, štěbetá a lidi proti mne popuzuje, ta jest toho vinna. Dnes ráno byl jsem sotva deset kroků od stavení a již byla za křovím, aby mne pozorovala. Nevím, ale zdá se mi, že mám od ní nějaké neštěstí k očekávání . . . Kdyby tak představený a farář přišli strýce navštívit! Já jsem universálním dědičem, to jest každému známo; ale kdo ví, co by strýcovi Janovi nenamluvili? Zvláště farář, ten by mu obzvláště něco napískal! . . .“

Toto přemýšlení jím otřásl. Zůstal ještě chvíli, hlavu maje o ruku podepřenou seděti, pak mluvil dále :

„Ať to dopadne, jak dopadne, nikdo k němu nesmí! Začíná bez toho pozorovati, co učinil a při tom stále mluví o Marii. Nebyloby mnoho potřeba, aby ten starý blázen na jiné myšlenky přišel. Co dělat? — Lidi umlčet; — ale jak? Že jsem se strýcem Janem o samotě tak blaženě živ, to jest jim podezřelé. Kdyby zde byla Marie, žádný bysi na toho lakomce ani nevzpoměl; ale tak bych byl hloupý, že bych kozla udělal zahradníkem. A předce byl by to jediný prostředek faráři, představenému a těm jiným žvatlalům ústa zacpat, když by zde někdo byl. Z dvojího zla vždy to menší! Ale koho? Koho vzít do domu?“

Rozmýšlel se dlouho, zatřásl zlostně hlavou, až konečně vynucený úsměv tvář jeho přelítl.

„Šťastná myšlenka!“ zvolal. „Jestli se to podaří, bude mne to hodně státi a jest to nebezpečno. . . . Nesmím se tak rychle rozhodnouti, musím to dobře promysleti. . . . Snad bude ten lžíčník pro strýce dost! Ještě jednou jak to udělati? Moudrý nepřítel lepší nad hloupého přítele. Snad půjde ta žebračka lepší na lep než si myslím. No, musím dáti strýci Janovi jísti!“

Vzal hrnec z trouby a odešel postraními dveřmi, šel pak temnou chodbou až na schody, po nich na horu a konečně vstoupil do obyčejné ložnice strýce.

Jana. — Nešťastný stařec ležel v posteli, jejížto čistota každému žebráku by se byla protivila. Nemocí tak se opadl, že ze vpadlých tváří jen kosti vyčnívaly, oči byly vpadlé a jako skleněné; hrůzná barva jeho obličejů, nemohla se ani blédostí nazvati, byla to jedna barva, v níž char-pomodréj pysky o drážely. Vše ve světnici zvěstovalo opuštěnost a působilo málomyslnost a tesknotu. Vysoké klenutí, které od jeho snad původních obyvatelů bylo netknuté, nebylo lze pro prach a špinu pozorovati. Na západní straně byla zeď prasknutá, a voda dešťová tekla štěrbinou až k základům. Jediné vysoké okno s rozbitými skly, které tlustými železnými pruhy upevněno bylo, propouštělo tak málo světlo, že muselo si teprvé oko uvykati, aby v této temné světnici něco rozeznalo. Ačkoliv venku vše horkem prahlo, bylo zde předce tak chladno a vlhko, že se až dech zarážel. U postele stála stolice a stůl, na něm džbánek s vodou a skýva černého chleba, na kterém bylo ještě vytlačené zuby znáti. — Dalo by se myslet, že zde leží zločinec pro hrozný skutek hladem k smrti odsouzený.

Strýc Jan zdál se spáti, ale jak Vlk vstoupil, schoval něco s křečovitým pohybem pod pokryvkou, což zařinčelo jako svazek klíčů. Vlk pozoroval toho pohnutí a slyšel šramot; škodolibý úsměv pohrával jeho ústy; zdál se pozorně naslouchati, aby zvuk ten ještě lépe uslyšel. Pak šel k posteli, postavil hrnek na stůl a pravil starcovi hrubým hlasem:

„He! strýče Jene, zde máte své snídání!“

Nemocný stařec chtěl mocí povstati, ale po bolestném pokusu padl bez obrany nazpět.

„Již to jde se mnou ku konci“, vzdychal; „o milý Vlku, dnes v noci mi bylo tak špatně!“

„Já vám pomohu“, odpověděl Vlk a vztáhl po něm ruku.

„Oh ne, ne!“ pravil stařec ouzkostlivě, jakoby před touto pomocí strach měl. Ale Vlk na to nedbal, vzal jej rukou pod lopatkama tak nešetrně a posadil jej podle polštáře jako kus dřeva.

„Ach, ach, ty mi děláš bolest“, žaloval starý muž.

„Moc vás to bolí?“ tázal se Vlk s přetvářkou.

„Já nemohu za to, že jste tak citlivý. Musím vám předce pomoci, když nemůžete sám vstáti. Dělejte a jezte, ale nespalte se, jest to horké.“

Stařec uchopil třesoucí se rukou lžici, vzal něco zeleniny z hrnce a pravil:

„Ach, Bože, Vlku, kdyby mi to koření chtělo něco pomoci, jsem tak mdlý, tak slabý a tak nemocný!“

Vlk neodpověděl, ale hleděl pátravým zrakem na starce. Ačkoliv podvodník své úmysly zakryti se snažil, předce okázal na svém obličejí radostné překvapení; těšil se zhynoucích sil starcových, v jeho očích zářila naděje, že to již dlouho trvati nebude. — Strýc Jan pojedl jednu neb dvě lžice, kroutil hlavou, pustil lžici z ruky a patřil na Vlka, jako by se ho chtěl něco ptáti, neb mu domluviti.

„Nu, co pak?“ tázal se Vlk.

Nemocný odpověděl s ošklivostí:

„O! co jest to tak ošklivého? Pálí to v ústech jako oheň, stahuje mi to střeva!“

„Vy snad myslíte, že jste otráven“, posmíval se Vlk; „řeřicha vždy tak pálí; vy ji ale nemůžete snést!“

Stařec obnažil svoji ruku a pravil prosebně:

„Vidíš, Vliku, což nemáš žádného milosrdenství se mnou? Vždyť jsem jako kostlivec!“

„Nechte toho, nechte toho:“ odpověděl Vlk, „přikrejte jen ruku. Co to má znamenati? Kdo může s vámi míti více outrpnosti než já? Ale nemocí jste zmaten. Či nesmí se říci, že nechcete umříti?“

„Co pak nejsem dost nemocen?“

„Nemocen, ale ne tak, jak si myslíte. Vy jste ještě dosti silen, strýče Jene. Hubení lidé vydrží nejdéle, jestli s vámi nebude hůře, nemáte se čeho báti!“

„Kýž bys mluvil pravdu!“

Přestávka, mlčení následovalo na toto bezna-
dějně přání.

„Ach, já mám tak nesmírný hlad!“ žaloval stařec.

„No tak jezte!“ pravil Vlk, dávaje mu do ruky skývu černého chleba.

Co na tom suchém pokrmu kousal, pravil:

„Vliku, já bych rád tak něco jiného jedl, ten chléb jest tak bez chuti jako sláma!“

„Nuž, co pak chcete jísti? V té knize stojí ještě mnohé byliny, které můžeme zkusiti.“

„Ne, maso, masovou polivku. O! to by bylo dobře já se radostí třesu, když na to pomyslím.“

Na tváři Vlkově byla patrná zlost. Přemohl, se ale jak mohl a odpověděl:

Maso, masová polivka, to by vás okamžitě usmrtilo, protože jste to tolik let nejedl.“

„Předce, předce Vlku, pro Boha tě prosím, dej mi masa!“

„Dobře, vy jste svým pánem. Dejte mi peníze; ale budeli to příčinou vaší smrti, musíte mi dosvědčiti, že toho vinen nejsem.“

„Peníze“, bručel starý, „peníze! to jest vždy to první a poslední.“

Vztáhl ruku pod pokryvku a zdálo se, že počítá stříbrné peníze nebo aspoň omakává. Konečně podal Vlkovi a pravil:

„Tu máš, zaopatř maso!“

„Ano, ano“, posmíval se Vlk, úsměšně, „šesták, za šesták masa, to bude hodný kus. Za tolik ani neprodávají; musím míti dvacet krejcarů, nebo nic nepřinesu.“

„Nebesa, dvacet krejcarů stojí kousek masa, dvacet krejcarů?“ pravil stařec v zoufalosti. „Ale vždyť jest to jen na jednou! . . . Tu máš, Vlku, zde máš desítník a přines mi ostatní zpátky . . . snad předce nějaký krejcar umluvíš. . . . Kostí jsou také dobré na polivku a nestojí tolik!“

„Dobře“, pravil Vlk netrpělivě, „jestli něco zbyde, dostanete to nazpátek.“ Vstal, chtěl odejíti ale stařec jej ještě zavolal :

„Vlku, já jsem ti ještě něco zapoměl říci!“

„No, copak jest to?“ pravil tento nevrle.

„Ach, nebuď ke mně tak krutý!“ pravil stařec. „Vidíš Vlku, já jsem dnes v noci myslil, že snad umru, cítil jsem skoro smrtelný pot. A víš proč? Byl bych odešel bez zповědi z tohoto světa!“

„Co zase to má znamenat?“ zvolal Vlk s zjevnou ouzkostí.

„Vlku, milý Vlku“, prosil nemocný, „nebylo by lepší, aby sem pan farář přišel? abych byl zaopatřen, nebo kdo ví? Bůh nás někdy z nenadání zavolá!“

Neobdržel odpovědi. Vlk stál ruce maje křížem na prsou složené, zaražen pohlížel na starce.

„A Marii“, pravil onen dále, „Marii bych také ještě rád viděl než umru. Ona chybila, ona jest vinna; ale přece se mi o ní pořád zdá; — a, nemusím jí dříve odpustiti než se před Boha postavím?“

„Čím dál, tím líp!“ zvolal Vlk. „Nyní musím míti za to, že jste nemocen, ne na těle, ale na mysli. Marii se vám vysměje; ona jest u svého bláznivého záletníka a posmívá se vám. Já jsem se jí ptal, jestli by vás navštíviti chtěla, a ona mi řekla, že můžete i bez ní odejeti!“

Stařec sklopil hlavu a dvě slzy mu vyřinuly.

„Dobře!“ dodal Vlk, „zavolejte faráře, zavolejte lékaře; otevřte váš dům všem dědicům, kteří pak přijdou; ale otevřte také svou kapsu všem, kdo do ní budou chtít sáhnouti. Pak nebude dost šesták, každá návštěva, každé slovo bude vás stát zlatku.“

„Ach, tak tedy raději ještě posečkám“, pravil stařec a padl na podušku.

„Až pak!“ pravil Vlk. „Budte jen dobré mysle, vždyť nejste tak nemocen, jak si myslíte.“

S těmi slovy opustil světnici a šel po schodech dolů. U kamen zůstal chvíli státi a pravil: „Nyní už přestávají žerty! Farář, Marie, maso, zítra lékař, pozejtří představený k testamentu! O, nechť si volá jak chce, nikoho neuvidí; já mám toho lakomce ve své moci a nikdo se nesmí k němu přiblížiti. Což ale kdyby někdo chtěl k němu jíti? Jediný prostředek: žebračka! Ale opatrně! ... Bez zpovědi předce nesmí umřiti, to si nevezmu na své svědomí. To by bylo po smrti svědectví proti mně ... Ale na to jest ještě dosti času. Aha, on chce míti maso, svou závět přejinačiti! Dnes jest čtvrtek, to žádné již nedostanu! zítra jest pátek, pozejtří jest sobota a to jest quaterember a pak ho již nebude potřebovat ... Nyní musím k té žebračce, abych viděl, co se sní dá dělat. Nepůjde-li podle mého, pak musím něco jiného vymyslet. Ačkoliv se té ženské bojím, snad ji penězy a nějakým slibem upokojím. Tak zamezím dvě nebezpečí; její pronásledování a lidskou žvatlavost. A budeli věrná,

bude státi na stráži, kdybych já odešel. Uvidíme, kdo z nás dvou jest horší.“

Po slovech těch zavřel dvůr i dveře domu za sebou. „Kdyby tak strýc Jan zemřel, co já budu pryč“, pravil k sobě, „bylo by všemu konec. — Ale to on neudělá! Kdo ví, všecko jest možné!“ Tak sám s sebou hovoře, bral se cestou ku vsi. Po jednu viděl Marii zdaleka k sobě přicházeti. Toho zjevu se ulekl, však brzy se vzpamatoval. Dívka zpozorovala jej teprvé, když byl u ní. S prosebnou tváří přistoupila k němu a pravila:

„Ach, Vlku, jsem tomu ráda, že vás zase jednou vidím. Buďte tak dobrý a řekněte mi, jak jest s mým strýcem?“

Pokorný a přátelský hlas dívky upokojil Vlka stran její žádosti a odpověděl bez urputnosti:

„Jest mu dosti dobře, má obyčejný chrapot. Na to nikdo nezemřel, a zůstane-li v posteli, brzy se uzdraví.“

„Má snad nějaké bolesti?“

„Uchází to, uchází, není to tak zlé!“

Marii se oči zarosily.

„Ale Vlku“, tázala se, „vy ho předce dobře ošetřujete? Snad mu na ničem neschází, co by jej mohlo uzdraviti, neb potěšiti?“

„Co by mu mohlo scházeti? On jest spokojen.“
Zněla odpověď.

Dívka pohlédla na Vlka tak prosebně, že tento udiven zůstal. Myslil nepochybně, že snad mu lásku chce vyznati, nebo pravil:

„Ano, Marie, kdybyste mne byla poslechla, mohla byste jednou vznešenou paní býti. Nyní jest již pozdě, já jsem jediným dědicem. To jest, za to!“

„Vlku,“ pravila dívka s tímtéž prosebným pohledem, „mohu vás za něco prositi?“

„Proč pak ne?“

„Ale uděláte to, Vlku? Já vám budu za to vděčnou.“

„Jen řekněte, co si přejete!“

„Jest mi to bolestné, že nemohu ani svého nemocného strýce navštívit. Vy víte, jak jej miluji. O, nechte mne k němu přijíti, já se budu za vás modliti!“

Pokrytec trhl sebou a pravil:

„Já jsem na to také již myslil, a kdyby to ode mne záviselo, ještě dnes ho uvidíte, Marie!“

„Vidíte, Vlku, pro mne se nemusíte obávati; nebo kdybyste můj podíl mi odstoupiti chtěl, já bych ho nepřijala; neboť jest ještě jiným způsobem možno, býti na světě šťasten.“ Sepjala ruce a pravila prosebně: „Vlku, milý Vlku, o nechte mne k němu přijíti! jen na chvílku, snad ho to v jeho nemoci trochu potěší!“

„Vy jste na omylu“, pravil on. „Já jsem se ho sám asi dvacetkráté tázal, mám-li vás zavolati; ale nemohl jsem toho docílit. On jest na vás tak

rozhněván, že slyší-li vaše jméno, velmi se rozžlob a to není dobře v jeho nemoci.“

Marie zakryla tvář zástěrou a stála plačíc a vzlykajíc v hlubokém zármutku.

„Ach Bože, co pak jsem mu zlého učinila? Jemu, kterého jako svého otce miluji a stále ve snách vidím! Na mne se horší, mne nenávidí? Mne, která od té doby, co jsem jeho dům opustila, každou slzu, kterou jsem vylila, pro něho vylévala? O, kdyby to věděl, jakou lásku k němu chovám, on by mne tak ukrutně neodstrkoval!“ —

„Ano, Marie“, pravil Vlk, „jest to svatá pravda, co pravíte, ale staří lidé mají své nápady. Buďte jen dobré mysle, já to zkusím, abych to prosadil. Trochu se mi to podařilo, není již tak zlý, jako dříve. Já jej znám, za několik dní vpravím mu jiné myšlenky a pak vás zavolám.“

„Kdybyste chtěl býti tak dobrý, Vlku, mohl byste to udělati,“ štkala dívka; „já vám za to budu celý svůj život vděčnou!“

„Já musím jíti, Marie, buďte zatím dobré mysle!“

„Což, kdyby zatím těžko onemocněl?“

„Pak pro vás přijdu, ať chce nebo nechce.“

„Děkuji, děkuji vám srdečně, příteli!“ pravila dívka, co zatím Vlk dále se ubíral.

„Podivná věc!“ pravil tento cestou k sobě, „mně se zdá, že by i svůj podíl odstoupila, kdyby se ji to poručilo. Inu bláznivá jest k tomu dost!“

Jiným způsobem býti šťastnou! Snad ne láskou? Rád se na to podívám, jak to dlouho bude. Pták, který nemá co žrat, přestane brzy zpívat! Kdyby viděla svého strýce! Zařídíme to, aby se tak nestalo! . . .“

O tom a jiném přemýšleje, dal se v pravo, až na konci vesnice stál před chaloupkou.

„Nyní pozor, pravil, zde zůstává vdova Potivého . . . Nesmím hned s úmyslem svým vyraziti. Musí býti doma, nebo její dítě hrá zde v písku.“

Lehkým krokem přiblížil se k chaloupce. Dítě nespatrilo jej dříve, až u něho stál a pravil:

„Dobré poledné, děvčátko, kde pak jest tvá matka?“

Jakoby hlas zlého ducha bylo uslyšelo, vyskočilo na těle se třesouc, pohlédlo uleknutě na Vlka a dalo se skrze volšiny na útěk do polí.

„Zdá se, že mne nevidějí rádi, když nemusejí“, pravil si Vlk: „bude-li matka zdvořilá jako dítě, pak mnoho nepořídím.“

Při slovech těch vstoupil do chatrče, prohlížel vše s potupným úsměvem a pravil:

„Zde to není bohaté; vše, co zde vidím, nestojí za šesták. Možná, že to půjde. V takové díře musejí míti peníze velikou cenu . . . Sednu si a počkám, snad běželo dítě pro matku.“

Nemýlil se, dítě běželo na blízké pole, kde matka pracovala, a vypravovalo jí, strachy se pře-

souc, příchod Vlkův. Této zprávy se vdova z počátku zalekla. Co má ten podvodník s ní k jednání? Záhleděla se do země, jakoby hledala odpověď na tuto otázku. Pozvolna však vyjasnil se jí obličej, listivý úsměv označil pocit podivné radosti. Zanechala dítě při ostatních dělnících a odebrala se domů, přemýšlejíc, co as to znamená. „Vlk přišel ke mně“, mluvila k sobě, „co to má býti? Buďto se něco stalo, nebo se má něco důležitého státi. Já vím, že se mne bojí, neb se třese, jak mne uhlídá. Z přátelství nepřišel, to jest jisté; v tom bude nějaký rarach. Pozor tedy, Kateřino! On jest zlý zajisté přišel, aby tě ošidil. Jsem žádostiva zvědět, co asi chce?“

Přišla k chaloupce, vstoupila do vnitř a pravila k Vlkovi:

„Hle, hle, co pak jest to? Nemyslela jsem, že ještě jedenkrát do mé bídné chatrče zavítáte: ale když jste již zde, čím pak mám sloužiti?“

Na to vzala si stolicí a pravila dále:

„Nemám mnoho času, tedy dělejte rychle, já již poslouchám!“

„Kačenko, já vím, že jste chudá, mám s vámi tedy útrpnost, a mohu-li vám pomoci, tedy to rád učiním.“

„Tak!“ smála se vdova, „bylo to snad také z milosrdenství, že jste mou ubohou Bětušku v zimě týral a mne jako psa ze stavení vyhnal?“

„Na to, Kačenko, zapomeňte, časy se mění a lidé také. Litoval jsem své zatvrzelosti k vám; rád bych to zase napravil, jest-li to možno. Nyní vám mohu pomoci, jest-li mou podporu neodmítnete.“

Vdova patřila na něho nedůvěřivě, aniž odpovíděla, ačkoliv se zdál Vlk na to čekati.

„Kdybych vám“, pokračoval, „peníze zaopatřil, tolik, co byste mohla děti své před nouzi ochrániti, byla byste mi za to vděčna?“

„Jest to nějaká almužna, co mi chcete dáti?“ tázala se Kateřina.

„Jest to více než almužna vy víte předce, Kačenko, že jsem dědic veškerého majetku po strýci Janovi. Vy pro svého muže máte nároky na malou částku také. Aspoň si to myslíte. Však proto, — poněvadž cítíte, že byste nic nedostala, jste doposud ke mně tak zlá. Nuže, vizte, já vám přejí, přicházím sám, abych se vám nabídl k vyplacení podílu vašeho.“

Vdova zdála se udivena.

„Ano“, pravil Vlk dále, „ať já vše podědím nebo jiný, vy byste z toho předce nic nedostala, nebo vaše nároky jsou pochybné a mnoho byste prosoudila. Poněvadž ale vy jediná opravdu jste chudou, přicházím co spravedlivý muž, abych vám podíl, o kterém se domníváte, že vám patří, sám nabídl. Co tomu říkáte?“

„O vy jste příliš dobrý!“ pravila vdova; „ale jest tak skutečně, mohu tomu věřiti, co povídáte?“

„Nač by mi bylo nabídnutí třeba činiti? Proto, Kačenko, přijímáte je?“

„S díky, největšími díky, Vlku Ale ráda bych věděla, jest-li nežádáte také na mně nějaké podmínky; něco jen tak darovati, to není vaší povahou, nebo jste se musel velmi změnit!“

„Nikoliv, já vám je dám beze všech podmínek“, odpověděl Vlk.

„Pak je přijímám s radostí. Vaše šlechtnost jest mi podivná, tak že se mi zdá, jako byste se chtěl mně posmívati.“

„Proč pak?“

„Kdy mám ty peníze obdržeti?“

„Hned jak budu zmocněn dědictví se ujmouti.“

„A jakou záruku mi dáte, že je jistě obdržím?“

„Čestné slovo mé, jako poctivého muže.“

„Možná, že toto slovo má nějakou cenu, poněvadž pravíte, že jste se zcela přeměnil. Tedy je mám za to, co má býti . . . a děkuji vám srdečně. Teď ale musím do práce.“

Vstala a chtěla jíti, smála se ale tak, že dostatečně bylo k poznání, že ve slova Vlkova úplně nevěří.

„Posečkejte ještě minutu“, pravil Vlk, „chci vám dokázati, že pravdu mluvím. Víte to, neb nevíte, Kačenko, že jest strýc Jan nemocen. On trpí mnoho a nevyjde z toho. Obsluha dělá mi mnoho práce. Musím sem tam docházeti, to neb jiné vařiti a samému nelze mi to zastati. Strýc Jan mne žádal“

abych nějakou ženu zjednal, která by celý den u nás byla a mne pomáhala. Dostane dobrý plat a dobrou stravu . . .“

Když Vlk tato poslední slova pronesl, upřela vdova na něho oči své s větší pozorností a zvědavostí, každé slovo z úst jeho lapala, přece však napnutost svou hleděla zakryti.

„Přišel jsem tedy k vám, Kačenko, abych se vás otázal, zda-li byste nechtěla docházeti do tvrze. Na večer se vrátíte domů a ráno zase přijdete k nám. Za tu malou službu obdržíte tolik, jakobyste na poli pracovala a k tomu stravu. Jest to k zahození?“

„Zeela ne, totě velmi dobré. Ten podíl ale má ještě své obtíže, Vlku; vy byste mohl nešťěstím třeba sám o ně přijíti, ale ten denní plat, to jest jistý groš!“

„Nuže tedy, přijímáte ho?“

„Přijímám, kdo pak by tím pohrdl?“

„Ale co s vašimi dětmi, Kačenko? Na ty jsem zapoměl!“

„Mé děti? Dvě jsou u mé sestry přes tři hodiny odtud; má Bětuška pase Klenkovi krávy. Ve dne ji tam nechají, večer ji zase uvidím.“

„Tak tedy dobře,“ pravil radostně Vlk. „Vyjednání jest ukončeno. Podejte mi ruku, že jsme o tom srozuměni. . . . Nyní jest to hotovo. Kdy vás mám očekávati? Čím dříve tím lépe. Ještě dnes odpoledne?“

„Možná, že ještě dříve“, odpověděla vdova. „Nemám co dělati, než abych s pachtýřem Klenkou a jeho tetou strany Bětušky a práce promluvila.“

Vlk vstal, stavě se, jakoby chtěl jíti, zůstal ale státi a pravil lhostejně:

„Kačenko, vy jste prvé řekla, že by mně mohlo dědictví ujíti? Kdyby se to mělo státi, pak bych vám nemohl váš podíl dáti!“

„To jest přirozené“ odpověděla vdova, „ale buďte bez starosti, ono vás nemine!“

„Tím líp pro vás i pro mně; ale opatrnosti nikdy nezbývá. Jest pravda, Marie mi odstoupila její podíl dobrovolně. Ještě dnes ráno chtěl jsem ji přemluviti jinak, ale ona nechtěla. Ale jsou ještě jiní, kteří žádného práva nemají, aby do našeho domu se dostali, a roztrušují, že jest strýc Jan smrtelně nemocen. Vy povíte lidem pravdu a vysvětlíte každému, že má strýc Jan chrapot. To předce uděláte?“

„Udělám vše, a budu vše mluviti, co budete žádati“, odpověděla vdova.

„Víte, Kačenko, když lidi upokojíme a jim řekneme, jak se vlastně věci mají, nebudou se také o naše záležitosti starati.“

„Jen nechte mne jednati, Vlku, víte, že nedávám hubě nadarmo jísti.“

„Ještě něco, co vám musím říci, abyste se tomu nedivila. Strýc Jan chce, abych jen já mu posluhoval, proto ho nevidíte, leda by dolu přišel.“

„Vždyť to bylo také tak, dokud byl nemocen, tomu se nedivím.“

„Nikoho nepustíte do dvoru, když já budu pryč, rozumíte? A dveře zavřete zevnitř, ať kdo klepá nebo ne.“

„Udělám, co budete žádati. Více nemohu slíbiti!“

„Dobře tedy; hleďte, abyste rozumně jednala sice bych byl nucen, jinou ženu si najmouti a s námi by bylo konec.“

„Jen jděte pokojně a dobré myslí domů, Vlku“, pravila vdova vstávajíc; „když byste se mnou nebyl spokojen, nebudete nikdy s nikým!“

„Tedy s Pánem Bohem! až odpoledne nebo dříve, budete-li moci. Zde máte závdavek. Vidíte, že nejsem k vám lakomý!“

Vtiskl jí dva dvacetníky do ruky, opustil chatrě a zmizel za volšínami. — Vdova dívala se chvíli za ním, pak pravila posměšně: „Ha, ha! ten starý ďábel! On myslí, že jsem svou duši zaprodala za jalové sliby . . . Co jen se v té tvrzi děje, že musí míti spoluvinníka? Já mu mám býti nápomocna, aby Marii, toho dobrého anděla ošiditi a o dědictví připravití mohl? Co pak si asi myslí ten zrádný Jidáš, že jsem? . . . Teď ale ho mám v pasti toho dravce. To mu sám Pan Bůh nadechl! Já jsem to, co ji potřebuje! Ano, ano!“

Zůstala chvíli zamýšlená, potupný úsměv se ztratil z její tváře, která nabyla vážnějšího výrazu

a vesele pravila: „Marii její podíl a lásku strýcovu navrátiti! Jí a Josefovi, mým dobrodincům za jejich milosrdenství se odměniti! Toho podvodníka potrestati; proti zlému bojovati a je přemoci . . . Ach to bude krásné! Proto musím Boha za pomoc prositi, aby chudé vdově pomohl k vítězství nad zlým.“ Po slovech těch opustila chatrč a dala se pěšinou. Tu teprvé znamenala peníze, které jí Vlk dal. Patřila na ně s trpkým úsměchem, hodila je přes stromy a utírala si ruku zástěrou, jakoby od nich byla zašpiněná.

VIII.

Kateřina byla již tři dny na tvrzi. Nepozorovala ale niĉeho, z ěeho by se na něco zlého dalo souditi, ano naopak měla za to, že se snad ve Vlkovi sama zmýlila. Takovou jevil pečlivost o starého muže a s takým soucitem o svém dobrodinci mluvil, že byla v pochybnosti, zda i v jeho srdci některé dobré stránky nejsou. Že strýc Jan není tak do opravdy nemocen, netroufala také, neboť Vlk nechal pro něho dvakráte za den uvařiti maso, a když takovou stravu může snést, pak by tak zle nebylo. — Kateřina se mýlila; kdyby toho pokrytce do tmavé chodby byla následovala, když pravil, že strýci Janovi nesl jídlo, byla by viděla, že sílící ten pokrm do své komory zanáší. Strýc Jan nedostával niĉeho, než špatnou stravu, která se mu ošklivěla, a doposud okusoval skývu černého chleba. Nemocný sice se vždy větší netrpělivostí a jakousi zlostí začal lepší stravu žádati, kdykoliv pozoroval, že smrt hladu se blíží; ale Vlk mu toho vždy tolik namluvil anebo tak málo na jeho snažné prosby dbal, že ubohý stařec konečně od toho upustil.

Večer, třetí den, když Kateřina chtěla tvrz opustiti, by se šla domu vyspat, žádal ji Vlk, aby ještě večer se navrátila, předstíraje, že strýc Jan chce míti koupel a tedy mnoho vody ohřívati třeba. — Vdova uložila svou Bětušku do postele a vrátila se do tvrze. Bylo jí ale řeknuto, že není vody třeba, že ale má předce čekati, a aby byla vzhůru, že strýc Jan dostal zimnici a že snad se bude museti rychle pro lékaře ano snad i pro jistotu pro kněze; není prý to sice horší než před tím, ale starý člověk již tolik nevydrží; bude prý tedy dobře, když zůstane někdo při ruce, kdyby bylo čeho zapotřebí.

Vdova nebyla těmito slovy upokojena; domnívala se, že to s nemocí strýcovou hůře stojí, než jí bylo praveno, a předsevzala si, že hned druhý den s Vlkem konec udělá a že na něho pana faráře a představeného pošle, aby to tajemné jednání mocí zákona a církve vyspytovali. Seděla u kamen a přemýšlela, jak by to oboum úřadům přednesla, jaké podvodnictví se na tvrzi páše, by Marie o dědictví připravena byla; snad by to p. farář neodmítl, by strýce Jana k větší spravedlnosti pohnul; tak měla za to, že by dobrodincům svým službu prokázala, neb na tvrzi zdálo se jí to nemožným, ana starého strýce ještě byla nespátřila.

Mezi tím pojal ji strach, že snad zítra již bude pozdě, neboť kdo ví, co se nahoře mezi starcem a Vlkem kuje? Nejistota a tajný strach se jí zmocnily. Chvílemi šla po špičkách krokem chod-

bou, kudy se do světnice strýcové šlo. Na schodech zůstala státi a naslouchala; že však ničeho neslyšela a na hoře ticho panovalo, vrátila se, aby se opět zamyslíla.

Ve vsi bilo se půlnoci; temné zvuky zvonu jeden po druhém umkl až opět předešlé noční ticho se navrátilo. Ve světnici strýce Jana hořela lampička, jejížto plamínek třepotavě a smutně svítil. Ani všecky kouty světnice nebyly osvětleny; ani zdi nebyly k rozeznání a zdálo se, že jest to prostrannost ohromná, nekonečna. Jen část postele a stolu u ní stojícího jest osvětlena. Štařec ležel na straně, obrácen tváří ku stolu. Zdá se, že spí; čas po čase otevírá oči a zase je tak bezcítěně zavírá. Vypadá strašně, nic nezbylo na hlavě než tenká, průsvitná kůže, která na lebce jako napnutá byla; jeho oči jsou skleněné, bez života, jeho pysky bez barvy. Svit lampy obrážel se v tazích jeho jako na mrtvole.

U stolu sedí Vlk na stoličce. Chtěl bdíti u nemocného, položil však hlavu o ruku a usnul. I jeho šeredné tahy jsou osvětleny; tu kde pokoj vše v něm by měl umrtviti, bdí jeho hříšná duše a kolem velkých úst jeví se zlomyslný úsměv. Ano několi-krátě stahují se ústa, čelo se svažuje a obličejem jeho trhá křečovitý pohyb. Patrně, že sní.

Nemocný stařec otevřel oči; poznává hanebné úmysly Vlkovy, jež jeví se na tváři jeho. Leknutím a hrůzou upírá zrak svůj na ten strašlivý výjev. Sebevědomí a rozvaha opět se dostavují, rozhlíží se po tmavé světnici, patří na [malou lampičku, jak červeným svým plamínkem sem tam šlehá a zase s hrůzou nevyslovitelnou patřil na divokou tvář Vlkovu. Tento skřípá zuby, stahuje pysky, jakoby někoho kousati chtěl; jeho tvářnost jest tak ukrutná a vražedná, že stařec třesa se na celém těle oči zavírá, aby je zase otevřel. Jest slyšeti hlas v hrdlu Vlkovu, zdá se že mluví. Proměnil svou tvář, hněv ustoupil, usmívá se, jest potěšen. Mluví skutečně se zavřenýma očima; nelze vše rozuměti, hlas jeho někdy umlká, rty se pohybují, aniž by vydávaly srozumitelných hlasů. On praví: „Sklep, jedenkrát stotisíc . . . ten starý lakomec . . . já vám dám mnoho, velmi mnoho. Ráno, ráno jest mrtev . . . Pryč s masem, něco jiného dostane . . . ani snad nechce umřítí . . . hlad mu k tomu pomůže . . . mám jeho poslední vůli . . . trpělivost, jde to, jde to, již chraptí, on umírá . . . ah, ah, mně všecy peníze.“

Srašný výkřik vydral se z prsou starce.

Vlk probral se ze spaní, vstal třesa se, mnul si oči a udiven s ustrnulým zrakem patřil na nemocného, který vší silou o pomoc volal, že se to po světnici rozléhalo!

Když Vlk se zpamatoval, že z venku přepadnutí nemá se co obávati, pochopil proč stařec tak se bojí a pozoroval na svém vlastním rozčilení, že snad ze spaní mluvil. Nechal ještě několik okamžení starce křičeti, až unaven sám ustal a patřil na něho ruce maje křížem na prsou složené a pak pravil s potupným smíchem:

„No, strýče Jene, jak dlouho to ještě bude trvati? Buďte zticha, není to nic platno, nemůže vás nikdo slyšeti.“

Stařec ale, výrazem jeho obličeje ještě více zaleknut, volal na novo zoufalým hlasem o pomoc. Bylo patrné, že strach smrtelný síly jeho zdvojnásobil, jeho pohyb byl ještě mocný, jeho hlas čistý a pronikavý.

„Zticha!“ rozkřikl se Vlk, hroze starcovi pěstí. „Zticha, nebo vás zardousím!“

Poněvadž strýc Jan umkl, vztáhl Vlk ruku zpět.

„Ať vás ještě uslyším!“ pravil vyhrůžně.

Stařec chvíli mlčel, jakoby nový dech lapal, neboť prsa jeho se dmula, kdež oči jeho s velikou zlostí na Vlka byly upřeny. Tento tázal se s posměchem:

„Jestli pak se předce dozvím, co vás tak popudilo? Něco se mi zdálo? Co pak jste bez smyslu, že taký křik děláte? Lépe byste udělal, kdyby jste spal; to by vám více posloužilo, než takové komedie!“

Hněv starce dostoupil tím ještě většího stupně, „Ty ještěre!“ zvolal. „Ty mne chceš hladem umoriti jako psa? Žiju ti dlouho. Chléb a voda mají mne zvolna usmrtiti! Ty chceš mé peníze, proto mám umřít, vražedníku!“

Vlk díval se na soptícího starce s podivením a vida, že pokrytství jeho jest prozrazeno, trásl se.

„Ale nepoštěstí se ti to“, pokračoval strýc Jan. „Myslíš, že ještě této noci zemru? Ne, ne, Bůh mi dá ještě síly, abych tě potrestal, ty bezbožníku! Zítřa zničím svou závěť, ty nedostaneš ničeho, jen mou kletbu! Zítřa musí býti Marie zavolána, a představený a svědci . . . a četníci, aby tě do žaláře zavřeli. Obžalují tě a nechám tě potrestati! . . . Aha, ty myslíš, že jsem mrtev? Však to uvidíš!“

„Ha, ha“, smál se Vlk se vzdorovitým úsměškem; „žádný člověk vás neuslyší!“

„Až se rozední, budu [tak silně a tak dlouho křičeti, až mne někdo uslyší!“

Hodnou dobu hleděl Vlk upnutě starci do očí; poslední slova patrně se jej dotkla. Napřed byl obličej jeho vážný, svědčící o přemýšlení, než poznenáhla stáhla se ústa jeho k trpkému smíchu a on přistoupil k posteli. Odstrčil stůl, zkrřížil ruce před starcem a pravil utrhačně:

„Ja se musím vašemu nerozumu smáti. Myslíte, že jsem zde deset let žil, jako otrok, že jsem deset let se lísal jako pes . . . z lásky k vám?“

Myslíte, že po deset let nechal jsem se krmiti špinavou, svinskou stravou pro vyrazení? Myslíte, že jsem deset let nejkrásnějších trávil v smrtící samotě . . . že jsem života nemiloval? Myslíte, že jsem pochleboval, podváděl, rouhal a co více . . . bez účele a naděje na odměnu? Zdá se vám, že bych byl hloupější a nerozumnější než dítě? Ne, ne, když jsem vám svou vůli, své přání, své radosti, svůj život, svou duši obětoval, musíte mi to zaplatiti, odvážití ve zlatě!“

„Nic, nic!“ bručel stařec v horlivosti.

„Že nic?“ opakoval Vlk. „Snadno se vám to řekne; vy jste zmaten! Nebojíte se tedy toho, co m ohu učiniti? Zapomínáte, že zde ležíte v mé moci jako bysme na poušti byli? Že nikdo neuvidí, jak s svou odplatu vezmu? Vy mne jmenujete bezbožníkem, nazýváte mne vrahem? Ani svým vlastním slovům nevěříte, neboť dráždíte lva, [který vás může pohltniti! — který vás pohltí, jest-li jej nenasytíte! Já jsem hladový po vašich penězích, strýče Jeně! Nasyťte mne, nasyťte mne, nebo . . .“

Při slovech těch tak ohnivým, tak žravým zrakem na starce hleděl, že tento s novým výkřikem do postele se vrhl.

„Nasyťte mne, nasyťte mne!“ volal Vlk celý bez sebe, zuby skřípaje, jako by byl odhodlán vraždu zpáchatí.

„Bože, Bože, pomoz mi!“ volal nemocný a pozdvíhnul třesoucí se ruce. „Vlku, Vlku, co chceš?“

„Vaše klíče chci!“ hřmotil Vlk, „vaše klíče!“

Stařec neodpověděl, ale tato vyhrůžka jej zakrývkou a nade všechny ostatní. Uchopil něco pod příkrývkou se zimničným zápalem a ležel natažen, jak by nějakému přepadení odolati chtěl.

„Ha, ha!“ volal Vlk. „Vím, vím, raději byste mi svou duši dal, než své klíče; ale já je chci míti, musím je míti a kdyby vaše ruka s nimi šla, od těla ji odrazím! Sem s tím, sem!“

Vrhl se na nemocného starce, strčil rukou pod příkrývku, aby klíče hledal. Táhl, trhal, rval, tloukl, řval jako býk. . . . Však stařec držel klíče tak pevně, že by mu je snad od těla byl musel odtrhnouti, aby mu je odňal. Unaven a ochablý, snad také strašnou myšlenkou zadržán, pustil Vlk klíče a ustál od boje. Vstal s postele a hleděl s tlukoucím srdcem na nemocného, který klíče měl pod pokrývkou ukryté. Obličej jeho byl nyní tak nevýslovně zlý, tak dábelický, že ač vždy nenávisť a zlobu jevil, nyní pro divokost a šílenost byl k nepoznání. Jeho tváře vpadly, zuby skřípaly, smrtelná bledost vyrazila mu na obličej, vlasy stály mu vzhůru a třásly se jak hříva hyeny. Chrapotivým, vzteklým hlasem volal:

„Tak, vy mi nechcete zaplatiti? Vy ještě žijete? Tedy mi zaplatí smrt!“

Jak divá šelma vskočil na postel, sehnul se na nemocného a oba lokty opřel mu o prsa. Strašný chrapot bylo slyšeti z postele, údy starcovy se na-

tahovali, křečovitě se třesouce až sklesly přemožené. — Vlk uchopil klíče, jedním trhnutím přetrhl šnůru, kterou na krku strýce Jana byly přivázány. Pak šel zvolna ke stolu. Tu stál, rukou jsa podepřen, strachem a unavením se třesa, že to mohlo venku býti slyšeti. Zrak spočíval na bezdušném těle; studený pot vyrazil a řinul mu z čela. Snad litoval; snad lekal se následků díla svého. Delší dobu stal zničen. Pak uchopil lampu, šel zvolna ku dveřím a otevřel je.

Zde vykřikl zaleknut . . . Žebračka stála před ním. — Poslouchala z venčí, dívala se klíčovou dírou, snad věděla vše, co se událo. Žhavýma očima měřil Vlk ženu, která nezdála se věděti proč tak vypadá; držel klíče ve výšce, jakoby ji jimi do hlavy udeřiti chtěl.

„Co zde chcete?“ volal na ni.

„Já myslila, že mne voláte“, odpověděla žebračka couvajíc. „Nebo to byl strýc Jan co volal? No, no, vždyť nemusí býti tak zle, jak čerstva jsem přišla, zase tak odejdu.“

Vlk zpustil ruku a pravil třesoucím se hlasem:

„Strýce Jana ranila mrtvice; jest mrtvý, zdá se mi. Jděte k němu do světnice; ne jděte dolů, zavřete dvěře; jděte, podívejte se, je-li mrtev, dejte mu octa . . .“

Ustrašený zločinec nevěděl ani, co mluví, tak byl rozdrážděn a pomaten. Nejistým krokem přišel

k těžkým dveřím, našel konečně pravý klíč a vešel do dlouhé, tmavé chodby, která šla od jednoho konce stěny k druhému. Lampička osvětlovala jen část zdi a obkličovala jej temným stínem, který tmou nemohl proniknouti. Kráčel nejistě tapaje v neznámé místnosti, byl snad strachem uchvácen, nebo mu svědomí představovalo trest Boží Jak by se byl teprvé ulekl, kdyby byl spatřil lidský stín, který se za ním bez hluku táhl. — Snad předce uslyšel, neboť zůstal státi a obrátil se. Ne-slyše nic, dále kráčel, až jej nové dvěře zadržely. Byly dvěře obloukovité, silným plechem, hojnými hřeby pobité; tři mohutných zámeků s petlicemi překážely přístupu. S burácejícím srdcem a po dlouhé práci otevřel konečně zarezatělé visací zámky, vešel; po stupních přišel do prostranného sklepu.

Zde, kde poklady strýce Jana se nacházeti musely, zapomněl padouch no svůj zločin; svědomí mlčelo, strach jej opustil. Žádného pocitu neměl, jen neukojitelnou touhu po zlatě. S lampou v ruce hledal kolem, neviděl jen čtyry holé zdi, blíže schodů těžký kámen, který zdál se býti sedánkem. Třásl se zlostí a strachem.

„Co!“ zvolal bojácně, „neměly by zde peníze býti? a předce není zde podobného místa. To není možné. Aha, co vidím? totě klíčová díra ve zdi!“

Smál se a byl radostí u vytržení, spěchal ke zdi a pravil, co zatím klíč vyhledal a schránku ve zdi otevřel:

„Ah, ah, zde leží poklad! Vida tři pytle, čtyry! pět! zlato, zlato!“

S třesoucíma rukama a s vnitřní radostí ucho-pil plátěný pytlík ze skříně a chtěl jej rozvázati, ale se zalekl, byl pomaten, a pytel vypadl mu z ruky. Obrátil se ku schodům a naslouchal. Zdálo se mu, že slyší u dveří šustot, jako by někdo na petlici zavřel. Několik minut zůstal bez pohnutí ničeho nebylo slyšeti. Zase se upokojil, vzal opět pytlík a pravil:

„Ah! nebylo to nic! Jen rychle rozvázati!“

Vztek a nevrle pojala jej, když ruku strčil do pytlíka a vındal peníze. „Měď“, bručel; „měď!“ a zahodil jej, aby druhý rozdělal. „Měď! a zase měď!“ volal již oustkostně; a volal tak, kterýkoliv pytlík rozdělal. Čím více prohlížel, tím více byl překvapen; pot vyrazil mu na čelo, prsa těžko oddychovala. — Konečně rozdělal poslední a zničující výkřik vyrazil z prsou: „Měď! měď!“ — Co poslední pytlík, který jej o všecku naději na zlato připravil, levou rukou omakával a převracel, hledal pravou ve všech koutech skříně, zda není tam něco uschová-ného; byla prázdná, ruka jeho nezavadila o ni-Nejsa s tím spokojen, svítil si lampou a s vyzvě-dačským zrakem prohlížel . . . Neviděl než kamennou zeď. Ouzkostný chrapot projel mu hrdlem, potáčeje se, přistoupil ku kamenu, sedl na něj a postavil lampu na zem. Seděl chvíli s hlavou o ruku opřenou a

vyjevenýma očima patřil do tmy. Pak pravil hlasem svéděcím o zoufalství a vzteklosti:

„Několik liber mědě, to jest má odměna za desetiletou bídu a otročení? Odměna to vraždy! Cena za mou duši! . . . O! strýc Jan ten podvodník, ten podvodník, ten licoměrník, ten zloděj! On mne ošidil, on mne okradl! . . . To jest tedy to štěstí, po němž tak dlouho toužím? to ono bohatství, ta vznešenost? . . . Hromádka mědě! Proklatě, já jsem jej zavraždil . . . Což to nezasloužil? Ach, já ho měl rozdrúti, zvolna usmrúti toho zrádce! . . .“

Zamlčel se a patřil před sebe. Slze vyrazily mu z očí; padouch plakal a štkal jako dítě. Než zármutek ten netrval dlouho. Hrozné slovo vyšlo mu z úst; vyskočil, uchopil pytlík, u nohou ležící, řval nesrozumitelná slova a mrštil jím do zadního kouta. Dutý zvuk zazněl, když meč upadla na zem.

„Ah! zvolal radostně překvapen. Ah! co to?“

A přichvátav s lampou, poklekl v onom koutě sklepa; radostí omámen tloukl na prázdný zvuk vydávající dlažbu při čemž hlavou přikývoval. — V malé chvíli otevřel malá padací dvířka. Blaženě patřil na zakopanou bednu, jejížto víko když odkryl, uviděl lněné pytlíky s penězy.

„Hloupý podvodníku!“ mručel Vlk, vyndávaje jeden z nich. „Nastavil jsi lákadlo a dal jsi na přístupné místo měd . . . Ale nepodařilo se, zde musí býti poklad.“

„Zlato! ach jest to zlato!“ volal [náhle podivným hlasem, jakoby by dítě volalo. „Zlato! Co pak jest v druhém? Zlato, zase zlato! . . . A v třetím? Zlato, samé zlato!“

Když několik pytlíků vyndal a žádný tam nezůstal, posadil se a vysypával je před sebou. Chvilí díval se upnutě na hromádku zlata; v tváři jeho byl výraz, jako by nebe a všecku blaženost jeho viděl.

„Ah, ah!“ pravil k sobě, „toť jest rozkoš! Jak to krásně zní! Jak se třpítí!“ — A jak mnoho; ano to jest mzda za mou duši! Tím jest dobře zaplácena, za tolik nestojí. Ah, ah! teď žítí, veseliti se, užívatí, na pána si hráti, píti, jísti, ve voze jezdití, mocným býti, zničití každého, kdo by vstoupil v cestu, anebo mé vůli se nepokořil! „To teď leží všecko zde! . . . zde v tom mrtvém zlatě, v tom třpítícím se kovu, o! jen když jej makám, cítím, když tě mám! . . .“

A celý u vytržení začal se hrabati ve zlatě, kdežto ústa jeho všelikerá radostná slova pronášela — a počítal a počítal vždy znova své zlato. — Když byl hezkou dobu touto hrou se bavil, počínala lampa hasnouti. Tvářnost jeho byla pojednou vážná, ohlédl se ouzkostně po sklepe, vstal, mnul si čelo a pravil:

„Co, co jsem chtěl dělati? Což jsem bez rozumu? Ah, rychle musím zlato na jiném místě schovati, aby mimo mne nikdo ho nemohl naléztí . . . rychle, světlo dodělává, oleje již není . . .“

Mezi tím naplnil dva větší pytlíky zlatem, zval jeden pod páži a kráčel tak ku schodům. Předě dveřmi postavil vše na schody a strkal klíč do zámku Ale ať točil tak neb onak, vší silou, dveře se neotvíraly, byly jako zazděné, nepohnuté, ačkoliv zámek klíči se poddával. — Vlk počal se třásti; ledový mráz projel mu údy. Nemoha a nechtě se přiznati ku strachu svému, užil násilí, aby otevřel. Točil klíčem, opřel se do dveří, skusil to vší mocí, aby opřen zády je vypáčil. Při tom namahání tekl mu pot z čela. Vše nic nepomohlo, ani nejmenší neměl naděje, že otevře. — Konečně zůstal unaven i vysílen přede dveřmi státi; hlava v zoufalství klesla mu na prsa a on pravil:

„Strašno! Zvenku zavřeno! . . . Ne, ne, to nemůže býti . . . já se mýlím . . . Kdo by to mohl udělati? Kateřina? Ale její podíl? . . . O nebesa světlo dodělává, lampa hasne! Zhurta ještě jednou!“

Na novo nastrčil klíč do zámku, tak dlouho a tak divoce rychle i násilně jím točil, že až puchýře se mu udělaly; záda, bedra i kolena měl od namahání poraněná. Vše nadarmo, dveře jsou nepohnutý. Přesvědčen o marném svém namáhání, vešel se schodů a běhal jak zběsilý v tmavé místnosti. Neproniknutelná tma jej obkličovala; ani nejmenší paprslek nebyl k spatření, byl jak v hrobě uzavřen. Zločinec ten rval sobě vlasy, rozdrápal si čelo a běhal z jednoho konce k druhému, jako by

chtěl utéci; naříkal, plakal, hřmotil, jako divoch nesrozumitelná slova a zvuky pronášel, šel po schodech na horu, volal na Kateřinu, pokoušel se opět otevřít, běžel nazpět, lítal z jednoho kouta do druhého, až unaven na kámen narazil a naň se usadil.

„To jest tedy výsledek mého namahání“, pravil si smutným hlasem. „Stal jsem se ďáblem, abych měl peníze, zavraždil jsem člověka! A teď tu sedím v tmavém hrobě . . . Nikdo mne neslyší! Snad musím zde zemřít hladem! to jest haněbné! — Jestli tak Bůh ustanovil?! Nebo jsem strýce Jana také hladem chtěl umořit! Zemřít, zemřít uprostřed zlata! Naříkati a hynouti na hromadě peněz! Míti prostředky, abych byl bohat a šťasten a zemřít jako pes, a do pekla přijít, věčně pálen, zatracen a posmíván býti jako zločinec, který byl tak hloupý, že neuměl své darebáctví dobře provést. — Proklatě!“

Poslední slovo odráželo se co strašné volání se sklepení. — Později bylo slyšeti ze tmy jen štkání a vydychání, jako pláč tiše trpícího. Vlk seděl tak dlouhou dobu; několikráte byl vstal a zase se vrátil, an tu na stěně paprslek světla, který klíčovou dírou přicházel, kmítati se viděl.

„Kačenko, drahá Kačenko, jste vy to?“

„Ovšem že jsem to!“ dostal za odpověď,

„Ach, Kačenko, něco se zvenčí s dveřmi stalo, nechtějí se otevřít.“

„Ráda věřím, já jsem je zavřela na petlici“,
zněla odpověď.

„Tak? Proč pak? Kačenko, drahá Kačenko,
neposmívejte se mi, pro Bůh vás prosím, otevřte!“

„Tak? vy se mýlíte!“ pravil hlas. „Chytila
jsem dravce do pastě — a měla bych jej pustiti,
aby mne a ostatní pokousal?“

„Vzбудte žel a lítost, Vlku, jest s vámi
konec. Bůh skrze chudou Kateřinu vás dostíhl!“

Vlk poznav úmysl žebračky, byl zničen. Volal
třesoucím hlasem:

„Kačenko, mám zde pro vás pytel zlata!“

„Já nechci kradené peníze.“

„Dva plné pytle zlata. Kačenko! Ach otevřte!“
Nedostal odpovědi, proto pokračoval:

„Kačenko, čtyry pytle zlata pro vás; poslou-
chejte, poslouchejte, jest to samé zlato!“

V domění, že chudá žena dá se svésti, pustil
hrst zlaťáků po schodech dolů. Hlasitý smích od-
povídal mu na pokus ten.

„Kačenko“, prosil poznovu, „já si vás vezmu
za ženu, podržíme všecko pro sebe. Jest toho mnoho,
velmi mnoho!“

„Zloději, vrahu, podvodníku!“ voláno na něho.

„Ach, Kačenko“, pravil Vlk prosebným hla-
sem; „klečím zde, se sepjatýma rukama vás prosím:
Mějte se mnou outrpnost, buďte milosrdná! Otevřte
dvěře, budu vás milovati a celý svůj život vám
děkovati!“

„Já mám s vámi outrpnost“, odpověděla Kateřina.

„Ach“, zvolal Vlk, „já jsem to věděl, že mne vysvobodíte:“

„Mám s vámi outrpnost“, pokračovala žena s úšklebkem. „A tolik outrpnosti, jako vy jste měl s Marií; jsem k vám milosrdná, jako jste byl k strýci Janovi, vašemu dobrodinci . . . Ale proto jsem nepřišla sem; chtěla jsem vám něco okázati. Dívejte se klíčovou dírou, co mám v ruce: dívejte se, co budu dělati.“

Vlk přiložil oko ku klíčové díře, a poněvadž bylo venku světlo, mohl snadno všecko rozeznati. Žebračka rozdělala papír a pravila:

„Vidíte to? Vy jste toho starého muže zavraždil, poněvadž jste měl jeho poslední vůli, kterou jste nabyl práva na veškeren majetek jeho. Dosti čerstvo vám neumíral. Myslíte, že se vám to dědictví nemůže vzíti? Ve vaší světnici, v nejposlednější přihrádce ve skříni, ležela tato závěť. Kateřina jest chudá, ale umí předce čísti. Poslouchejte jen!“

Četla mu od slova k slovu zřetelně: „Já, Dychtil Jan ustanovuji tímto za universálního dědice mého jmění Karla Vlka Toto je má poslední vůle“

„Moje závět, moje závět!“ řval Vlk v zoufalosti.

„Vidíte, co teď dělám!“ pokračovala žebračka.
„Nebesa, nebesa!“ volal Vlk. „Ona roztrhala mou závět! Mou naději, můj život! Vy mne zabijíte, Kateřino!“

Dle světla pozoroval, že chce odejít. Zkusil to ještě jedenkrát a volal pronikavým hlasem:

„Kačenko, Kačenko, ach neodcházejte! Otevřte! otevřte! Vy mne chcete v této smutné díře nechati hladem zemřítí?“

„To by byl spravedlivý trest Boží“, odvětila žebračka, „nebo byste zemřel, jak jste chtěl strýce Jana odpraviti; ale taková smrt byla by pro vás málo. Brzy přijdou, aby vás vysvobodili. Byla jsem u představeného, aby poslal obecního sluhu pro lidi, kteří dvěře otevrou a vás vysvobodí; ale ruce vám svážou na zad. Na šibenici musíte přijíti, tam musíte zkončiti a jako vražedník předstoupiti před Boha, který ví, jaký jste zločinec.“

Vlk stál za dveřmi jako zkamenělý a patřil třesa se klíčovou dírou, jak Kateřina se světlem odchází. Když poslední paprsek světla mu zmizel, ulehčila si prsa jeho táhlým výkřikem hrůzy; sklesl jako mrtvola a svalil se po stupních až na dlažbu sklepu.

IX.

První světlo denní paprskem svým proniklo světnici, v níž byl Vlk vražedný skutek na nemocném starci spáchal. — Na stole stály dvě hořící voskovičky, uprostřed nich kříž, podle svěcená voda v nádobce. Bez pohnutí leželo tělo starcovo na znak natažené v posteli. Bledé a bezživotné tahy obličeje nedávaly nádeje na navrácení se k životu. Tato myšlenka viděla se skoro nemožnou býti, neboť prsa starcova dmula se vlnovitě, jakoby překonávala tíži na nich spočívající, by se jí zbavila.

Nad obličejem skloněna byla dívka, která se zimniční napnutostí každou sebe menší známku přibývajícího života pozorovala; třásla se i plakala, buďto strachem, nebo nedočkavou nadějí jak pokojně neb těžko nemocný oddychuje. — Byla to Marie, která již přes hodinu úzkostí celá zničená dechem svým a líbáním starému strýci nový život dáti chtěla, kdyby její vlastní to stálo.

Anna stála za hlavou, aby nápomocna byla milujícímu srdci při dokonávajícím starcovi. Dále stranou klečel Josef s matkou, kteří sepjatýma ru-

kama Boha za nešťastného starce prosili. Kněz byl právě odešel, uděliv nemocnému starci poslední sv. pomazání; lékař byl také zavolán a vyslovil se, že stařec hladem až k smrti jest umořen. Proto nařídil, aby se mu masová polévka po lžících podávala vedle předepsaného léku. Na stolici podle postele nalézaly se léčivé prostředky. Marie vlila mu již několik lžic dobré masové polévky s největší opatrností do úst: zdálo se jí, že dobrý to má účinek. Když opět plnou lžici mu podala a ruku nazpět vztáhla, viděla, že rty starcovy se pohnuly. Rychle podala mu druhou lžici, kterou spolkl s patrným pohnutím chrtánu.

Třesouc se radostnou nadějí na ozdravení dala mu dívka ještě více polévky, při čemž úzkostlivě tahy obličeje pozorovala. Náhle projelo křečovitě otřesení údy starcovými, natáhl se a zůstal opět bez pohnutí! zdálo se, že přestal dýchat. Marie vykřikla tak pronikavě a úzkostlivě, že Josef i matka uleknutí vyskočili a k posteli spěli.

Marie ležela na prsou starcových a plakala hlasitě, líbajíc studená jeho ústa. Než podruhé vykřikla; byl to výkřik naděje a radosti. Strýc Jan otevřel ústa a zase zavřel, jakoby žádal pokrmu. Dívka vyskočila a podala mu se zimničným chvatem dvě neb tři lžičky polévky; byla by mu s radostí všecku najednou dala, kdyby strach a nařizení lékaře ji od tobo nebyly zdržovaly. Proto od-

ložila lžiči, sklonila se nad jeho obličej a pozorovala jaký účinek tato poslední dávka bude mítí.

Tu otevřel stařec oči a patřil na tvář milující, která se na něho usmívala.

„Strýče, strýče, vy žijete! Díky tobě nebeský Bože!“ zvolala Marie.

Nemocný zavřel oči a byl chvíli bez pohnutí. Patřil pak upnutě na dívku, jako by se chtěl upamatovati, koho vidí. Jeho ruka nepozorovaně se pohnula; ovinul ji okolo krku dívky, přitáhl ji k sobě a políbil, právě sotva slyšitelným hlasem:

„Marie!“

Toto slovo, toto jméno naplnilo dívku nevýslovnou radostí; opatrně se mu vymknula a blažena pravila k ostatním, kteří kolem postele stáli: „Modlete se, modlete se!“ a sama klekla před kříž a sepjatýma rukama děkovala ukřížovanému Spasiteli. Když byla chvíli v nejvroucnější modlitbu se pohroužila, vyskočila opět. Stařec obrátil se na pravou stranu a pohlížel nepokojně a udiven po světlici; prstem okázal na posud klečící tři osoby.

„Kdo to? tázal se slabým hlasem:

„Bože, Bože, on žije, on mluví a bude zase zdrav, můj ubohý, můj dobrý strýc!“ volala Marie a uchopila jeho ruce, něžnou a srdečnou láskou je tisknou.

Stařec usmál se přívětivě; než opět obrátil tázavé zraky po klečících osobách.

„To jest Josef; on se za vás modlí drabý strýče,“ pravila Marie; „a jeho matka a sestra Anna prosí Boha, aby vás zase uzdravil,“

„Josef?“ brumlal stařec, jako by byl dobře nerozuměl. „Josef? On prosí Boha? za mne?“

„Pojďte sem, pojdte sem“, volala dívka; „Josefe, matko, Anno, ach Bože, můj strýc jest opět zdrav, on zná svou ubohou Marii. Pojdte sem!“

Všickni vstali a přiblížili se k posteli. Stařec patřil na každého zvláště, ale se zvláštní bědlivostí zdál se pozorovati mladíka, který blízko u postele stál a radostí slzel. Vztáhl po něm hubenou ruku, přitáhl jej k sobě až k ústům svým a dal mu políbení — nepochybně svaté políbení smíření.

Marie se motala, a musela se stolu zadržeti, aby neupadla. Laskavé jednání strýce tak ji překvapilo, že se třásla jako osyka a myslila, že dojmu tomu musí podlehnouti. Ostatní neméně byli dojati. Všickni plakali: V tom vstoupila žebračka do světnice a volala:

„Marie, Josefe, Anna, pojdte rychle, pojdte dolů!“

Přistoupila k posteli, s podivením patřila na šťastný stav nemocného a pravila:

„Ach, díky za to Bohu nebeskému!... Vy matko Anežko zůstaňte zde; — ale Josef, Marie a Anna musejí mé dílo až do konce spatřiti. Pojdte honem!“

Poněvadž nikdo nechápal, co chce, a ji nenásledoval, uchopila Josefa a Marii za ruce a táhla je mocí za sebou. Dole přede dveřmi tvrze stálo mnoho lidí, kteří zdáli se na něco čekat. Mluvili se zlostí a ošklivostí o vražedném pokusu Vlkovu a s radostí i hlasitě vyprávěli si, že bude Vlk za svůj hanebný skutek potrestán. Četníci přišli od vesnice a lid následoval vykonávatele zákona až do tvrze. Marie a Josef byli se žebračkou v dolní jízbě, anižby tušili, co uvidí.

Pojednou slyšeli v chodbě, která do zadní části tvrze vedla, šramot těžkých kroků a zbraní. Naslouchali uleknutí a udivení, ale žebračka smála se vítězně; v tom vyšel četník a za ním druhý, uprostřed Vlk, s rukama na zad svázanýma, hlavou sklopenou, bledý, zahanbený, třesa se a jako zničen.

Marie zakryla oči rukama, vykřikla úzkostlivě a obrátila se ku zdi, aby divadlo to neviděla; Josef ale patřil jako zkamenělý na tento hrozný výjev.

„Vidíte,“ volala žebračka, „tak trestá Bůh darebáky, a kdyby jen chudá žebračka jeho nástrojem byla!“

A když se četníci ku dveřím přiblížili, ještě volala:

„Lícoměrný zločinče, vrahu! Utíkej, pospěš si! popravistiště, šibenice . . . a naposled peklo, peklo a věčný oheň.“

Vlk byl od četníků ze tvrze vyveden. Když mužové a ženy jej spatřili, dali se do křiku plného pomstychtivosti, tak že on ještě více hlavu sklonil a se třásl, jako by se bál, že poslední jeho hodina odbila. Byl bledý na smrt, vlasy měl rozčuchané, šaty zamazané a roztrhané, na rukou lpěla uschlá krev — tak silně se zranil při namáhání, aby dveře u sklepa otevřel.

Pohled na krev, kterou měli za známku jeho vražedného skutku, rozlítil rolníky. Rozličným pokřikováním vybízeli se ku pomstě, chtějíce se dostat na zajatého, a byli by strašný ortel na něm vykonali, kdyby četníci, kteří to pozorovali, nastraženými puškami nebyli jej ochránili.

Venkované upustili sice od násilné pomsty, ale šli za četníky až do vsi; cestou obsypávali zlosyna všemožnými nadávkami a proklínáním, až na silnici ku městu zrakům jejich unikl.

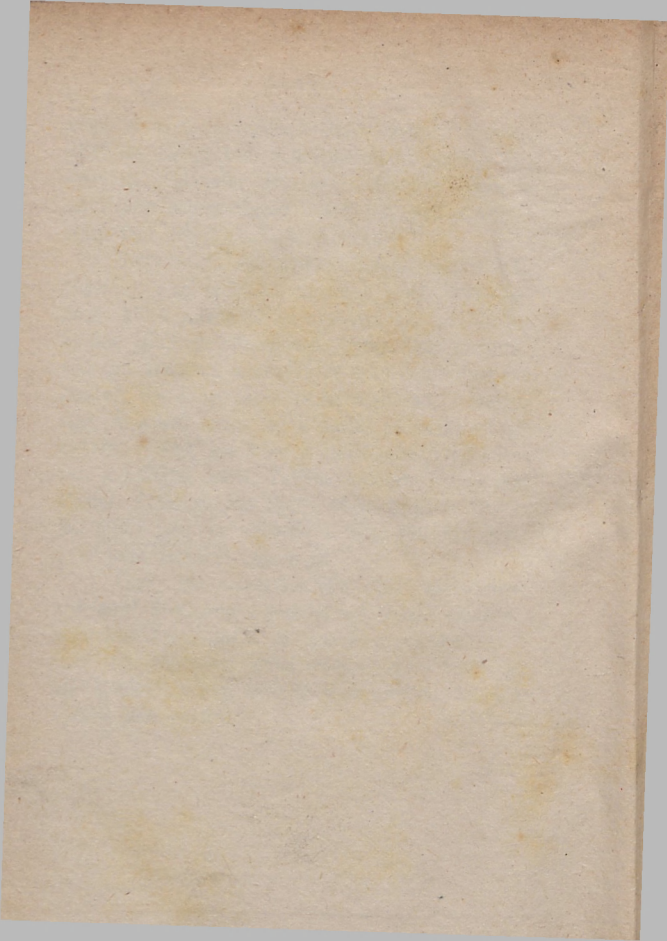
Uplynulo od té doby dvanácte let. Tvrz upravena jest v prostranný dvůr selský. Tři koně a dvanácte krav stojí ve stájích; děvečky a čeledínové přebývají po rozsáhlém dvořišti; od rána do večera veselí se vše při práci. Mezi okny jest zeleně vybarveno, zdi jsou opravené a obílené. Vše dýchá blahobytem a radostí. Když slunko teplé svítí, sedí na lávce u domovních dveří muž vysokého stáří, jehožto stuhlé ruce se třesou. Stará žena sedí podle

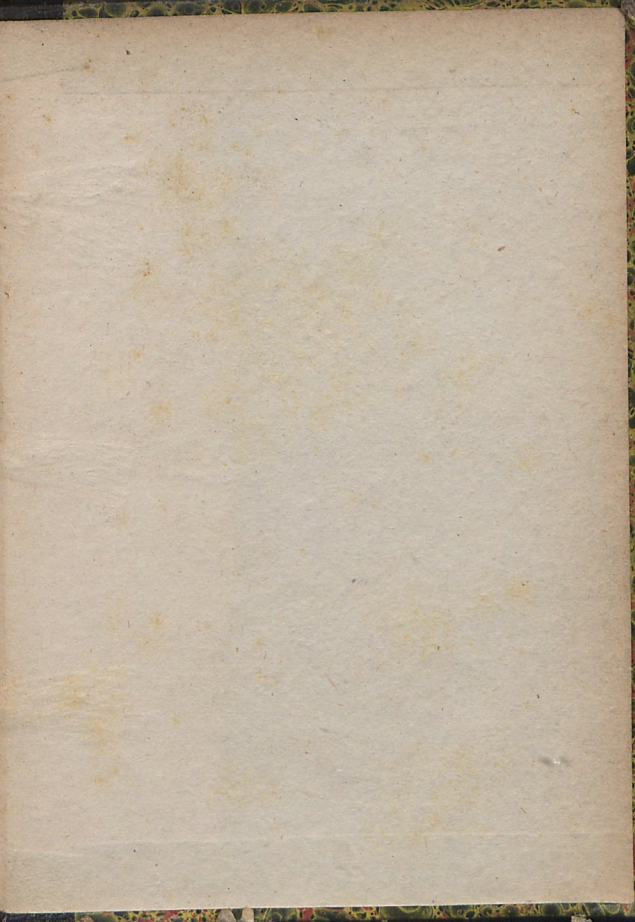
něho a plete punčochu; stařec pohrává s dvěma dítkama, chlapečkem a děvčátkem, a poučuje je o šetrnosti, hlavním pramenu bohatství. Jsou to dítky jeho neteře Marie, Josef jest jich otcem a staré ženě říkají „babička Anežka.“

Starý strýc Jan zapůjčil Josefovi velkou část peněz . . . na úrok, ale na velmi malý. Tyto příjmy, které pravidelně se mu odvádějí, ukládá pro hošíka, jehož na klíně houpá. Miluje dítko to velmi; jest mu kmotrem a nazývá se také Jan! Jest tak šťastný, ten dobrý strýc ve svých letech! . . . Hubuje sice, že čeled mnoho sní a naříká na marnivost při každém vydání, ale Josef s Marií nechají jej hubovati a nedají se másti. Takým způsobem jsou všickni šťastni. Kateřina, ona chudá vdova bydlí ve dvorci; její dítky jsou již vyrostlé a pilně pracují; bude z ní ještě zámožná nájemnice.

Anna jest manželkou zámeckého zahradníka; žije mezi květinami a jest od své bohaté vrchnosti milována. I ona dožila se spokojenosti a štěstí.

Jen lotrovství musí trpěti; trpí v žaláři na tak dlouho, až Pán Bůh jej před soudnou stolicí k vydání účtů povolá.

www.books2ebooks.eu